

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:

**«Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΓΙΑ ΑΜΕΣΗ
ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΧΕΔΙΟΥ ΕΚΤΑΚΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ. ΣΠΟΥΔΗ
ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ. ΕΡΕΥΝΑ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΗ»**

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ:

ΠΟΛΥΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ ΑΓΓΕΛΟΣ

ΜΕΤΕΧΟΥΣΕΣ ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ:

ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΥΛΗ ΚΩΝ/ΝΑ

ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ ΙΩΑΝΝΑ

ΠΑΤΡΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2001

Αφιερώνω την εργασία αυτή,
στους γονείς μου Θεώνη και
Ανδρέα για τη συμπαράσταση,
τη βοήθεια και κυρίως την
υπομονή τους όλα αυτά τα
χρόνια.

Ανδρουτσοπούλου Ιωάννα

Αφιερώνεται η εργασία αυτή στην
Πυροσβεστική Υπηρεσία για την
αξιόλογη δράση που παρουσιάζει στην
αντιμετώπιση εκτάκτων περιστατικών.

Παπαγιαννούλη Κων/να

Ευχαριστούμε ιδιαίτερω τον καθηγητή μας κο Πολυδωρόπουλο Άγγελο για την υπομονετική και εύστοχη καθοδήγηση στη συγγραφή αυτής της πτυχιακής εργασίας.

Καθώς επίσης:

- τον κόν Γεωργακόπουλο Ευθύμιο, Υποπυραγό της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας Πατρών
- τον κο Κάσσαρη Παναγιώτη, Αστυνομικό Διευθυντή στο Βαθμό και Αναπληρωτή Αστυνομικό Διευθυντή του ν. Αχαΐας
- την κα Κουνάδη Όλγα, Υπεύθυνη ΠΣΕΑ του Περιφερειακού Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Πατρών

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της εργασίας αυτής, είναι να μελετήσει τον ρόλο και την φιλοσοφία τα Τοπικής Αυτοδιοίκησης για την άμεση εφαρμογή σχεδίου εκτάκτων αναγκών.

Η εργασία ξεκινά με μια αναφορά στη σημασία της καλής Οργάνωσης και Διοίκησης των υπηρεσιών (δημοσίων και μη). Εν συνεχεία, αναπτύσσεται ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης καθώς και η αναγκαιότητα του θεσμού αυτού, γίνεται αναλυτική αναφορά στις Υπηρεσίες του Δήμου Πατρέων και της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Αχαΐας κα επισημαίνεται η σπουδαιότητα της προστασίας των πολιτών και το πώς αυτή μπορεί να επιτευχθεί.

Στα επόμενα κεφάλαια, αγγίζουμε ουσιαστικά το θέμα, αναλύοντας τις περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι Υπηρεσίες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και την αναγκαιότητα του σχεδιασμού των Υπηρεσιών αυτών για την αντιμετώπισή τους.

Τέλος, παραθέτουμε την έρευνά μας στις αρμόδιες για την αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών υπηρεσίες, εξάγοντας συμπεράσματα για τον ρόλο τους και καταθέτοντας τις προτάσεις μας στο μεγάλο αυτό θέμα της αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
<i>ΑΦΙΕΡΩΣΗ</i>	<i>I</i>
<i>ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ</i>	<i>II</i>
<i>ΠΕΡΙΛΗΨΗ</i>	<i>III</i>
<i>ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ</i>	<i>IV</i>
<i>ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΟΡΙΣΜΟΙ</i>	<i>IX</i>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

1.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
1.2. ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	1
1.3. ΟΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ (MANAGEMENT)	2
1.4. ΟΙ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΤΟΥ MANAGEMENT	7
1.5. ΤΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ ΕΝΟΣ ΣΤΕΛΕΧΟΥΣ	9
1.6. Η ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ	10
1.7. ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ	11
1.8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	12

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	13
A. Η ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ	14

	Σελ.
I. ΓΕΝΙΚΑ	14
II. Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	15
III. ΚΥΡΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	16
B. ΒΑΘΜΙΔΕΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	17
I. ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ	18
II. ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ	20
NΟΜΙΚΗ ΜΟΡΦΗ-ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ	20
ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΩΝ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΕΩΝ	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΑΤΡΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥ Ν. ΑΧΑΪΑΣ	
3.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	25
3.2. ΣΧΕΣΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΠΡΩΤΟΥ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΒΑΘΜΟΥ	25
3.3. ΔΗΜΟΣ: ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΑ	26
3.4. ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ	28
3.5. ΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΑΤΡΕΩΝ	33
3.6. ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ	41
3.7. ΟΡΓΑΝΑ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	42
3.8. ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ Ν. ΑΧΑΪΑΣ	45

	Σελ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ	
4.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	57
4.2. ΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ - ΠΕΛΑΤΕΣ	58
4.3. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	58
4.3.1. ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ	59
4.3.2. ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗ-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ	59
4.3.3. ΑΞΙΟΚΡΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΛΗΨΕΙΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ & ΕΛΕΓΧΟΣ	60
4.3.4. ΜΕΙΩΣΗ ΙΣΧΥΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ	60
4.3.5. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ-ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΙΣ Ε.Ε.	61
4.3.6. ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΟ MANAGEMENT	61
4.4. ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	63
4.5. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ-ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ	64
- ΑΝΟΙΧΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ	64
- ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΣΤΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ	64
4.6. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΣΧΕΣΕΩΝ ΚΡΑΤΟΥΣ-ΠΟΛΙΤΗ	66

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΕΚΤΑΚΤΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ. ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ

ΕΚΤΑΚΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ

5.1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΚΤΑΚΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ	71
5.2. ΟΜΑΔΟΠΟΙΗΣΗ ΕΚΤΑΚΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ Ή ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ	71

	Σελ.
5.3. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΚΤΑΚΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ	73
5.4. ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	74
5.5. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ	75
5.6. ΟΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΜΙΑΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ	75
5.7. ΣΕΙΣΜΟΙ	77
5.8. ΠΛΗΜΜΥΡΕΣ	80
5.9. ΚΑΥΣΩΝΑΣ	84
5.10. ΠΥΡΚΑΙΑ	86
5.11. ΠΥΡΗΝΙΚΑ ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ	87
5.12. ΧΗΜΙΚΗ ΜΟΛΥΝΣΗ	92
5.13. ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ	93
5.14. ΒΟΜΒΙΣΤΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ	99
5.15. ΣΥΛΛΗΨΗ ΟΜΗΡΩΝ	102
5.16. ΛΗΣΤΕΙΑ	104
<hr/>	
5.17. ΕΜΠΡΗΣΜΟΣ	105
5.18. ΜΟΛΥΝΣΗ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΝΕΡΟΥ	107
5.19. ΜΟΡΦΕΣ ΣΗΜΕΡΙΝΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ	108
5.20. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΜΥΝΑ	110

	Σελ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΓΙΑ ΠΡΟΣΦΟΡΑ- ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΣΕ ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΕΚΤΑΚΤΟΥ ΑΝΑΓΚΗΣ	
Ο ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	113
Α. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΩΣΤΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	114
Β. ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΩΣΤΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	115
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΕΡΕΥΝΑ	
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ-ΕΙΔΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	120
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	152
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	154
 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΣΕ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΕΚΤΑΚΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ	
	158
 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	177

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα κατά καιρούς περιστατικά που συνέβησαν και συμβαίνουν στη χώρα μας και προέρχονται από φυσικές καταστροφές, όπως είναι οι πλημμύρες και οι σοβαρές επιπτώσεις που προκλήθηκαν σε βάρος τα ζωής και της περιουσίας των πολιτών, αλλά και της οικονομίας, έδειξαν ότι το όλο σύστημα πολιτικής προστασίας χρειάζεται αναδιάρθρωση, αναδιοργάνωση και εκσυγχρονισμό.

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι το συγκεντρωτικό σύστημα πολιτικής προστασίας που ισχύει σήμερα, παρουσιάζει σοβαρές ελλείψεις και αδυναμίες.

Αν θέλουμε να υπάρξει σωστή και αποτελεσματική προστασία πρέπει να υπάρξει αποκέντρωση στο όλο σύστημα και να ξεκινήσει η οργάνωση από το επίπεδο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αφού σε φυσικές καταστροφές το βάρος των προβλημάτων το έφερε ο Δήμος ή η Κοινότητα, και η ανταπόκριση των Υπηρεσιών τους πρέπει να είναι άμεση.

Τα παραπάνω, υπαγορεύουν την ανάγκη να προχωρήσει κάθε Δήμος και Κοινότητα στην λήψη μέτρων για την προστασία της ζωής και της υγείας των κατοίκων και την κατάρτιση ειδικών προγραμμάτων πρόληψης, άμεσης βοήθειας και θεραπείας.

Για να επιτευχθεί αυτό χρειάζεται να υπάρχει ένα λεπτομερές σχέδιο αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, αλλά και τα απαραίτητα μέσα για την υλοποίηση του σχεδίου αυτού.

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι να μελετήσει το θέμα των εκτάκτων αναγκών, το ρόλο και την φιλοσοφία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για την άμεση εφαρμογή σχεδίου αντιμετώπισης των, αλλά και να εντοπίσει τις αδυναμίες του συστήματος στο θέμα αυτό και να προτείνει λύσεις.

ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΕΝΝΟΙΕΣ

(Δημόσια Διοίκηση, Δημόσιοι Οργανισμοί, Αυτοδιοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση)

Οι έννοιες που θα μας απασχολήσουν σ' αυτή τη μελέτη είναι «Δημόσια Διοίκηση», «Δημόσιοι Οργανισμοί», «Αυτοδιοίκηση» και «Τοπική Αυτοδιοίκηση».

Δημόσια Διοίκηση είναι το σύνολο των δραστηριοτήτων του εκτελεστικού κλάδου της εθνικής μας κυβέρνησης και των αντίστοιχων τομέων των πολιτειακών, τοπικών ή άλλων κυβερνήσεων. Αλλιώς ο όρος χρησιμοποιείται με δύο έννοιες: α) Για να καταδείξει τον τομέα της διοίκησης που συνδέεται ιδιαίτερα με την κυβέρνηση ή το κράτος και β) Τη διαδικασία ή δραστηριότητα διαχείρισης δημοσίων υποθέσεων. [1]

Δημόσιοι Οργανισμοί είναι οι δημόσιες οικονομικές μονάδες στις οποίες ιδιοκτήτης είναι το Δημόσιο. Τέτοιες είναι τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) ή οι δημόσιες επιχειρήσεις, που λειτουργούν κυρίως με τους κανόνες του ιδιωτικού δικαίου (π.χ. Δ.Ε.Η., Ο.Τ.Ε., Ε.Τ. κ.α.). [2] Οι μονάδες αυτές βασικά αποσκοπούν στην παραγωγή αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών για την κάλυψη συλλογικών αναγκών, δηλαδή την εξυπηρέτηση του κοινωνικού συνόλου σε θέματα ασφαλείας, υγείας, παιδείας, δικαιοσύνης, μεταφορών κ.λ.π.

Αυτοδιοίκηση λοιπόν είναι η διεξαγωγή ορισμένου κύκλου διοικητικών υποθέσεων από όργανα, όχι του Κράτους, αλλά νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, στα οποία η Πολιτεία εκχωρεί ένα μέρος της εξουσίας της. [3]

Το σύστημα αυτοδιοίκησης δύναται να διακριθεί σε δύο είδη, είτε αυτοδιοίκηση κατά τόπον ή τοπική αυτοδιοίκηση, είτε αυτοδιοίκηση καθ' ύλην.

Αυτοδιοίκηση κατά τόπον υπάρχει όταν ο κύκλος των αυτοδιοικούμενων υποθέσεων συνδέεται με ορισμένο εδαφικό χώρο. [4]

Αυτοδιοίκηση καθ' ύλην υπάρχει όταν τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου ασκούν δημόσια διοίκηση επί ορισμένων καθ' ύλην αντικειμένων ή υποθέσεων, χωρίς να συσχετίζονται με ορισμένο εδαφικό χώρο. Οργανισμοί αυτοδιοίκησης καθ' ύλην είναι το Πανεπιστήμιο, Ι.Κ.Α. κ.λ.π. [5]

Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι η διεξαγωγή ορισμένου κύκλου διοικητικών υποθέσεων από όργανα, όχι του κράτους, αλλά από τους τοπικούς αιρετούς άρχοντες στους οποίους η Πολιτεία εκχωρεί ένα μέρος της εξουσίας της. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση διακρίνεται σε:

- α) α' βάρθμια που είναι οι Δήμοι και οι Κοινότητες
- β) β' βάρθμια που είναι οι Νομαρχίες και
- γ) γ' βάρθμια που είναι οι Περιφέρειες

Και στους τρεις βαθμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης οι τοπικοί φορείς έχουν αποφασιστικές και εκτελεστικές αρμοδιότητες για τις τοπικές υποθέσεις.

Σύμφωνα με το άρθρο 102 του Συντάγματος, τα πρόσωπα που διοικούν τους οργανισμούς της κατά τόπον αυτοδιοίκησης, εκλέγονται από τους δημότες με καθολική και μυστική ψηφοφορία. Η εκλογή αυτή έχει καθιερωθεί από ιστορική παράδοση στις δημοκρατικές χώρες. Δύναται επομένως να λεχθεί ότι η Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι η διεξαγωγή των τοπικών υποθέσεων ορισμένης εδαφικής περιοχής από όργανα που εκλέγονται ελεύθερα από τους πολίτες της περιοχής αυτής.

Τέτοια εκλογή δεν λαμβάνει πάντοτε χώρα στο σύστημα της καθ' ύλην αυτοδιοίκησης, διότι στην περίπτωση αυτή οι διοικούντες το νομικό πρόσωπο δημοσίου

δικαίου, εκλέγονται από τα πρόσωπα, τα οποία συμμετέχουν στο νομικό αυτό πρόσωπο, π.χ. τα μέλη του Δικηγορικού Συλλόγου εκλέγουν το Διοικητικό Συμβούλιο αυτού, ή διορίζονται από τη διοίκηση. Δύναται επομένως να λεχθεί ότι καθ' ύλην αυτοδιοίκηση είναι η διεξαγωγή εκ μέρους των οργάνων του νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου των διοικητικών υποθέσεων, που αναφέρονται σε ορισμένο θέμα.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση αποτελεί μια ειδική μορφή αποκέντρωσης, οι δε επιμέρους μονάδες που τη συγκροτούν, έχουν ιδιαίτερη προσωπικότητα (δηλαδή έξω από αυτή της κεντρικής διοίκησης με τις διάφορες μορφές αποκέντρωσής της) με κύριο σκοπό την προσφορά οικονομικών και κοινωνικών υπηρεσιών.

Ο Δήμος και η Κοινότητα είναι αυτοτελείς οργανισμοί, οι οποίοι λειτουργούν ανεξάρτητα ο ένας από τον άλλο, με ιδιαίτερη ο καθένας εδαφική περιφέρεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

1.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Είναι γεγονός αναμφισβήτητο ότι η ορθή οργάνωση και διοίκηση των επιχειρήσεων ή οργανισμών (δημοσίων ή ιδιωτικών) είναι αναγκαίο συστατικό της επιτυχίας τους. Και τούτο διότι για να υπάρξει επιτυχία της επιχείρησης πρέπει κάποιοι να συνδέσουν τους ανθρώπους μεταξύ τους και με το αντικείμενο της εργασίας τους, να αποφασίσουν τι θα παραχθεί από τις ύλες και τα υλικά και να τοποθετήσουν με τάξη τα μηχανήματα, ή ακόμη πώς θα υπολογισθούν τα απαραίτητα χρηματικά μέσα, πώς θα συγκεντρωθούν και πώς θα γίνει η απόσβεση των κεφαλαίων, ή επίσης πώς και ποιος θα επιλύσει τα παρουσιαζόμενα προβλήματα.

1.2. ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Ως Διοίκηση και Οργάνωση Επιχειρήσεων ή Management ή Administration ορίζεται η διαδικασία της Πρόβλεψης (και Σχεδιασμού), Οργάνωσης, Διεύθυνσης, Συντονισμού και Ελέγχου, που ασκούνται σε μια επιχείρηση (ή σε έναν οργανισμό), προκειμένου να επιτευχθούν αποτελεσματικά οι στόχοι της. Κατά συνέπεια, απαιτούνται ιδιαίτερα προσεκτικές επιλογές και προμελετημένες κινήσεις όσον αφορά το οργανωτικό και διοικητικό πλαίσιο στο οποίο στηρίζεται μια επιχείρηση.

Άλλοι ορισμοί που έχουν διατυπωθεί για τη Διοίκηση Επιχειρήσεων είναι οι εξής:

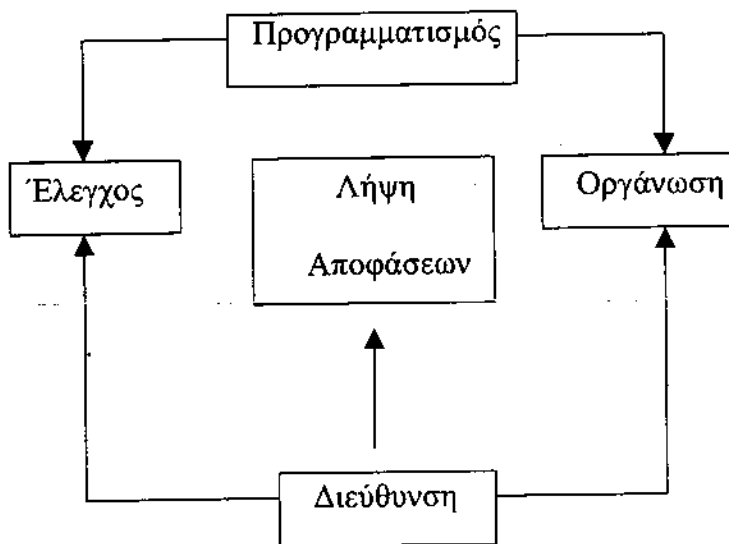
- Διοίκηση Επιχειρήσεων, σύμφωνα με τον ορισμό που έδωσε το Ελληνικό Κέντρο Παραγωγικότητας το 1961, είναι η οργάνωση και η κατεύθυνση της ανθρώπινης δραστηριότητας για την πραγματοποίηση αντικειμενικών σκοπών. [1]
- Διοίκηση Επιχειρήσεων, σύμφωνα με την Ελληνική Εταιρεία Διοικήσεως Επιχειρήσεων (1972) νοείται η καθολική εκείνη λειτουργία δια της οποίας επιτυγχάνεται ο αποτελεσματικότερος συνδυασμός των διαθέσιμων πόρων για την επίτευξη καθορισμένων στόχων. [2]
- Σύμφωνα επίσης με τη λειτουργική έννοια, Διοίκηση των επιχειρήσεων είναι σύστημα δράσεως που συνίσταται στην ορθολογική χρησιμοποίηση των υπό των επιχειρήσεων επιδιωκόμενων σκοπών. [3]

Γίνεται λοιπόν σαφές ότι η έννοια του Management (Οργάνωσης και Διοίκησης) συνδέεται άμεσα με την αποτελεσματικότητα της επιχείρησης (ή του οργανισμού). Στην πραγματικότητα αποτελεί τη βασική προϋπόθεση για την αποτελεσματική αξιοποίηση των πόρων (συντελεστών παραγωγής) που διαθέτει μια επιχείρηση (ή οργανισμός) κα την επίτευξη των στόχων.

1.3. ΟΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ (MANAGEMENT)

Το Management, όπως προαναφέρθηκε, είναι η διαδικασία τεσσάρων βασικών λειτουργιών, προγραμματισμού ή σχεδιασμού, οργάνωσης, διεύθυνσης και ελέγχου. Αποτελεσματικό Management σημαίνει σωστή εκτέλεση των λειτουργιών αυτών, οι οποίες εκτελούνται καθημερινά μέσα σε μια επιχείρηση (ή οργανισμό), αλληλοεπηρεάζονται και είναι πολύ δύσκολο να διαχωριστούν από έναν παρατηρητή, που βρίσκεται έξω

απ' αυτή. Η διαδικασία του αποτελεσματικού Management ξεκινά με τον προγραμματισμό, συνεχίζει με την οργάνωση και τη διεύθυνση και καταλήγει στον έλεγχο, ο οποίος με τη σειρά του οδηγεί στην αναθεώρηση ή μη του προγραμματισμού. Βασική επίσης λειτουργία της Διοίκησης των Επιχειρήσεων είναι και η λήψη αποφάσεων στην επιχείρηση (ή στον οργανισμό).

Σχήμα 1.1.

Διαδικασία Αποτελεσματικού Management

Οι λειτουργίες της Οργάνωσης και Διοίκησης (Management) αναλύονται παρακάτω:

1. *Πρόβλεψη*

Η απόφαση για την ίδρυση της επιχείρησης ήταν το αποτέλεσμα ορισμένων εμπορικών και οικονομικών προβλέψεων.

Όταν ιδρυθεί η επιχείρηση, ο επενδυτής ή το διοικητικό στέλεχος (ανωτάτου επιπέδου) πρέπει να καθορίσει το σκοπό που έχει πρόθεση να επιδιώξει και να αναζητήσει τα

μέσα που θα χρησιμοποιήσει. Όταν λαμβάνει μια απόφαση πρέπει να προβλέπει και τις συνέπειές της.

Το πρόγραμμα δράσεως, δεν είναι παρά η συνισταμένη διαφόρων προβλέψεων. Η επιχείρηση πρέπει επιπλέον να προβλέψει τον τρόπο χρησιμοποίησης του καθαρού προϊόντος των εργασιών της.

Κάθε υπεύθυνο διοικητικό στέλεχος οφείλει επίσης: 1) να προβλέπει τον τρόπο που θα εκτελεστεί η εργασία στην υπηρεσία του, 2) να εξετάζει τον αντίκτυπο των διαταγών του, 3) να προβλέπει τις ανάγκες:

- α. ανεφοδιασμού πρώτων και βοηθητικών υλών, μηχανικού και λοιπού εξοπλισμού, ανταλλακτικών κ.λ.π.
- β. συμπλήρωσεως ή αντικαταστάσεως προσωπικού
- γ. παραγγελιών πελατών κ.α.

Το εκτελεστικό όργανο επιφορτίζεται μόνο με την άμεση πραγματοποίηση.

Το διοικητικό έργο συνίσταται βασικά από προβλέψεις:

- 1) Πρόβλεψη των άμεσων συνεπειών της εκτελέσεως
- 2) Πρόβλεψη να συνδεθούν οι εκτελούμενες εργασίες με εκείνες που θα γίνουν σε συνέχεια
- 3) Πρόβλεψη για την πορεία που θα ακολουθήσουν οι επόμενες εργασίες

2. Οργάνωση

Είναι ο συνδυασμός των δομών (θέσεων εργασίας, τμημάτων, σχέσεων εξουσίας, ιεραρχικών επιπέδων), των διαδικασιών και των κανόνων λειτουργίας, ώστε να εξασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα στην επιχείρηση (ή στον οργανισμό). Με τη λειτουργία αυτή

γίνεται σαφές ποιος είναι υπεύθυνος για την εφαρμογή μιας δράσης, τη λήψη μιας απόφασης, τα είδη διαδικασιών και κανόνων, σύμφωνα με τα οποία επιλύονται τα προβλήματα σε έναν οργανισμό, όπως η επιχείρηση, το σχολείο κ.λ.π. Επομένως, είναι η διαδικασία με την οποία το σύνολο των εργασιών που απαιτούνται για την επίτευξη των στόχων της επιχείρησης ταξινομείται σε επιμέρους καθήκοντα, κατανέμεται στα κατάλληλα στελέχη, στα αναθέτονται παράλληλα οι σχετικές ευθύνες και διατίθενται οι κατάλληλοι πόροι. Η λειτουργία αυτή καθιστά αναγκαία την ύπαρξη ενός «οργανισμού» με συγκεκριμένη δομή και λειτουργική διάρθρωση.

Επομένως η οργάνωση εκφράζεται συνήθως με:

1. Οργανόγραμμα, το οποίο παρουσιάζει την οργανωτική διάρθρωση
2. Καταμερισμό των εργασιών
3. Εκχώρηση εξουσίας σε χαμηλότερα κλιμάκια διοίκησης
4. Τμηματοποίηση των λειτουργιών ή με άλλη μορφή τμηματοποίησης

3. Διεύθυνση

Η διεύθυνση αφορά τη σωστή διοίκηση του ανθρωπίνου παράγοντα. Είναι δηλαδή η καθοδήγηση, η ενθάρρυνση και η ενεργοποίηση του ανθρωπίνου δυναμικού της επιχείρησης για την καλύτερη δυνατή επίτευξη των στόχων τόσο μακροχρόνια όσο και βραχυχρόνια. Η λειτουργία της διεύθυνσης ξεπερνά τα όρια της απλής έκδοσης οδηγιών και εντολών από τα ανώτερα προς τα κατώτερα στελέχη της επιχείρησης.

Ένα ακόμη στοιχείο της αποτελεσματικής διεύθυνσης αποτελεί και η αποτελεσματική επικοινωνία. Η έλλειψη επικοινωνίας αποτελεί τη γενεσιουργό αιτία πολλών προβλημάτων, διότι για την εκτέλεση των βασικών δραστηριοτήτων μιας επιχείρησης

απαιτείται συνεχής πληροφόρηση. Η διαμόρφωση κλίματος συνεργασίας και κατανόησης μεταξύ των στελεχών της επιχείρησης είναι πλέον απαραίτητη προϋπόθεση για την ομαλή λειτουργία και ανάπτυξή της, στο πλαίσιο του σκληρού ανταγωνισμού που αντιμετωπίζει. Είναι ευθύνη της διεύθυνσης να ενεργοποιεί όλες τις ικανότητες των ανθρώπινων πόρων προς όφελος της επιχείρησης, αλλά και του ίδιου του στελέχους της επιχείρησης.

4. Συντονισμός

Ο καταμερισμός της εργασίας, για να διατηρηθεί η ενότητα δράσεως, προϋποθέτει τον συντονισμό. Χωρίς συντονισμό δεν υπάρχει διαίρεση, σύμφωνα με τον ορθολογισμό, αλλά τεμαχισμός και διασπορά των προσπαθειών.

Όλες οι προσπάθειες πρέπει να τείνουν προς τον ίδιο σκοπό και να δημιουργηθεί ενότητα δράσεως, η οποία συμβάλλει στην αρμονία της επιχείρησης.

Οι υπηρεσίες, τα γραφεία και οι εργαζόμενοι μισθωτοί έχουν ξεχωριστές αρμοδιότητες. Η διοίκηση διατηρεί στενή επαφή με τα εκτελεστικά όργανα, ώστε να υπάρχει πιο ουσιαστική επικοινωνία μεταξύ τους. Με το συντονισμό η συλλογική εργασία είναι δυνατό να γίνει πολύ πιο αποδοτική, από το σύνολο των ατομικών εργασιών, χωριστά.

5. Έλεγχος

Ο έλεγχος με τρεις από τις μορφές του, δηλαδή την επίβλεψη, την αναθεώρηση και την εξακρίβωση, έχει σκοπό:

- 1). Να οδηγήσει τους εργαζόμενους να εκτελέσουν τα καθήκοντά τους και τις υποχρεώσεις τους.
- 2). Να προλαβαίνει τα λάθη ή να διαπιστώνει αν έγιναν κάποια.

- 3) Να εξετάσει τα αίτια των λαθών αυτών και
- 4) Να υποδείξει τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για τη θεραπεία τους.

1.4. ΟΙ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΤΟΥ MANAGEMENT

Οι λειτουργίες του Management ασκούνται από τα διοικητικά στελέχη.

Τα καθήκοντα των διοικητικών στελεχών είναι τα ακόλουθα πέντε:

- α. Λήψη αποφάσεως
- β. Προγραμματισμός
- γ. Οργάνωση
- δ. Διεύθυνση
- ε. Συντονισμός και Έλεγχος

Η αποτελεσματική άσκηση των καθηκόντων αυτών των διοικητικών στελεχών στο πλαίσιο των επιχειρήσεων (ή οργανισμών) προϋποθέτει την ύπαρξη:

1) Βαθμού εξουσίας: Η εξουσία είναι αυξημένη στα ανώτατα κλιμάκια της ιεραρχίας και βαθμιαία μειώνεται προς το κατώτατο ή εποπτικό επίπεδο.

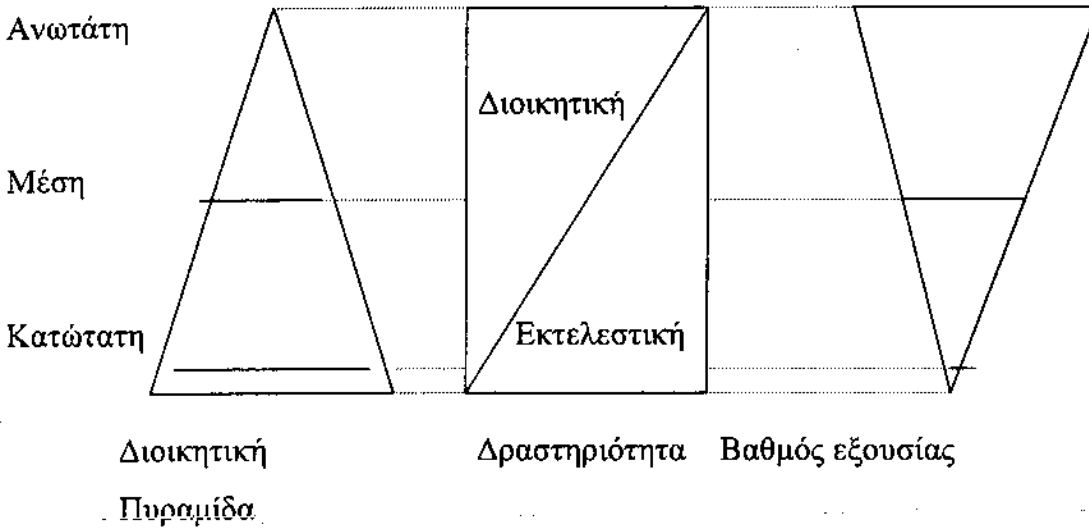
2) Ευθύνης: Παρόμοια παρουσιάζεται και η ευθύνη.

3) Διοικητικού έργου: Το διοικητικό έργο είναι εντονότερο στην ανώτατη βαθμίδα και ασθενέστερο (συνήθως) στο μεσαίο και το κατώτατο επίπεδο.

4) Εκτελεστικού έργου: Συμβαίνει το αντίθετο. Δηλαδή τα ανώτατα κλιμάκια ηγεσίας απασχολούνται λιγότερο με τις εκτελεστικές δραστηριότητες.

5) Τα ανώτατα διοικητικά στελέχη, τα οποία είναι αρμόδια για τον καθορισμό των στόχων της επιχείρησης, ασχολούνται περισσότερο με τα πέντε προαναφερθέντα καθή-

κοντα, ενώ τα άλλα ασχολούνται λιγότερο. Η τάση αυτή παρουσιάζεται συνήθως, όπως στο σχήμα 2.

Σχήμα 2: Σχέση Μεταξύ Διοικητικής Ιεραρχίας, Εκτελεστικού Έργου & Βαθμού Εξουσίας

β) Δεξιοτήτων και ποιότητας γνώσεων: Οι δεξιότητες που απαιτείται να έχουν τα διοικητικά στελέχη έχουν καταταγεί σε τρεις κατηγορίες, δηλαδή:

1. Δημιουργική σκέψη ή αντίληπτική ικανότητα
2. Δεξιότητα χειρισμού ανθρωπίνου παράγοντα
3. Τεχνικές γνώσεις και εμπειρίες

Οι Hersey και Blanchard παρουσιάζουν τις απαιτήσεις αυτές ως εξής:

Ανώτατο επίπεδο Διοικήσεως

Μέσο

Κατώτερο ή εποπτικό

Δημιουργική σκέψη και αντίληψη

Γνώσεις & εμπειρία σε προβλήματα ανθρωπίνου δυναμικού

Τεχνικές γνώσεις και εμπειρία

Σχήμα 3: Δεξιότητες και Ποιότητα Γνώσεων Αναγκαίων στα Διάφορα Επίπεδα Διοικητικής Πυραμίδας

Από τα παραπάνω προκύπτει το συμπέρασμα ότι η εκτέλεση της εργασίας είναι διαφορετική εργασία από τη διεύθυνση ή τη διοίκηση. Απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή κάθε μια από αυτές αλλά και διαφορετικά προσόντα.

Η εκτέλεση απαιτεί γνώση, ειδίκευση, τεχνική για ενασχόληση με λεπτομέρειες. Παρ' όλες όμως τις δυσκολίες που έχει και τις δεξιότητες που απαιτεί η εκτέλεση της εργασίας είναι ευκολότερη από τη διοίκηση ή τη διεύθυνση.

Η διεύθυνση απαιτεί προσόντα όπως δημιουργική σκέψη και αντίληψη, γνώσεις και εμπειρία σε προβλήματα ανθρωπίνου παράγοντα και μεγάλο αίσθημα ευθύνης.

1.5. ΤΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΠΡΟΣΟΝΤΑ ΕΝΟΣ ΣΤΕΛΕΧΟΥΣ

Το στέλεχος, που αναλαμβάνει νέα διευθυντικά καθήκοντα θα πρέπει ειδικότερα:

1) Να πραγματοποιήσει απογραφή των εργασιών που πρέπει να αναλάβει στη νέα του απασχόληση.

2) Να γνωρίσει καλύτερα τους υφισταμένους του, τόσο τα στοιχεία τους, όσο και βαθύτερα, ουσιαστικότερα, δηλαδή τι γνώσεις έχει ο καθένας, τι ικανότητες, τι δεξιότητες, που έχει κλίσεις ή αδυναμίες, τι φιλοδοξίες έχουν και αν είναι δυνατό τι δεν επιθυμούν.

3) Να πραγματοποιήσει γενική ανασκόπηση της κατάστασεως που επικρατεί στη νέα οργανική μονάδα, που ανέλαβε να διευθύνει, και να προετοιμάσει ένα πρόγραμμα προτεραιοτήτων.

4) Να οργανώνει συγκεντρώσεις συνεργατών / υφισταμένων, με μεγάλη συχνότητα, για να τονίζεται η σημασία των εργασιών που έχουν, να επισημαίνονται οι δυσκολίες,

να ανταλλάσσονται γνώμες στα διάφορα θέματα που χρειάζεται η ανταλλαγή γνώμών και απόψεων.

5) Παράλληλα επίσης οφείλει να αξιοποιήσει τα προσόντα των συνεργατών του, να προσπαθήσει να εμπνεύσει και να παροτρύνει τους συνεργάτες του προς την καλύτερη εκτέλεση των εργασιών που έχουν αναλάβει.

Αναθέτει σε κάθε υφιστάμενο συνεργάτη του τους στόχους του, μέσα στο πλαίσιο των στόχων της επιχειρήσεως και συντονίζει τις δραστηριότητες προς την υλοποίηση των κοινών στόχων. Καθοδηγεί προσωπικά τον καθένα και παρέχει σε αυτούς τα κίνητρα για τη μέγιστη βελτίωση της αποδοτικότητάς τους.

Καταλήγουμε λοιπόν στο συμπέρασμα ότι ένα νέο διοικητικό στέλεχος προσπαθεί να πραγματοποιεί και τα πέντε καθήκοντα του διοικητικού στελέχους δηλ. να αποφασίζει, να προγραμματίζει, να οργανώνει, να διευθύνει, να συντονίζει και να ελέγχει.

1.6. Η ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ

Η χρησιμότητα της εφαρμογής της Οργάνωσης και Διοίκησης (Management) σε όλες τις μορφές οργανώσεων είναι δεδομένη και διαμορφώνεται, ανάλογα με τους στόχους, τη μορφή και τον περιορισμό καθεμιάς. Όλες όμως έχουν ως κοινό προσανατολισμό την επιδίωξη της αποτελεσματικότητας, με την έννοια της επίτευξης στόχων με το μικρότερο δυνατό κόστος. Έτσι για παράδειγμα:

1) Η δημόσια υπηρεσία, στα πλαίσια του δικού του προορισμού, επιδιώκει την επίτευξη των στόχων του με τις μικρότερες δυνατόν θυσίες.

2) Η ιδιωτική επιχείρηση, έχοντας ως κύριο σκοπό την επίτευξη κέρδους, επιδιώκει την καλύτερη σχέση ωφέλειας-κόστους.

3) Η οικογένεια, πέρα από τις βασικές επιδιώξεις και προορισμούς της, επιδιώκει και ως κοινωνική ομάδα να εξασφαλίσει την κατά το δυνατόν καλύτερη ποιότητα ζωής στα μέλη της πραγματοποιώντας τις μικρότερες δυνατόν θυσίες.

Στο βαθμό, επομένως, που κάθε κοινωνική οργάνωση επιδιώκει την αποτελεσματικότητα, το Management είναι αναγκαίο, αφού αποτελεί το σύνολο των ενεργειών μέσω των οποίων χρησιμοποιούνται αποτελεσματικά οι διαθέσιμοι πόροι. Η αποτελεσματικότητα λοιπόν θα υπάρξει μόνο στην περίπτωση που υπάρχει κάποια μορφή προγραμματισμού ή οργάνωσης ή ελέγχου ή καθοδήγησης των ατόμων που αφορούν τη δημόσια υπηρεσία, την ιδιωτική επιχείρηση, την οικογένεια, κ.λ.π.

Βεβαίως ο προγραμματισμός, η οργάνωση, η στελέχωση, η ηγεσία, ο έλεγχος δεν μπορεί να παίρνουν την ίδια μορφή και να εφαρμόζονται με τον ίδιο τρόπο σε μια οικογένεια, σε ένα συνδικαλιστικό σύλλογο, σε μια πολυεθνική ή σε μια μικρή επιχείρηση, σε ένα δημόσιο ή σε ένα ιδιωτικό οργανισμό. Κάθε περίπτωση εμφανίζει ιδιαιτερότητες και απαιτεί ξεχωριστή εφαρμογή της γνώσης του Management. Τα βασικά όμως στοιχεία, δηλαδή οι έννοιες, οι αρχές και οι θεωρίες έχουν γενική ισχύ και καθολική εφαρμογή.

1.7. ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

Το αντικείμενο της επιστήμης της Διοίκησης και Οργάνωσης είναι οι οργανισμοί.

Ο οργανισμός αποτελείται από δυο ή περισσότερα άτομα, που ενώνουν κατά συστηματικό τρόπο τις δραστηριότητές τους για την επίτευξη ενός κοινού σκοπού ή ομάδας σκοπών. [9]

Οι οργανισμοί αποτελούν μέρος της κοινωνίας ενός σύγχρονου κράτους. Υπάρχουν διάφορες κατηγορίες οργανισμών. Αυτοί είναι οι δημόσιοι, οι ιδιωτικοί καθώς και οι οργανισμοί που τα μέλη τους προσφέρουν εθελοντική εργασία.

Στην εργασία αυτή θα ασχοληθούμε με τη μελέτη των δημοσίων οργανισμών και ειδικότερα των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

1.8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Γίνεται επομένως κατανοητό, ότι απαιτείται αυστηρή εφαρμογή των κανόνων Διοίκησης και Οργάνωσης Επιχειρήσεων από τους δημοσίου οργανισμούς και ειδικότερα από τους οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Και αυτό διότι, αντικειμενικό σκοπό των δημοσίων οργανισμών οφείλει να αποτελεί η παροχή ποιοτικών υπηρεσιών για τη μέγιστη εξυπηρέτηση και προστασία των πολιτών. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, τα διοικητικά στελέχη των δημοσίων υπηρεσιών οφείλουν να εφαρμόζουν τις γνώσεις του Management στα πλαίσια της σχεδίασης των προγραμμάτων δράσεως και εκτέλεσης των εργασιών σε όλα τα επίπεδα της διοικητικής ιεραρχίας των οργανισμών αυτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στόχος κάθε σύγχρονης κυβέρνησης είναι, ή θα πρέπει να είναι, η οργάνωση του δημόσιου τομέα με τρόπο τέτοιο, που να επιτρέπει την ομαλή, γρήγορη και χωρίς προβλήματα εκτέλεση του έργου της. Εύλογα λοιπόν γεννιέται το ερώτημα: Ποια μορφή οργάνωσης είναι η πιο αποτελεσματική; Ποιο είναι δηλαδή το σύστημα διοίκησης που εξασφαλίζει την επίτευξη αυτού του στόχου;

Τόσο ο πλήρης συγκεντρωτισμός, όσο και η πλήρης αποκέντρωση, παρουσιάζουν εξίσου σοβαρά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Με αυτό το δεδομένο κρίθηκε απαραίτητο να ακολουθηθεί μια μορφή διοίκησης του δημοσίου τομέα που να βρίσκεται ενδιάμεσα των δυο ακραίων περιπτώσεων. Το σκεπτικό αυτό, οδήγησε στη δημιουργία διάφορων μορφών αποκέντρωσης.

Η μορφή της περιφερειακής αποκέντρωσης κατά την οποία η κεντρική διοίκηση μεταβιβάζει περιορισμένη πολιτική και διοικητική εξουσία σε κάποιο περιφερειακό όργανο, είναι θα λέγαμε η μορφή την οποία παίρνει σήμερα η Τοπική Αυτοδιοίκηση.

A. Η ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

I. ΓΕΝΙΚΑ

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι αυτόνομη διοίκηση, με κύριο σκοπό τη διαχείριση των τοπικών κοινών υποθέσεων από ένα αντιπροσωπευτικό όργανο της τοπικής κοινωνίας.

Η αναγκαιότητα του θεσμού της τοπικής αυτοδιοίκησης δεν είναι χαρακτηριστικό του παρόντος ή του προηγούμενου αιώνα. Όσον αφορά το Ελληνικό κράτος, αναπτύχθηκε τόσο στην Αρχαία Ελλάδα, όσο και κατά την Βυζαντινή Αυτοκρατορία. Ιδιαίτερα δε, αναπτύχθηκε κατά την Τουρκοκρατία, όπου πολλές ελληνικές κοινότητες ανέπτυξαν θαυμαστό βαθμό αυτοδιοίκησης και έγιναν κέντρα τοπικού πολιτισμού (π.χ. Δημητσάνα, Αμπελάκια).

Ο θεσμός ενισχύθηκε από τον Καποδίστρια (Διάταγμα από 16-04-1828, Σύνταγμα «Ηγεμονικό» 15-03-1833). Ιδιαίτερα με το νόμο 17-12-1833 που καθιέρωσε το σύστημα της ενιαίας διαίρεσης της χώρας σε μονάδες τοπικής αυτοδιοίκησης, προβάλλεται έντονα η ιδέα της τοπικής αυτονομίας.

Από τότε μέχρι σήμερα, ανανεώνεται διαρκώς η ιδέα της αυτονομίας. Οι νόμοι του Καποδίστρια, με διάφορες μεταρρυθμίσεις φυσικά, αποτελούν τη βάση της νομοθεσίας που ισχύει και στα μέρες μας για την τοπική αυτοδιοίκηση.

II. Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Υπάρχουν βασικοί λόγοι που θεμελιώνουν την αναγκαιότητα ύπαρξης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Θα κάνουμε μια αναφορά στους κυριότερους από αυτούς.

Πρώτον, η Τ.Α. είναι μια αποτελεσματική μέθοδος παροχής αγαθών και υπηρεσιών. Η αποτελεσματικότητά της οφείλεται στο ότι τα πρόσωπα που διοικούν τις μονάδες της, προέρχονται από τον τοπικό πληθυσμό και επομένως έχουν πλήρη γνώση των τοπικών προβλημάτων.

Δεύτερον, απολαμβάνει μια ανεξαρτησία, που της δίνει την δυνατότητα να παίρνει πρωτοβουλία και να αποκτά εμπειρίες, με αποτέλεσμα να καινοτομεί στην προσφορά νέων αγαθών και υπηρεσιών.

Τρίτον, ενθαρρύνει τα πολιτικά δικαιώματα και προωθεί την «πολιτική εκπαίδευση» με την συμμετοχή ενός μεγάλου αριθμού πολιτών στην διαδικασία λήψεως αποφάσεων.

Τέταρτον, θεωρείται από πολλούς ως φραγμός απέναντι στην ισχυρή κεντρική διοίκηση και την κατάχρηση εξουσίας. Πολλοί θεωρούν πως η Τ.Α., αποτελεί ένα μέσο επηρεασμού της κεντρικής διοίκησης.

Αξίζει να αναφερθούμε και στην οικονομική σημασία της Τ.Α., καθώς αυτή έχει αναπτύξει μια αξιόλογη οικονομική δραστηριότητα. Πέρα από το τοπικό όφελος, σημαντικές είναι οι επιδράσεις και στη συνολική οικονομία της χώρας.

III. ΚΥΡΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Όπως αναφέραμε στην εισαγωγή, η Τ.Α. είναι μια μορφή αποκέντρωσης.

Δυστυχώς, ελάχιστα συντάγματα ή νόμοι οριοθετούν επακριβώς το περιεχόμενο της, με αποτέλεσμα να δημιουργείται σύγχυση μεταξύ αυτής και άλλων μορφών αποκέντρωσης.

Παρά ταύτα, υπάρχουν ορισμένα βασικά χαρακτηριστικά της Τ.Α., που καθορίζουν τα όριά της ως μιας διακεκριμένης μορφής διαχείρισης των κοινών υποθέσεων.

Το κυριότερο χαρακτηριστικό της Τ.Α. είναι ότι εκλέγεται. Αυτό δεν ισχύει μόνο για την σημερινή μορφή της. Πάντοτε προβλεπόταν η ανάδειξη της διοίκησης μέσα από την διαδικασία των εκλογών. Αν οι τοπικές εκλογές επηρεάζονται πάντα από το πολιτικό στοιχείο, το χαρακτηριστικό αυτό είναι εκείνο που προσδίδει στην Τ.Α. την αναγκαία αυτοτέλεια.

Ένα δεύτερο χαρακτηριστικό, αφορά την έκταση της υπευθυνότητας. Κάθε μονάδα της Τ.Α. έχει υπευθυνότητα μόνο για τις υποθέσεις που υπάγονται στην έκταση που ανήκει στην δικαιοδοσία της.

Ως γνωστόν, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, οι δημόσιοι οργανισμοί και οι δημόσιες υπηρεσίες, κατά κανόνα προσφέρουν εξειδικευμένες υπηρεσίες. Η Τ.Α. όμως, και αυτό είναι ένα χαρακτηριστικό της, έχει πολλούς σκοπούς να εξυπηρετήσει. Αυτοί, αναφέρονται τόσο στην εκτέλεση έργων, όσο και στην προσφορά αγαθών και υπηρεσιών και είναι αποκλειστικά τοπικού ενδιαφέροντος. Μπορεί λοιπόν μια μονάδα Τ.Α. να είναι υπεύθυνη για την παροχή εκπαίδευσης, για την κατασκευή δρόμων, για τις συγκοινωνίες και για πολλές άλλες δραστηριότητες.

Χαρακτηριστικό της Τ.Α. αποτελεί και η δομή της, η οποία καθορίζεται από συνταγματικές διατάξεις.

Η Τ.Α. εποπτεύεται από την κεντρική διοίκηση. Αυτό δεν σημαίνει πως λειτουργεί ως ενδιάμεσος φορέας της για την διαχείριση και την προσφορά ορισμένων υπηρεσιών. Θεωρητικά τουλάχιστον, οι μονάδες της Τ.Α. ενώ υπάγονται στην εποπτεία της κεντρικής διοίκησης, ενεργούν παράλληλα και σε συνεργασία με αυτή, απολαμβάνοντας συνάμα συνταγματική αυτονομία και αυτοτέλεια.

Τέλος, σημαντικό χαρακτηριστικό είναι η δυνατότητα που παρέχεται στην Τ.Α. για την επιβολή φορολογίας. Έτσι παρουσιάζει έναν ικανοποιητικό βαθμό ανεξαρτησίας και ευελιξίας, προκειμένου να υλοποιεί τους σκοπούς της. Η επιβολή φορολογίας, δεν ισχύει στην Ελληνική Τ.Α.

B. ΒΑΘΜΙΑΕΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Μετά την ψήφιση των νέων νόμων 2218/1994 για την αιρετή νομαρχιακή αυτοδιοίκηση, 2503/1997 για την περιφέρεια και 2539/1997 για την τοπική αυτοδιοίκηση πρώτου βαθμού, η δομή του Κράτους έχει αλλάξει.

Η κεντρική διοίκηση περιορίζεται στον επιτελικό της ρόλο, η περιφέρεια γίνεται ενιαία αποκεντρωμένη μονάδα διοικητική και προγραμματική, ιδρύεται η δευτεροβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση και ανασυγκροτείται η πρωτοβάθμια. Έτσι, η νέα δομή, έχει σαν αποτέλεσμα η διοίκηση να ασκείται κοντά στον πολίτη, με την αποκέντρωση των λειτουργιών και τη μεταβίβαση όλων εκείνων που δεν έχουν από τη φύση τους γενικό περιεχόμενο, στους Ο.Τ.Α. πρώτης και δεύτερης βαθμίδας.

I. ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

Το κλειδί στη νέα δομή, είναι η συγκρότηση ισχυρής πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης, δηλαδή οργανισμών ικανών να παρέχουν ευρύ φάσμα υπηρεσιών και ιδίως να διασφαλίζουν την ισότητα των παρεχομένων υπηρεσιών μεταξύ των κατοίκων των μεγάλων αστικών κέντρων και των κατοίκων της υπαίθρου.

Σύμφωνα με την απογραφή του 1991, ο συνολικός πληθυσμός της χώρας μας ανέρχεται σε 10.258.364 κατοίκους. Ο συνολικός αριθμός των Δήμων, ανέρχεται σε 900, ενώ των Κοινοτήτων σε 133. Ο αριθμός των Ο.Τ.Α. επομένως, φτάνει τους 1.033. Τα στοιχεία αυτά προκύπτουν από τη συνένωση Δήμων και Κοινοτήτων.

Πριν την ψήφιση του νόμου 2539/1997, ο αριθμός των Ο.Τ.Α. έφτανε τους 5.923, εκ των οποίων 5.544 αφορούσαν Κοινότητες. Οι αλλαγές στην δομή τους, αναβάθμισαν τον ρόλο της Τ.Α. και έλυσαν σημαντικά προβλήματα, επιτρέποντας:

- 1) Καλύτερο προγραμματισμό, ταχύτερη και ομοιόμορφη ανάπτυξη.
- 2) Ικανοποιητική οικονομική κατάσταση και επομένως περιορισμένη οικονομική εξάρτηση από το κράτος.
- 3) Ύπαρξη ποιοτικού, εξειδικευμένου προσωπικού και δυνατότητα χρησιμοποίησης σύγχρονων μέσων και διαδικασιών.
- 4) Καλύτερη λειτουργία των τοπικών υπηρεσιών, μιας και η αποτελεσματική απόδοσή τους επηρεάζεται από το μέγεθος των τοπικών μονάδων.

Με τα νέα δεδομένα, πολλοί ήταν εκείνοι που αντέδρασαν λόγω ανησυχίας για πιθανή μείωση της συμμετοχής των δημοτών στα κοινά. Στην πραγματικότητα δεν υπήρχε τέτοιος σκοπός. Αντίθετα, στα πλαίσια της λεγόμενης Δημοτικής Αποκέντρωσης, έχουμε τα Τοπικά Συμβούλια, που αφορούν ειδικά Δήμους ή Κοινότητες που καταργήθηκαν με

τη συνένωση. Έτσι, όχι μόνο δεν μειώνεται, αλλά αντιθέτως ενισχύεται η εκπροσώπηση και συμμετοχή των δημοτών, τόσο στις διεργασίες όσο και στις αποφάσεις του Δήμου ή της Κοινότητας. Αυτό αντικατοπτρίζει ως ένα βαθμό και τον κοινωνικό ρόλο της Τ.Α.

Ένας άλλος μεγάλος ρόλος της Τ.Α. πρώτου βαθμού, είναι ο αναπτυξιακός. Αυτός, συνδέεται άμεσα με την κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική τοπική ανάπτυξη. Στην κοινωνική ανάπτυξη η Τ.Α. συμβάλλει με την ενεργοποίηση του κοινωνικού ιστού, μέσα από διαδικασίες λαϊκής συμμετοχής, που επιτυγχάνεται λόγω:

1. Του μικρότερου μεγέθους
2. Της αμεσότητας και γνώσης των θεμάτων από τους πολίτες και
3. Της εγγύτητας της τοπικής εξουσίας

Στην οικονομική ανάπτυξη, μπορεί να συμβάλλει, παρεμβαίνοντας στην τοπική οικονομία με αναπτυξιακά προγράμματα που στοχεύουν:

1. Στην εκμετάλλευση τοπικών πλουτοπαραγωγικών πόρων
2. Στη δημιουργία θέσεων εργασίας
3. Στην αξιοποίηση της γεωγραφικής θέσης (τουριστική αξιοποίηση)

Σε ό,τι αφορά την πολιτιστική ανάπτυξη, η Τ.Α. μπορεί να συμβάλλει αναλαμβάνοντας δραστηριότητες που στοχεύουν στη διαφύλαξη:

1. Της πολιτιστικής κληρονομιάς και
2. Της τοπικής κουλτούρας

Τέλος, στην κοινωνική ανάπτυξη μπορεί να συμβάλλει και με την δημιουργία διαφόρων Ιδρυμάτων που να συνδέονται με συγκεκριμένες κοινωνικές ανάγκες και απαιτήσεις των πολιτών.

II. ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

(Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση)

Τον Ιούλιο του 1986, με το νόμο 1622/1986 «Τοπική αυτοδιοίκηση-περιφερειακή ανάπτυξη και δημοκρατικός προγραμματισμός», ιδρύθηκε δεύτερος βαθμός τοπικής αυτοδιοίκησης. Η λειτουργία του όμως, άρχισε σχεδόν μια δεκαετία αργότερα, το 1994, με το νόμο 2218/1994.

Σκοπός των οργανισμών Τ.Α. δευτέρου βαθμού, είναι η οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη της περιφέρειάς τους, με ενεργό συμμετοχή των πολιτών στη διοίκηση των υποθέσεων νομαρχιακού ενδιαφέροντος. Στους λόγους που οδήγησαν στην ίδρυση ενός δευτέρου ευρύτερου επιπέδου Τ.Α., περιλαμβάνονται η αναγκαιότητα για μεγαλύτερη συμμετοχή της στο γενικότερο πολιτικό και αναπτυξιακό γίγνεσθαι, η διευκόλυνση του άμεσου κοινωνικού ελέγχου και η αμεσότερη εξυπηρέτηση των πολιτών.

ΝΟΜΙΚΗ ΜΟΡΦΗ – ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ

Οι οργανισμοί Τ.Α. δευτέρου βαθμού, είναι αυτοδιοικούμενα κατά νόμο νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.

Ο νομός είναι το επίπεδο της δευτεροβάθμιας Τ.Α. Η εδαφική περιφέρεια κάθε νομαρχιακής αυτοδιοίκησης, είναι αντίστοιχη με την εδαφική περιφέρεια του νομού. Αυτός είναι και ο βασικός κανόνας λειτουργίας του Β' βαθμού Τ.Α. Από το νόμο όμως 1878/1989, αφενός συνιστώνται απ' ευθείας σε συγκεκριμένους νομούς περισσότερες από μια νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και αφετέρου προβλέπεται δυνατότητα σύστασης με προεδρικό διάταγμα σε άλλους νομούς περισσότερων από μια νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων. Αυτό, αφορά είτε νομούς που έχουν νησιά, είτε άλλους λόγω του μεγέθους τους.

ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΩΝ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΕΩΝ

Στα νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις περιέχονται αρμοδιότητες του Νομάρχη ή άλλων οργάνων της κρατικής διοίκησης, που εντάσσονται στους τομείς δημοκρατικού προγραμματισμού, κοινωνικής πρόνοιας, υγείας, συγκοινωνιών, πολιτισμού, περιβάλλοντος, πολεοδομίας, γεωργίας, κτηνοτροφίας, αλιείας, δασών, εργασίας, βιομηχανίας, εμπορίου, παιδείας, αθλητισμού, τουρισμού, λαϊκής επιμόρφωσης και νέας γενιάς.

Οι αρμοδιότητες των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων δεν θίγουν καμιά από τις αρμοδιότητες των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης Α' βαθμού. Οι νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις δεν ασκούν εποπτεία στους δήμους και τις κοινότητες. Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' και Β' βαθμού, αποτελούν ανεξάρτητες βαθμίδες Τοπικής Αυτοδιοίκησης και δεν έχουν μεταξύ τους ιεραρχική σχέση.

Η μεταφορά αρμοδιοτήτων κρατικής διοίκησης στις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις, συνοδεύεται με τη διάθεση σε αυτές των αναγκαίων πόρων για την άσκησή τους. Τούτο, καθορίζεται με Προεδρικό Διάταγμα.

Αναλυτικά οι αρμοδιότητες των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων κατά τομέα είναι:

Στον τομέα δημοκρατικού προγραμματισμού:

Να διατυπώσουν προτάσεις στο περιφερειακό συμβούλιο για έργα και μέτρα πολιτικής, περιφερειακής ή εθνικής σημασίας. Να καταρτίσουν μεσοχρόνια τοπικά αναπτυξιακά προγράμματα και να κατανέμουν τις πιστώσεις του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων για έργα τοπικής σημασίας.

Στον τομέα της κοινωνικής πρόνοιας:

Να ιδρύουν νομικά πρόσωπα για την προστασία της βρεφικής, παιδικής και τρίτης ηλικίας. Να ενισχύουν οικονομικά, δημοτικά και κοινοτικά νομικά πρόσωπα όπως και νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που έχουν ως σκοπό τα παραπάνω και να παρέχουν κοινωνικά βοηθήματα σε άτομα που έχουν ανάγκη ειδικής προστασίας.

Στον τομέα της υγείας:

Οι αρμοδιότητές τους είναι:

Η κατασκευή, συντήρηση και μέριμνα για την λειτουργία επαρχιακών νοσοκομείων, κέντρων υγείας, αγροτικών ιατρείων και σταθμών, καθώς και η εισήγηση στις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες για την ίδρυση τέτοιων μονάδων.

Στον τομέα των συγκοινωνιών:

Η εξασφάλιση των συγκοινωνιακών μέσω μαζικής μεταφοράς, για τις μετακινήσεις του πληθυσμού μέσα στο νομό.

Στον τομέα του πολιτισμού:

Η ίδρυση και η μέριμνα για τη λειτουργία πολιτιστικών και πνευματικών κέντρων, όπως: βιβλιοθήκες, μουσεία, πινακοθήκες και θέατρα. Επίσης, η ενίσχυση πολιτιστικών δραστηριοτήτων και πρωτοβουλιών των πρωτοβάθμιων οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και άλλων πολιτιστικών φορέων του νομού.

Στον τομέα της πολεοδομίας – περιβάλλοντος:

Η γνωμοδότηση για το χωροταξικό και αναπτυξιακό σχεδιασμό. Επίσης οι ιδιότητες που αναφέρονται στις πολεοδομικές εφαρμογές μέχρι τη μεταβίβασή τους στους Δήμους και τις Κοινότητες.

Προγράμματα:

Για την ανάπτυξη της γεωργίας, αλιείας, κτηνοτροφίας και δασών.

Στον τομέα της εργασίας:

Η κατάρτιση προγραμμάτων για την κάλυψη αναγκών απασχόλησης και την επίτευξη της πλήρους και παραγωγικής απασχόλησης του εργατικού δυναμικού. Η λήψη μέτρων για επίτευξη συνεργασίας εργαζομένων-εργοδοτών και η πρόληψη εργατικών ατυχημάτων.

Στους τομείς βιομηχανίας – εμπορίου:

Η πρόταση για τον καθορισμό βιομηχανικών ζωνών και η δημιουργία πόρων.

Στον τομέα της παιδείας:

Η κατάρτιση προγραμμάτων για την κάλυψη των αναγκών κατασκευής διδακτηρίων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Στον τομέα του αθλητισμού:

Η ίδρυση και συντήρηση αθλητικών γηπέδων και κέντρων άθλησης νομαρχιακού ενδιαφέροντος.

Στον τομέα του τουρισμού:

Συμμετοχή στη χάραξη πολιτικής για την ανάπτυξη του τουρισμού.

Στον τομέα της λαϊκής επιμόρφωσης:

Η μέριμνα για την ίδρυση κέντρων λαϊκής επιμόρφωσης. Η ενίσχυση των Ο.Τ.Α. στην εφαρμογή προγραμμάτων με αντικείμενο τη λαϊκή επιμόρφωση.

Στον τομέα της νέας γενιάς:

Τα θέματα που αφορούν τον ελεύθερο χρόνο και τα κοινωνικά προβλήματα των νέων.

Με τη θεσμοθέτηση του Β' βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης, δόθηκε η δυνατότητα στους Δήμους και τις Κοινότητες για μεγαλύτερη οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη. Σε αυτό βοήθησε όμως και ο εκσυγχρονισμός της Τ.Α. τα τελευταία χρόνια. Η συνένωση Δήμων και Κοινοτήτων σε ενιαίους οργανισμούς Τ.Α., αναμένεται να οδηγήσει στην αύξηση των πόρων τους, αφού πια θα δικαιούνται υψηλότερων επιχορηγήσεων από το κράτος. Πέραν αυτού, θα τους προσφέρει ακόμα περισσότερες δυνατότητες για άσκηση κοινωνικής πολιτικής και ευρύτερου κοινωνικού έργου στα πλαίσια δράσης τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΑΤΡΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥ Ν. ΑΧΑΪΑΣ

3.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, την πρώτη βαθμίδα των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) αποτελούν οι Δήμοι και οι Κοινότητες, όπως ρητά ορίζεται από το άρθρο 102 του Συντάγματός μας. Επίσης, όπως ορίζουν οι διατάξεις των άρθρων 1 και 2 του ν. 2218/94 τη δεύτερη βαθμίδα των Ο.Τ.Α. συνιστούν οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις (Ν.Α.).

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται αναφορά των υπηρεσιών του Δήμου Πατρέων και της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης του ν. Αχαΐας, ως αντιπροσωπευτικού δείγματος των υπηρεσιών που παρέχουν οι Δήμοι και οι Ν.Α. όλης της χώρας.

3.2. ΣΧΕΣΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΠΡΩΤΟΥ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΒΑΘΜΟΥ

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του ν. 2218/94 οι Ν.Α. δεν ασκούν εποπτεία στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτης βαθμίδας (Ο.Τ.Α.) και δεν θίγουν τις αρμοδιότητές τους. Επίσης, δεν υφίσταται ιεραρχική σχέση μεταξύ των δύο βαθμίδων τοπικής αυτοδιοίκησης.

3.3. ΔΗΜΟΣ: ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΑ

Δήμοι είναι οι Πρωτεύουσες των νομών και οι πόλεις που έχουν περισσότερους από 10.000 κατοίκους, και λειτουργούν με τη μορφή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου.

Τα όργανα της πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι τα εξής:

Κοινοτικές αρχές: α) Η Κοινότητα διοικείται από το Κοινοτικό Συμβούλιο και τον Πρόεδρο, β) Το Κοινοτικό Συμβούλιο αποτελείται από επτά μέλη σε κοινότητες με πληθυσμό έως 2.000 κατοίκους, εννέα σε κοινότητες με πληθυσμό από 2.001 έως 5.000 κατοίκους και έντεκα στις λοιπές κοινότητες. Στον αριθμό των μελών του Κοινοτικού Συμβουλίου περιλαμβάνεται και ο Πρόεδρος.

Δημοτικές αρχές: α) Ο Δήμος διοικείται από το Διοικητικό Συμβούλιο, τη Δημαρχιακή Επιτροπή και το Δήμαρχο, β) Το Δημοτικό Συμβούλιο αποτελείται από έντεκα μέλη σε δήμους με πληθυσμό έως 5.000 κατοίκων, δεκαπέντε μέλη σε δήμους 5.001 έως 10.000 κατοίκων, δεκαεννέα σε δήμους 10.001 έως 30.000 κατοίκων, εικοσιπέντε σε δήμους 30.001 έως 60.000 κατοίκων, τριάντα ένα σε δήμους 60.001 έως 100.000 κατοίκων, τριάντα πέντε σε δήμους 100.001 έως 150.000 κατοίκων, τριάντα εννέα σε δήμους 150.001 έως και 500.000 κατοίκων και σαράντα ένα σε δήμους 500.001 κατοίκων και πάνω.

Διάρκεια δημοτικής και κοινοτικής περιόδου: α) Ο δήμαρχος, ο πρόεδρος της κοινότητας και οι δημοτικοί και κοινοτικοί σύμβουλοι εκλέγονται κάθε τέσσερα χρόνια, β) Η εκλογή γίνεται κάθε τέταρτο έτος την πρώτη Κυριακή μετά τις 10 του μηνός Οκτωβρίου του έτους αυτού, γ) Η εγκατάσταση των αρχών που έχουν εκλεγεί γίνεται την

1^η Ιανουαρίου του επόμενου έτους, και η θητεία του λήγει την 31^η Δεκεμβρίου του τέταρτου έτους.

Ο Δήμαρχος: Δήμαρχος εκλέγεται ο υποψήφιος του συνδυασμού που κέρδισε τις περισσότερες ψήφους. Οι αρμοδιότητες του δημάρχου ορίζονται με το άρθρο 104 του Κώδικα και είναι οι εξής:

α) Εκπροσωπεί το Δήμο στα δικαστήρια και σε κάθε δημόσια αρχή και δίνει τους όρκους που επιβάλλονται στο Δήμο.

β) Εκτελεί τις αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου και της Νομαρχιακής Επιτροπής

γ) Διευθύνει τις υπηρεσίες του Δήμου.

δ) Είναι προϊστάμενος όλου του προσωπικού του Δήμου, αποφασίζει για το διορισμό αυτού και εκδίδει τις πράξεις που προβλέπουν οι σχετικές διατάξεις για το διορισμό, τις κάθε είδους υπηρεσιακές μεταβολές και την άσκηση του πειθαρχικού ελέγχου.

ε) Διατάζει την είσπραξη των δημοτικών εσόδων και εκδίδει τα χρηματικά εντάλματα πληρωμής σε βάρος των πιστώσεων που προβλέπονται στον προϋπολογισμό ή έχουν ψηφισθεί με ειδικές αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου, αφού προηγουμένως έχουν ελεγχθεί τα σχετικά δικαιολογητικά από την αρμόδια υπηρεσία του Δήμου.

στ) Υπογράφει τις συμβάσεις και συνάπτει ο Δήμος.

ζ) Εκδίδει πιστοποιητικά προσωπικής και οικογενειακής κατάστασης των δημοτών.

η) Άσκει τις αρμοδιότητες που του αναθέτουν ειδικές διατάξεις του Κώδικα ή άλλου νόμου.

Τέλος, στο Δήμαρχο μπορεί να ανατεθούν με νόμο καθήκοντα οργάνου του κράτους ή άλλου δημόσιου φορέα. Ο Δήμαρχος επίσης, είναι πρόεδρος των διοικητικών συμβουλίων, των δημοτικών ιδρυμάτων και λοιπών νομικών προσώπων και εκθέτει τα πεπραγμένα της δημοτικής δραστηριότητας σε ανοικτές συγκεντρώσεις μια φορά το χρόνο. Ο Δήμαρχος παρίσταται υποχρεωτικά στις συνεδριάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου και συμμετέχει στις συζητήσεις, χωρίς όμως να έχει δικαίωμα ψήφου. Ο Δήμαρχος, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του, βοηθείται από τα εξής πρόσωπα.

1) Από τον Αντιδήμαρχο, τον οποίο ορίζει ο ίδιος ο Δήμαρχος.

2) Από ειδικούς συμβούλους, ειδικούς συνεργάτες και επιστημονικούς συνεργάτες.

3.4. ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Οι αρμοδιότητες των Δήμων και των Κοινοτήτων είναι οι παρακάτω:

1. Η διοίκηση όλων των τοπικών υποθέσεων ανήκει στην αρμοδιότητα των Δήμων και των Κοινοτήτων, κύρια μέριμνα των οποίων αποτελεί η προαγωγή των κοινωνικών και οικογενειακών συμφερόντων, καθώς και των πολιτιστικών και πνευματικών ενδιαφερόντων των κατοίκων της.

Στην αποκλειστική ευθύνη των Δήμων και των Κοινοτήτων περιλαμβάνονται κυρίως οι εξής αρμοδιότητες:

α) Η κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία:

i) συστημάτων ύδρευσης, άρδευσης και αποχέτευσης, αντιπλημμυρικών και εγγειοβελτιωτικών έργων, έργων δημοτικής και κοινοτικής οδοποιίας, πλατειών, γεφυρών και έργων ηλεκτροφωτισμού των κοινόχρηστων χώρων

ii) χώρων πρασίνου, βοσκοτόπων, υπαίθριων κοινόχρηστων χώρων, κοιμητηρίων και δημοτικών και κοινοτικών χώρων άθλησης και αναψυχής.

iii) δημοτικών, κοινοτικών και λαϊκών αγορών

β) Η λειτουργία των εμποροπανηγύρεων.

γ) Η καθαριότητα και η διαχείριση των απορριμμάτων, η κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία λουτρών και αποχωρητηρίων.

δ) Η ίδρυση και η λειτουργία παιδικών, βρεφικών, βρεφονηπιακών σταθμών και νηπιαγωγείων, κέντρων ψυχαγωγίας και αναψυχής ηλικιωμένων, βρεφοκομείων, ορφανοτροφείων, Κ.Α.Π.Η., κέντρων υποστήριξης και αποκατάστασης ατόμων με ειδικές ανάγκες και η μελέτη και εφαρμογή κοινωνικών προγραμμάτων.

ε) Η ίδρυση, κατασκευή και λειτουργία πολιτιστικών και πνευματικών κέντρων, σχολών διδασκαλίας μουσικής, χορού, ζωγραφικής και κέντρων επαγγελματικού προσανατολισμού, καθώς και η μελέτη και εφαρμογή πολιτιστικών προγραμμάτων.

στ) Η εξασφάλιση στέγης και δημιουργία θέρετρων.

ζ) Η μελέτη, διαχείριση και εκτέλεση προγραμμάτων οικιστικής και πολεοδομικής ανάπτυξης.

η) Η προστασία του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος, η προστασία της ζωής και της υγείας των κατοίκων και η κατάρτιση ειδικών προγραμμάτων πρόληψης, άμεσης βοήθειας και θεραπείας.

θ) Η ίδρυση και φροντίδα για τη λειτουργία πολιτιστικών και πνευματικών κέντρων, όπως βιβλιοθήκη, μουσεία, πινακοθήκες, φιλαρμονικές, θέατρα. Να αναλαμβάνει την επισκευή και συντήρηση παραδοσιακών ή ιστορικών κτιρίων που παραχωρούνται από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς ή κοινωνικές και πολιτιστικές λειτουργίες και σε

συνεργασία με τους αρμόδιους δημόσιους φορείς να συντηρεί και να φροντίζει τη λειτουργία αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων της περιοχής.

i) η κατασκευή, επισκευή και συντήρηση σχολικών κτιρίων

i) η κατασκευή, επισκευή, συντήρηση και διαχείριση των δημοτικών και κοινοτικών σταδίων, των γυμναστηρίων και των αθλητικών κέντρων

ii) η προστασία, η αξιοποίηση και εκμετάλλευση των τοπικών φυσικών πόρων και περιοχών, των ιαματικών πηγών και των ήπιων μορφών ενέργειας

iii) η υλοποίηση του πολεοδομικού σχεδιασμού, σύμφωνα με το εγκεκριμένο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο, Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου (Ζ.Ο.Ε.), καθώς και κάθε άλλο σχέδιο χωροταξικού επιπέδου και η τήρηση των δεδομένων του κτηματολογίου της περιοχής τους, όπως αυτά προκύπτουν από το συνολικό σχεδιασμό και την ολοκληρωμένη διαχείριση του Εθνικού Κτηματολογίου

iv) η ρύθμιση της κυκλοφορίας, ο καθορισμός πεζοδρόμων, μονοδρομήσεων και κατευθύνσεων της κυκλοφορίας, ο προσδιορισμός και η λειτουργία των χώρων στάθμευσης οχημάτων, η ονομασία των οδών και των πλατειών και η τοποθέτηση πινακίδων, η αρίθμηση των κτισμάτων καθώς και η διοίκηση της αστικής συγκοινωνίας

v) ο έλεγχος της τήρησης των διατάξεων που αφορούν την καθαριότητα, την κυκλοφορία και στάθμευση των οχημάτων, την οικοδόμηση, την ύδρευση, την άρδευση, την αποχέτευση, την ηχορύπανση, τη ρύπανση των θαλασσών από πηγές ξηράς, την προστασία των επίγειων και υπόγειων υδάτινων αποθεμάτων και την προστασία του περιβάλλοντος

vi) ο έλεγχος της τήρησης των διατάξεων που αφορούν τη λειτουργία των πάσης φύσεως επιτηδευμάτων και επαγγελμάτων

vii) η ίδρυση και λειτουργία δημοτικών ή κοινοτικών εργαστηρίων και ο έλεγχος των υγρών, στερεών και αέριων αποβλήτων, της ρύπανσης των υδάτων και της θάλασσας

viii) η χορήγηση αδειών ίδρυσης και λειτουργίας όλων των καταστημάτων και επιχειρήσεων, οι όροι λειτουργίας των οποίων καθορίζονται από υγειονομικές διατάξεις

ii) Η χορήγηση αδειών μικροπωλητών και η κατασκευή, λειτουργία και εκμετάλλευση περιπτέρων και κυλικείων εντός κοινόχρηστων χώρων.

i) η χορήγηση των αδειών εγκατάστασης και λειτουργίας θεάτρων, κινηματογράφων και παρεμφερών επιχειρήσεων, που προβλέπονται από τους α.ν. 445/1937 και 446/1937

ii) η χορήγηση των αδειών λειτουργίας μουσικής σε δημόσια κέντρα, που προβλέπονται από αστυνομικές διατάξεις και χορηγούνται σύμφωνα με την Α5/3010/85 υγειονομική διάταξη (B-593)

iii) η χορήγηση των αδειών εγκατάστασης και λειτουργίας χώρων ψυχαγωγίας παιδιών, που προβλέπονται από αστυνομικές διατάξεις και δεν υπάγονται στα διατάξεις του ν.2000/1991

iv) η διαχείριση της δημοτικής ή κοινοτικής περιουσίας και η κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία δημοτικών ή κοινοτικών καταστημάτων

v) η μελέτη, εκτέλεση και εκμετάλλευση βιοτεχνικών κέντρων και κτιρίων στις ειδικές βιοτεχνικές και βιομηχανικές ζώνες που καθορίζονται στα πλαίσια του πολεοδομικού και του χωροταξικού σχεδιασμού

vi) η εκπόνηση και εφαρμογή προγραμμάτων ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού της περιοχής τους

vii) η αποθήκευση, διακίνηση και εμπορία υγρών και αερίων καυσίμων

viii) η σύναψη προγραμματικών συμβάσεων

λ) Η έκδοση κανονιστικών αποφάσεων σύμφωνα με το άρθρο 30.

2. Για την άσκηση της αρμοδιότητας της περίπτωσης ιν της παραγράφου 1, ο Δήμος ή η Κοινότητα μπορεί να προβλέπει στη σύσταση οργανισμού εσωτερικής υπηρεσίας, τη συγκρότηση ειδικής υπηρεσίας. Η απόφαση του Δημοτικού ή Κοινοτικού Συμβουλίου λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία των μελών του.

3. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού των Εσωτερικών, μετά από γνώμη του Διοικητικού Συμβουλίου της Κεντρικής Οργάνωσης Δήμων και Κοινοτήτων της Ελλάδας, καθορίζονται οι αρμοδιότητες και ο τρόπος άσκησής τους, τα προσόντα, τα καθήκοντα, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των οργάνων της ειδικής υπηρεσίας, της παραγράφου 2. Με προεδρικό διάταγμα, οι αρμοδιότητες της Δημοτικής Αστυνομίας μπορούν να επεκτείνονται και σε θέματα των περιπτώσεων β, Ιvi, Ιvii, Ιviii, ii, vi, vii, viii και λ της παραγράφου 1.

3.5. ΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΑΤΡΕΩΝ

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΗΜΑΡΧΟΥ

Γραμματεία Δημάρχου

Ιδιαίτερο Γραφείο Δημάρχου

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Συντονιστής και Αρμόδιος Ραδιοτηλεοπτικών Μέσων

Αρμόδιος επί Πολιτιστικών και Κοινωνικών Θεμάτων

Δημοσιογράφοι Γραφείου Επικοινωνίας

Αρμόδιος Δημοσίων Σχέσεων και Εθιμοτυπίας

ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ – FAX

Τηλεφωνικό Κέντρο

Πληροφορίες – 195

Δ/ΝΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Τμήμα Δημοτικού Συμβουλίου

Τμήμα Προσωπικού

Γραφείο Μισθοδοσίας

Τμήμα Διοίκησης

Έκδοση Αδειών Καταστημάτων

Γραφείο Μηχανοργάνωσης

Γραφείο Μηχανογράφησης

Γραφείο Πρωτοκόλλου

Γραφείο Ανταποκριτών Ο.Γ.Α.

Τμήμα Δημοτικής Κατάστασης

Μητρώο Αρρένων

Τμήμα Ληξιαρχείου

Πολιτικοί Γάμοι

Επιτροπή Παιδείας – Γραμματεία

ΝΟΜΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΑΝΤΙΔΗΜΑΡΧΟΙ

- ΑΝΤΙΔΗΜΑΡΧΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΩΝ – ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΤΑΞΕΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
- ΑΝΤΙΔΗΜΑΡΧΟΣ ΤΕΧΝΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ
- ΑΝΤΙΔΗΜΑΡΧΟΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
- ΑΝΤΙΔΗΜΑΡΧΟΣ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ – ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
- ΑΝΤΙΔΗΜΑΡΧΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ
- ΑΝΤΙΔΗΜΑΡΧΟΣ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΤΟΜΕΩΝ

* ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

Πρόεδρος Δ.Σ.   α) ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ.
    β) Πνευματικού Καλλιτεχνικού Κέντρου
    γ) Μουσικής

* ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

Πρόεδρος Δ.Σ. ΩΔΕΙΟΥ

* ΥΠΕΥΘΥΝΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

(Με διακριτές αρμοδιότητες)

* ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΝΕΟΛΑΙΑΣ-ΑΘΛΗΣΗΣ

Δ/ΝΣΗ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Γραμματεία

ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Πράξεις Εφαρμογής

Εξώδικες Απαλλοτριώσεις

Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών

Διοικητική Διεκπεραίωση

ΤΜΗΜΑ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΣΧΕΔΙΟΥ ΠΟΛΕΩΣ

Τροποποιήσεις Σχεδίου Πόλεως

Πράξεις Αναλογισμού

Συνεργείο Ονοματοθεσίας και Σήμανσης Οδών

ΤΜΗΜΑ: ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ

Χορήγηση στοιχείων Ο.Γ. και Υψομέτρων

Τοπογραφικές Αποτυπώσεις

Δ/ΝΣΗ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ

Τμήμα Λογιστηρίου και Προϋπολογισμού

Τμήμα Προμηθειών

Τμήμα Ταμείου

Τροχαία – Εισπράκτορες

Είσπραξη Εσόδων

Τμήμα Διαχ/σης Υλικού και Αποθηκών

Δ/ΝΣΗ ΠΡΟΣΟΔΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Τμήμα Τ.Α.Π. – Εισφορών

Γραφείο Δ.Ε.Η.

Τμήμα Τελών Διαφ/σεων

Τμήμα Τέλους Εκδιδομένων Λογαριασμών

Τμήμα Δικαιωμάτων

Α' Δημοτικό Νεκροταφείο

Β' Δημοτικό Νεκροταφείο

Α.Δ.Ε.Π. (ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΠΑΤΡΕΩΝ)

ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ Α.Δ.Ε.Π.

Γραμματεία Α.Δ.Ε.Π. – Γραφείο Προσωπικού

Κοινοτικά Προγράμματα

Τμήμα Περιβάλλοντος – Ανακύκλωσης (ΠΕΚΔΕ)

Τμήμα Τοπικής Οικονομίας

Λογιστήριο – Προμήθειες

Δίκτυο Υγείων Πόλεων

ΤΟΜΕΑΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΤΗΤΑΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΑΘΛΗΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

Τμήμα Αθλητισμού

ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. (Μέγαρο Λόγου και Τέχνης)

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Γραφείο Δ/σης

Γραφείο Γραμματείας Δ/σης

Τμήμα Έργων Οδοποιίας

Συnergείο Πινακίδων Σήμανσης

Τμήμα Συντήρησης Οδοστρώματων

Τμήμα Συντήρησης Πλατειών και Κτιρίων

Συnergείο Συν/σης Πλατειών

Τομέας Συντήρησης Σχολικών Κτιρίων

Συντήρησης Σχολικών Κτιρίων Η/Μ

Ξυλουργοί

Τμήμα Αρχιτεκτονικό

Μελέτες Αρχιτεκτονικών και Κτιριακών Έργων

Σχεδιαστήριο Αρχιτεκτονικού

Τμήμα Συντήρησης Τροχαίου Υλικού

Συnergieio Τροχαίου Υλικού

Γραφείο Κίνησης Τροχαίου Υλικού

Δημοτικό Αμαξοστάσιο (Γκαζ)

Τμήμα Ηλεκτρομηχανολογικό

Περισυλλογή Εγκαταλ/νων Οχημάτων

Τμήμα Συντήρησης Ηλεκτροφ/σμού

Βλάβες Ηλεκτροφ/σμού

Τμήμα Φυτοτεχνικών Έργων

Μελέτες Φυτοτεχνικών Έργων

Φυτώριο Τσερτίδου

Φυτώριο Εγλυκάδας

Μηχανικοί Έργων

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Τμήμα Προγραμματισμού – Περισυλλογής Απορριμμάτων

Νέα Δημοτική Χωματερή (Ξερόλακα)

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Γραφείο Υπεύθυνης Κοινωνικού Τομέα

Γραφείο Προϊσταμένης Κοινωνικού Τομέα

Γραμματέας Κοινωνικού Τομέα – Τηλεφωνικό Κέντρο

Γραφείο Ενημέρωσης και Εξυπηρέτησης του Πολίτη (Γ.Ε.Ε.Π.) – Κοινωνικοί Λειτουργοί

Γραμματέας (Γ.Ε.Ε.Π.)

Γραφείο Προστασίας Καταναλωτή

Συμβουλευτικό Κέντρο Οικογένειας – Ψυχολόγος

Γραφείο Κοινωνιολόγου

Ιατρείο Εργασίας

Κέντρο Στήριξης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες

Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης (Κ.Ε.Δ.Α.Π.)

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ

ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ

- ΑΡΚΤΙΚΟ
- ΝΟΤΙΟ
- ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ
- ΚΕΝΤΡΙΚΟ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ
(ΠΑΛΑΙΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ)

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

Διεθνές Φεστιβάλ Πάτρας

Καρναβαλικό Κομιτάτο

Λογιστήριο

Συνεργείο – Αποθήκη Καρναβαλικών

Πινακοθήκη

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ

Βρεφοκομείο

Δημοτικό Θέατρο

Δημοτικό Λαϊκό Θέατρο

Δημοτικό Ωδείο

Δημοτική Μουσική

Δημοτική Βιβλιοθήκη - Μαιζώνος 110 (Κεντρική)

Δημοτική Βιβλιοθήκη – Φωκαίας 26 (Παράρτημα) Γ' όροφος

Μέγαρο Λόγου και Τέχνης

ΚΑΠΗ

Πνευματικό Κέντρο

«Φωλιά»

Πτωχοκομείο

Δ.Ε.Υ.Α.Π.

Τηλεφωνικό Κέντρο

ΠΡΟΕΔΡΟΣ Δ.Ε.Υ.Α.Π.

Διοικητική Υπηρεσία

Γραφείο Προσωπικού

Οικονομική Υπηρεσία

Υπηρεσία Ύδρευσης

Υπηρεσία Αποχέτευσης

Γραφείο Προμηθειών

Βλάβες Ύδρευσης

3.6. ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

Σύσταση, Νομική μορφή και Σκοπός

Με το νόμο 2218/1994 συστάθηκαν οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις με περιφέρεια την εδαφική περιφέρεια ενός Νομού ή μιας Νομαρχίας.

Με το νόμο 2240/1994 συστάθηκαν οι διευρυμένες Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις με κατά τόπο χωρική αρμοδιότητα την περιφέρεια περισσότερων του ενός Νομού ή της μιας Νομαρχίας (άρθρο 1 ν. 2240/1994).

Οι διατάξεις των άρθρων 1 και 2 του ν. 2218/1994 θέτουν τρεις θεμελιακούς κανόνες:

- 1) Ως δεύτερος βαθμός Τ.Α. συνιστώνται οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις (Ν.Α.).
- 2) Οι Ν.Α. είναι αυτοδιοικούμενα κατά τόπο νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.

3) Έχουν προορισμό την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη της περιφέρειάς τους.

Επίσης, όπως ειδικότερα ορίζει το άρθρο 20 του ν. 1622/1986:

1) Η περιφέρεια, η ονομασία και η έδρα κάθε Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης είναι εκείνες που έχει ο Νομός.

2) Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, μπορεί να καθορίζονται Νομοί με περισσότερες από μια Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις. Με το ίδιο διάταγμα ορίζεται ο αριθμός, η περιφέρεια, η έδρα και η ονομασία αυτών των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων.

3.7. ΟΡΓΑΝΑ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Στην Ελλάδα υπάρχουν οι απλές και οι διευρυμένες Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, που στο σύνολό τους είναι 50.

α. Όργανα Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων (απλών)

Με το άρθρο 4 προσδιορίζονται τα όργανα της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης που είναι ο Νομάρχης, το Νομαρχιακό Συμβούλιο, οι Νομαρχιακές Επιτροπές και η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή. Αναλυτικότερα:

1. Ο Νομάρχης άμεσα εκλεγόμενος από το λαό, είναι εκτελεστικό όργανο της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και των αποφάσεων του Νομαρχιακού Συμβουλίου. Ο ορισμός των Προέδρων των Νομαρχιακών Επιτροπών από το Νομάρχη χωρίς περιορισμούς, είναι απόλυτα σύμφωνη με την κοινή αντίληψη ότι την κύρια ευθύνη για την πορεία των υποθέσεων της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης έχει ο Νομάρχης. Η

ανάκληση όμως των Προέδρων και των Νομαρχιακών Επιτροπών γίνεται από το Νομαρχιακό Συμβούλιο, ύστερα από εισήγηση του Νομάρχη. Εξασφαλίζεται έτσι η αναγκαία ανεξαρτησία των Αντιπροέδρων στην άσκηση των καθηκόντων τους.

Ο Νομάρχης εκτός από τις ειδικές αρμοδιότητες έχει και τη γενική αρμοδιότητα για την έκδοση όλων των πράξεων για τις οποίες δεν είναι αναγκαίο να προκληθεί έκδοση κανονιστικών αποφάσεων ή για τις οποίες έχουν εκδοθεί τέτοιες αποφάσεις. Με τη γενική αυτή αρμοδιότητα εξασφαλίζεται η απρόσκοπτη και άμεση λειτουργία της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.

2. Το Νομαρχιακό Συμβούλιο είναι το ανώτατο όργανο της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και έχει υπέρ αυτού το τεκμήριο της αρμοδιότητας. Αποτελείται μόνο από άμεσα εκλεγόμενα μέλη με καθολική ψηφοφορία και ο αριθμός τους είναι ανάλογος με τον πληθυσμό της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.

3. Οι Νομαρχιακές Επιτροπές είναι όργανα τόσο εκτελεστικά όσο και γνωμοδοτικά όπως ειδικότερα προσδιορίζεται στις επιμέρους διατάξεις.

Καθιερώνεται ευέλικτο σύστημα σχετικά με τον αριθμό των Νομαρχιακών Επιτροπών και των μελών κάθε μιας, ώστε να υπάρξει η αναγκαία δυνατότητα προσαρμογής στις ιδιαιτερότητες κάθε Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.

Η ευελιξία επεκτείνεται ακόμη και στον τομέα ευθύνης κάθε Νομαρχιακής Επιτροπής που προσδιορίζεται από το Νομαρχιακό Συμβούλιο.

Πρόεδρος της Νομαρχιακής Επιτροπής είναι ένας από τους Νομαρχιακούς Συμβούλους της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης που ορίζεται από το Νομάρχη.

4. Με τη λειτουργία της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, ως γνωμοδοτικού οργάνου του Νομαρχιακού Συμβουλίου επιδιώκεται πρώτο, να

εξασφαλισθεί η συνεχής και μετά τις εκλογές, μεταφορά των μηνυμάτων της κοινής γνώμης στο Νομαρχιακό Συμβούλιο και μέσω αυτού στα λοιπά όργανα της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και δεύτερο, η αναγκαία συναίνεση στη λήψη των σημαντικών αποφάσεων και την εφαρμογή προγραμμάτων.

β. Όργανα ενιαίων (διευρυμένων) Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων

Τα όργανα των διευρυμένων Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων είναι τα παρακάτω:

1) Ο Πρόεδρος της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.

2) Το Συμβούλιο της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης (άρθρο 40 ν. 2218/1994, που αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 του ν. 2240/1994).

- Ο συνολικός αριθμός των μελών του Συμβουλίου της ενιαίας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης είναι ίσος με το άθροισμα του αριθμού των μελών των Νομαρχιακών Συμβουλίων των Νομαρχιακών Διαμερισμάτων εκλέγεται και αυτό απευθείας από το λαό.

Ο Νομάρχης και το Νομαρχιακό Συμβούλιο του κάθε Νομαρχιακού Διαμερίσματος έχουν όλες τις αρμοδιότητες των αντίστοιχων οργάνων των άλλων Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων που προβλέπουν τα άρθρα 13 και 16 του ν. 2218/1994.

γ. Όργανα Νομαρχιακών Συμβουλίων των Νομαρχιακών Διαμερισμάτων είναι ανάλογος με τον πληθυσμό του Νομαρχιακού Διαμερίσματος κατά τις διακρίσεις της παραγράφου 2 του άρθρου 4 του ν. 2218/1994.

- Όλα όσα έχουν διατυπωθεί για τα όργανα των Νομαρχιακών Διαμερισμάτων.

3.8. ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ Ν. ΑΧΑΪΑΣ

Νομάρχης

Γραμματεία Νομάρχη

Πρόεδρος Νομαρχιακού Συμβουλίου

Γραμματεία Νομαρχιακού Συμβουλίου

Νομαρχιακές Επιτροπές:

Διοίκησης

Έργων Μελετών

Παιδείας

Περιβάλλοντος και Χωροταξίας

Τουρισμού και Ανάπτυξης

Υγείας και Πρόνοιας

Γραφείο Ενημέρωσης και Εξυπηρέτησης Πολιτών

Γραφείο Τύπου

Γραφείο ΦΕΚ

Κέντρο Παροχής Διοικητικών Πληροφοριών

Τμήμα Πολιτικής Προστασίας

Επιτροπή Αγορών και Ενοικιάσεων

ΓΡΑΦΕΙΟ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Προϊστάμενος

Γραμματεία

Εθνικό Κεντρικό Στάδιο Πατρών, Κουκούλι

Κλειστό Γυμναστήριο Σ.Σ.Π. Σ.Α.Ν.Κ. Πατρών, Καβούρι-Εξω Αγιά

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΓΡΟΦΥΛΑΚΗΣ

Διευθυντής

Αγρονομείο

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Διευθυντής

Γραμματεία

Τμήμα Βιομηχανικής και Τεχνολογικής Ανάπτυξης

Τμήμα Βιομηχανικών Προϊόντων και Επαγγελμάτων

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

Διευθυντής

Γραφείο Γεωργικής Ανάπτυξης

Τμήμα Διοικητικό

Τμήμα Εφαρμογών

Τμήμα Οικονομικό

Τμήμα Παραγωγής

Τμήμα Παρεμβάσεων

Τμήμα Πληροφορικής

Τμήμα Ποιοτικού Ελέγχου

Τμήμα Προγραμματισμού

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Διευθυντής

Γραμματεία

Τμήμα Προσωπικού:

Προϊστάμενος

Τμήμα Αστικής και Δημοτικής Κατάστασης:

Προϊστάμενος

Τμήμα Διαβατηρίων

Τμήμα Εκλογικών Καταλόγων

Τμήμα Μισθοδοσίας

Τμήμα Προστασίας Πολίτη

Υπηρεσία Π.Σ.Ε.Α.

Διεύθυνση Προγραμματισμού

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΓΓΕΙΩΝ ΒΕΛΤΙΩΣΕΩΝ

Τηλεφωνικό Κέντρο

Διευθυντής

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

Διευθυντής

Τμήμα Α' Ανωνύμων Εταιρειών:

Προϊστάμενος

Προσωπικό

Τμήμα Β' Προστασίας Καταναλωτή – Γραφείο Λαϊκών Αγορών – Ενοίκια Σπιτιών

– Κατατάξεις Κέντρων:

Προϊστάμενος

Προσωπικό

Τμήμα Γ' Γραμματεία – Προμηθειών:

Προϊστάμενος

Τμήμα Δ' Τεχνικού Ελέγχου – Δειγματοληψίες:

Προϊστάμενος

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Διευθυντής

Γραμματεία

Γραφείο Βαριάς Αναπηρίας

Τμήμα Δημόσιας Αντίληψης

Τμήμα Παιδικής Προστασίας

Τμήμα Υπερηλίκων Αναπήρων

Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗΣ

Διευθυντής

Κτηνιατρική Δημόσια Υγεία

Τμήμα Υγείας Ζώων

Κτηνιατρείο Αγροτικό

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

Διευθυντής

Γραμματεία

Γραφείο Επιβατικών

Γραφείο Διπλωμάτων

Γραφείο Φορτηγών – Ταξί

Πληροφορίες

Τεχνικό Τμήμα

ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΧΝΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΟΧΗΜΑΤΩΝ (ΚΤΕΟ)

Τηλεφωνικό Κέντρο

Διευθυντής

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Διευθυντής

Τμήμα Εσόδων

Τμήμα Προμηθειών

Τμήμα Ταμειακής Διαχείρισης

Τμήμα Διαχείρισης

Τμήμα Προϋπολογισμού

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ – ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Διευθυντής

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Διευθυντής

Γραμματεία

Διοικητικοί

Οδηγοί

Τεχνικοί

Τμήμα Εκτελουμένων Έργων

Μηχανήματα Νομαρχίας

Αποθήκη Χαράδρου

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΥΓΙΕΙΝΗΣ

Διευθυντής – Νομιάτρος

Υποδιευθύντρια

Γραμματεία

Τμήμα Δημόσιας Υγείας

Έλεγχος Βιβλιαρίων Δημοσίων Υπαλλήλων – Βιβλιαρίων Επαγγελματικής

Αποκατάστασης

Τμήμα Ανασφαλιστών

Τμήμα Δημόσιας Υγιεινής – Εμβολιασμού

Τμήμα Ιατρικής Αντίληψης – Φαρμακευτικής Περίθαλψης

Δημοσίων Υπαλλήλων

Τμήμα Σχολικής Υγιεινής

Επόπτες Δημόσιας Υγείας

Πρωτοβάθμιες και Δευτεροβάθμιες Υγειονομικές Επιτροπές

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ - ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ - ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ (Χ.Ο.Π.)

Διευθύντρια

Αναπλ. Διευθυντής

Γραμματεία

Αυθαίρετα

Ηλεκτρομηχανολογικά - Περιβαλλοντικά - ΕΠΑ - Διατηρητέα

Οικοδομικές Άδειες

Οικονομικά

Σχέδιο Πόλης

Τακτοποιήσεις - Πράξεις Αναλογισμού

ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΑΛΙΕΙΑΣ

Προϊστάμενος

Προσωπικό

ΚΕΝΤΡΟ ΛΑΪΚΗΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ (Κ.Λ.Ε.)

ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΛΑΪΚΗΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ (ΝΕΛΕ)

ΤΜΗΜΑ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ

Προϊστάμενος

Τμήμα Διοικητικό – Οικονομικό

Τμήμα Προσωπικού

ΔΙΑΝΟΜΑΡΧΙΑΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ:

ΤΜΗΜΑ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΩΝ ΠΙΣΤΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΕΩΣ ΔΑΠΑΝΩΝ
ΠΕΛ/ΝΗΣΟΥ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΣΤΕΡΕΑΣ

Προϊστάμενος

ΑΠΕΝΤΟΜΩΤΗΡΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

ΚΕΝΤΡΟ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Προϊστάμενος – Προσωπικό

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΦΥΤΩΝ

Προϊστάμενος – Προσωπικό

ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

(Veterinary Laboratory of Patra)

ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΓΕΩΡΓΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Προϊστάμενος – Προσωπικό

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΦΥΤΩΝ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΟΥ
ΕΛΕΓΧΟΥ ΑΧΑΪΑΣ

Προϊστάμενος

Κοτρώνι

Εργαστήριο Ποιοτικού Ελέγχου

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΠΕΛ/ΣΟΥ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΗΣ
ΣΤΕΡΕΑΣ

Γραφείο Ελέγχου Επιχειρήσεων Κανονισμού 4045/89 ΕΟΚ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ:

Δ' ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΙΚΟΥ ΑΧΑΪΑΣ

Τηλεφωνικό Κέντρο

Fax

Internet

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ:

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ

Προϊστάμενος

Προσωπικό

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ:

ΓΕΝΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ (ΓΑΚ)

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ:

ΣΩΜΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (ΣΕΠΕ)

Περιφερειακή Διεύθυνση Κοινωνικής Επιθεώρησης Δυτ. Ελλάδας

Διευθυντής

Κοινωνικοί Επιθεωρητές

Τμήμα Κοινωνικής Επιθεώρησης Αχαΐας

Περιφερειακό Κέντρο Πρόληψης Επαγγελματικού Κινδύνου (ΚΕΠΕΚ) Δυτ.
Ελλάδος, Ηπείρου και Ιονίων Νήσων:

Διευθυντής

Τεχνικοί Επιθεωρητές

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ:

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΔΥΤ. ΕΛΛΑΔΑΣ

Κτίριο Λιμένα:

Διευθυντής

Γραμματεία

Επιθεωρητής

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ (ΠΕΚ)

Διευθυντής

Προϊσταμένη Γραμματείας

Γραμματεία

Επόπτης Α'

Επόπτης Β'

Ελεγκτές

ΣΩΜΑ ΔΙΩΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ (ΣΔΟΕ)

Τηλεφωνικό Κέντρο

Διευθυντής

Αναπλ. Διευθυντής

Γραμματεία

Δικαστικό Τμήμα

Γραφείο Ασυρμάτου

Τμήμα Δεδομένων

Τμήμα Α' Δράσης

Τμήμα Β' Δράσης

Τμήμα Γ' δράσης

Τμήμα Ναρκωτικών

Τμήμα Τηλεπικοινωνιών

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ:

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΦ. ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ

Γραμματεία

Τμήματα

ΕΥΔΕ-ΠΑΘΕ

Προϊστάμενος

Προσωπικό

ΣΤΑΘΜΟΣ ΔΙΟΔΙΩΝ ΡΙΟΥ, Εθν. Οδός Διόδια Ρίου

ΤΟΜΕΑΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΕΙΣΜΟΠΛΗΚΤΩΝ (ΤΑΣ)

Προϊστάμενος

Γραμματεία

Γραφείο Κατασκευών και Ελέγχου Ποιότητας της Κατασκευής

Γραφείο Μελετών Επισκευών Ελέγχου

Γραφείο Δανείων

Γραφείο Πολεοδομίας

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ:

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ:

Εθνικό Στάδιο Πατρών

2^η ΕΦΟΡΕΙΑ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ

Τηλεφ. Κέντρο

Προϊστάμενος

Γραμματεία

ΣΤ' ΕΦΟΡΕΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

Τηλεφ. Κέντρο

Φρούριο

Φρούριο Ρίου

ΣΤ' ΕΦΟΡΕΙΑ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΛΑΣΣΙΚΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

Τηλεφ. Κέντρο

Προϊστάμενος – Τεχνικοί – Συντηρητές – Φύλακες – Αρχαίο Ωδείο

Διοικητικοί – Πρωτόκολλο

Αρχαιολόγοι – Λογιστές

Εργαστήρια

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

4.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, η οικονομική δραστηριότητα και ο έντονος ανταγωνισμός σαν αποτέλεσμα αυτής, υποχρεώνουν τις επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών σε αναδιοργάνωση, ανανέωση και τεχνολογικό εκσυγχρονισμό. Ενώ λοιπόν στην Ελλάδα οι ιδιωτικές επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών προχωρούν προς αυτή την κατεύθυνση, δεν παρατηρείται το ίδιο, τουλάχιστον όχι με τον ίδιο ρυθμό, στον Δημόσιο Τομέα.

Είναι σε όλους γνωστό ότι η Δημόσια Διοίκηση στην Ελλάδα, χαρακτηρίζεται από έντονο συγκεντρωτισμό, από χαμηλή έως αρνητική παραγωγικότητα, επικρατούν σ' αυτήν αδιαφανείς διαδικασίες, υπερπολιτικοποίηση και κομματισμός, ενώ δεν απουσιάζουν τα συμπτώματα διαφθοράς, χρηματισμού και επαγγελματικής εκμετάλλευσης. Όλα αυτά έχουν σαν αποτέλεσμα σήμερα, την χαμηλή ποιότητα υπηρεσιών προς τους πολίτες.

Στο κεφάλαιο αυτό, θα δούμε τους παράγοντες που μπορούν κατά την γνώμη μας να βελτιώσουν την ποιότητα των υπηρεσιών, τη σημασία του ελέγχου της διοίκησης και τους τρόπους με τους οποίους θα γίνει καλύτερη η σχέση κράτους-πολιτών. Συνέπεια αυτών, είναι η προστασία του Έλληνα πολίτη, αυτού δηλαδή που η Δημόσια Διοίκηση πρέπει να υπηρετεί. Προστασία του πολίτη, σημαίνει πρόβλεψη, κατανόηση και μέριμνα των αναγκών του. Σημαίνει δράση προσανατολισμένη σ' αυτές ακριβώς τις ανάγκες και την ικανοποίησή τους.

4.2. ΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ – ΠΕΛΑΤΕΣ

Σήμερα, οι πελάτες είναι πιο έμπειροι και γνώστες σε θέματα ποιότητας. Έχουν πολλές και σύνθετες απαιτήσεις προς ικανοποίηση, ενώ ζητούν περισσότερη αξία για την τιμή να πληρώνουν σε αγαθά και υπηρεσίες. Είναι σημαντική η διευκρίνιση της έννοιας του πελάτη για το Δημόσιο τομέα. Ο πελάτης εδώ, είναι ταυτόχρονα και ο πολίτης αυτής της χώρας, με τα γνωστά από το σύνταγμα δικαιώματα, υποχρεώσεις, ελευθερίες και περιορισμούς. Κάθε φορά που έρχεται σε επαφή με το Δημόσιο έχει τη διπλή του ιδιότητα: αυτή του πελάτη και αυτή του πολίτη και έμμεσου ιδιοκτήτη. Όταν λοιπόν η υπηρεσία που του παρέχεται είναι κακή, αφ' ενός δεν ικανοποιείται σαν πελάτης, αφετέρου εκνευρίζεται σαν πολίτης και έμμεσος ιδιοκτήτης. Ενώ όμως στον ιδιωτικό τομέα δεν θα ξαναεπέστρεφε στην επιχείρηση, στην περίπτωση του Δημοσίου Οργανισμού, ξαναεπιστρέφει, λόγω του μονοπωλιακού του, τις περισσότερες φορές χαρακτήρα.

4.3. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Παγκόσμια, η αναδιοργάνωση του δημόσιου τομέα είναι η μεγαλύτερη πρόκληση για τις κυβερνήσεις. Η κάθε χώρα έχει τους δικούς της λόγους για αναδιοργάνωση. Οι πολίτες της κάθε χώρας θέλουν καλύτερες υπηρεσίες και έχουν συνεχώς αυξανόμενες απαιτήσεις και προσδοκίες. Πρέπει λοιπόν να βρεθούν τρόποι παροχής δημοσίων υπηρεσιών, οι οποίοι να ανταποκρίνονται περισσότερο στις απαιτήσεις των πολιτών και να είναι περισσότερο αποδοτικοί. Με γνώμονα, αυτή τη λογική, θεωρούμε ότι οι παράγοντες, που μπορούν να επηρεάσουν την ποιότητα υπηρεσιών στο δημόσιο, είναι οι παρακάτω:

4.3.1. ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

Η νέα, πολύπλοκη τεχνολογία που αφορά την Πληροφορική – Τηλεπικοινωνίες, αλλά και γενικότερα όλους τους τομείς αναμένεται να γίνει ο πιο αποφασιστικός παράγοντας επιρροής στην ποιότητα των υπηρεσιών τα επόμενα χρόνια. Ήδη σήμερα η πληροφορική τεχνολογία χρησιμοποιείται για πιο γρήγορες, συμφέρουσες και αποδοτικές υπηρεσίες. Η αποδοχή, ενσωμάτωση και χρήση των νέων τεχνολογιών, αποτελεί βασικό όρο επιβίωσης και ανάπτυξης για το Δημόσιο τομέα. Αυτό, διότι η μηχανοργάνωση μπορεί απ' τη μια να λύσει δύσκολα προβλήματα, λόγω της τεράστιας ποσότητας πληροφοριών που μπορεί να επεξεργαστεί και απ' την άλλη να αυξήσει την παραγωγικότητα, μέσω της αύξησης της ταχύτητας διεκπεραίωσης της εργασίας και τη μείωση των απαιτούμενων εργατοωρών για την παραγωγή του επιδιωκόμενου έργου. Αξίζει εδώ να αναφερθούμε στο INTERNET, τις παρεχόμενες δυνατότητες του οποίου έχουν αρχίσει ήδη να χρησιμοποιούν πολλές Δημόσιες υπηρεσίες. Μέσω του δικτύου, κάνουν γνωστό το έργο τους και δίνουν πληροφορίες στους πελάτες-πολίτες.

4.3.2. ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗ – ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Η αποκέντρωση, είναι μια απ' τις θεμελιώδεις αρχές συγκρότησης του Ελληνικού διοικητικού συστήματος. Η εμβρυώδης μέχρι πρότινος αξιοποίησή της, είχε ως αποτέλεσμα την σημερινή κατάσταση της Ελληνικής Περιφέρειας. Η ουσιαστική μεταφορά αρμοδιοτήτων από κεντρικές υπηρεσίες προς την περιφέρεια, με τη ταυτόχρονη αναδιοργάνωση της περιφερειακής διοίκησης, αναμένεται να βελτιώσει σημαντικά την εξυπηρέτηση του πολίτη. Αρκεί βέβαια, η τοπική αυτοδιοίκηση να μην λειτουργεί αυθαίρετα, αλλά να μεταλλαχθεί σε οργανισμό τοπικής ανάπτυξης και συσπείρωσης των πελατών-πολιτών.

4.3.3 ΑΞΙΟΚΡΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΛΗΨΕΙΣ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ

Τα επόμενα χρόνια, αναμένεται να σταματήσει το φαινόμενο των προσλήψεων απ' το παράθυρο. Οι προσλήψεις μετά από πραγματικά αξιοκρατικές εξετάσεις, θα τροφοδοτήσουν το δημόσιο με υπαλλήλους κατάλληλους για εφαρμογή βελτιωμένων υπηρεσιών ποιότητας προς τους πολίτες. Η χρήση αυστηρότερων και πιο αποτελεσματικών συστημάτων αξιολόγησης της απόδοσης του προσωπικού, χωρίς να θίγει τον θεσμό της μονιμότητας, θα καταφέρει να καταστήσει τους υπαλλήλους πιο υπεύθυνους και να τους κινητοποιήσει προς την κατεύθυνση της αναζήτησης και χρήσης νέων τεχνικών και αποτελεσματικότερων μεθόδων εργασίας. Η πιο υπεύθυνη αντιμετώπιση των προβλημάτων των πολιτών-πελατών, θα αυξήσει την αξιοπιστία του δημοσίου. Η υιοθέτηση του θεσμού της προαγωγικής εκπαίδευσης, σαν προϋπόθεση για την βαθμολογική εξέλιξη των υπαλλήλων, θα είναι ένα σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση της βελτίωσης της αποτελεσματικότητας του συστήματος αξιολόγησης και κατ' επέκταση της ικανότητας των υπαλλήλων να προσφέρουν υπηρεσίες ποιότητας.

Ο θεσμός του συνηγόρου του πολίτη, θα ενισχύσει την άσκηση ελέγχου και τον περιορισμό της αυθαιρεσίας κρατικών οργάνων, έναντι των πολιτών-πελατών, βελτιώνοντας παράλληλα την αξιοπιστία των δημοσίων οργάνων στην αντίληψη των πολιτών-πελατών.

4.3.4. ΜΕΙΩΣΗ ΙΣΧΥΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

Ολοένα και περισσότερες ιδιωτικές επιχειρήσεις μπαίνουν σε τομείς δραστηριότητας του δημοσίου, με αποτέλεσμα τη μείωση της θέσης ισχύος του. Αυτή η μείωση

ισχύος θα σημάνει την βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών του, με σκοπό την επιβίωση σε ανταγωνιστικό περιβάλλον.

4.3.5. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ – ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΙΣ Ε.Ε.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δείξει μεγάλο ενδιαφέρον στην εφαρμογή προγραμμάτων διαχείρισης της ποιότητας, με σκοπό τη βελτίωση των προσφερομένων υπηρεσιών. Η ενίσχυση των δημοσίων φορέων για τη δημιουργία εργαστηριακών δοκιμών και διακρίβωσης (πρόγραμμα PRISMA 1991), ήταν η πρώτη κοινοτική πρωτοβουλία στον τομέα της ανάπτυξης της υποδομής ποιότητας. Ακολούθησε το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Βιομηχανίας, (που είναι συνέχεια του PRISMA) με σκοπό τη δημιουργία του Εθνικού Ινστιτούτου Μετρολογίας, καθώς και χρηματοδότηση για την εγκατάσταση συστημάτων ποιότητας.

Η απορρόφηση κονδυλίων για δράσεις ποιότητας απ' τους δημοσίους οργανισμούς, θα τους βοηθήσει να ξεπεράσουν πολλά προβλήματα. Η δυνατότητα χρηματοδοτήσεων, όπως για παράδειγμα το πρόγραμμα LIFE που αφορά την ενίσχυση και αύξηση της αποτελεσματικότητας των διοικητικών μηχανισμών και το πρόγραμμα ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ για την δημιουργία επιχειρησιακών σχεδίων κ.λ.π., θα τους προσφέρει τις ευκαιρίες για αναδιάρθρωση των οργανωτικών και λειτουργικών δομών.

4.3.6. ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΟ MANAGEMENT

Όταν μιλάμε για αλλαγές στο δημόσιο, είναι σίγουρο ότι μιλάμε κυρίως για αντικατάσταση της γραφειοκρατικής διοίκησης από μια διοίκηση προσανατολισμένη σε συγκεκριμένους στόχους και μετρήσιμα αποτελέσματα, με σαφή προσμέτρηση του

σχετικού κόστους πέρα απ' την αδράνεια και την ευθυνοφοβία. Οι αλλαγές αυτές γίνονται πράξη με την ψήφιση συγκεκριμένων νόμων. Ο νόμος 2114/96 περί «Εκσυγχρονισμού των Δημοσίων Επιχειρήσεων και Οργανισμών», θέτει αισιόδοξες προοπτικές. Οι ρυθμίσεις του, φαίνεται να εξασφαλίζουν την επιλογή με ουσιαστικά κριτήρια και την ανεξαρτησία των διοικήσεών τους. Προβλέπει οργάνωση με σύγχρονα επιχειρησιακά εργαλεία και εξασφαλίζει την απρόσκοπτη και αδιάλειπτη λειτουργία των διοικητικών οργάνων. Αυτό που σήμερα δε φαίνεται αλλά αρκετά γρήγορα θα εμφανιστεί, είναι η αλλαγή του τρόπου διοίκησης. Το σύστημα που θα επικρατήσει, είναι εκείνο της οριζόντιας δομής και οργάνωσης. Αυτή η αλλαγή της δομής, από κάθετη σε οριζόντια, θα έχει άμεσο θετικό αντίκτυπο στην παροχή υπηρεσιών, μιας και το πρώτο πράγμα που θα βελτιωθεί σημαντικά, θα είναι ο χρόνος εξυπηρέτησης.

4.4. Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Σήμερα η διοίκηση ελέγχεται για τις πράξεις της που αφορούν συγκεκριμένα φυσικά ή νομικά πρόσωπα με δύο μηχανισμούς. Ο πρώτος είναι η δικαστική λειτουργία (Σ.τ.Ε., διοικητικά δικαστήρια) και ο δεύτερος αφορά τις διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου από όργανα της διοίκησης. Θεωρούμε ότι οι δύο αυτοί μηχανισμοί δεν εξασφαλίζουν επαρκώς το στόχο της προστασίας του πολίτη, με την έννοια του φυσικού ή νομικού προσώπου, από κρατική κακοδιοίκηση και αυθαιρεσία. Υπάρχουν γι' αυτό εγγενείς λόγοι, όπως ότ στον εσωτερικό έλεγχο συμπίπτει ελέγχων και ελεγχόμενος και ότ η δικαστική λειτουργία αφορά μόνον την παραβίαση νομιμότητας. Και για τους δυο μηχανισμούς υπάρχουν βεβαίως και λειτουργικοί λόγοι, δηλαδή διαμορφωμένες πρακτικές και εμπόδια, που υποβαθμίζουν την αποτελεσματικότητά τους για την προστασία του πολίτη. Αυτή είναι ως προς τη δικαστική λειτουργία η έλλειψη υποδομής σε τεχνικά μέσα και προσωπικό, πράγμα που δημιουργεί μεγάλες χρονικές καθυστερήσεις στην απονομή δικαιοσύνης και η έλλειψη βούλησης απ' την κρατική εξουσία για την εφαρμογή δικαστικών αποφάσεων, καθώς και η δυσανάλογη επιμονή σε δικαστική διεκδίκηση των δικαιωμάτων του Δημοσίου.

Ως προς τον εσωτερικό έλεγχο, η υποβάθμιση οφείλεται στην ανεπαρκή λειτουργία διαδικασιών επιθεώρησης, στον προσανατολισμό του προς την προστασία συμφερόντων του Δημοσίου και όχι του πολίτη, στην ύπαρξη στεγανών (υπουργεία, φορείς), όπου ακόμη περισσότερο υπάρχει σύμπτωση ελέγχοντα και ελεγχόμενου και στην έλλειψη αρνητικών κινήτρων (όπως πειθαρχικές ποινές, αναφορά στο φάκελο του υπαλλήλου κ.λ.π.) για περιπτώσεις κακοδιοίκησης.

Πώς μπορεί λοιπόν ο Έλληνας πολίτης να προστατευθεί; Αυτό γίνεται με την πρόσβασή του στη διοίκηση και τη συμμετοχή το στη διοικητική δράση.

4.5. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ – ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ

ΑΝΟΙΧΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Η αρχή της φανεράς δράσης των οργάνων της δημόσιας διοίκησης αποτελεί βασική συνταγματική επιταγή. Η αρχή της δημοσιότητας στη σύγχρονη διοίκηση απέκτησε ευρύτερο περιεχόμενο. Σταδιακά δημιουργήθηκε και αντίστοιχα θεσμοθετήθηκε η έννοια της ανοιχτής στους πολίτες διοίκησης, που σήμερα θεωρείται λυδία λίθος της δημοκρατίας.

Αλλά και η έννοια της ανοιχτής διοίκησης αποκτά καθημερινά ευρύτερο περιεχόμενο. Σήμερα, δεν αρκεί η δυνατότητα του πολίτη να λάβει γνώση των αρχείων της διοίκησης. Η αρχή της ανοιχτής διοίκησης εννοιοποιείται ως η διοίκηση που δέχεται, αντιλαμβάνεται και απαντά στις ανάγκες του πολίτη. Απ' την πλευρά του πολίτη η απαίτηση είναι απλή: Προσιτή και διαφανής διοίκηση.

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΣΤΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

Όλοι οι πολίτες πρέπει να μπορούν να επαληθεύουν ότι από που πράττει η διοίκηση είναι αυτό που δικαιούται να πράξει και ότι δεν κατέχει έγγραφα ή πληροφορίες που δεν δικαιούται να κατέχει.

Η γραφειοκρατικοποίηση σαν κατάσταση, αφαιρεί κάθε διαφάνεια απ' την διοικητική μηχανή και την καθιστά απρόσωπη.

Στην Ελλάδα η πρώτη διατύπωση του θεσμού της ελεύθερης πρόσβασης στα αρχεία της διοίκησης έγινε με το νόμο 1599/85, όπου θεσμοθετήθηκε το δικαίωμα γνώσης των διοικητικών εγγράφων απ' τους πολίτες. Μέχρι τότε, οι ενδιαφερόμενοι πολίτες, για να λάβουν γνώση του περιεχομένου ενός διοικητικού εγγράφου, έπρεπε να αποδείξουν ή να επικαλεστούν έννομο συμφέρον.

Όσον αφορά τη συμμετοχή των πολιτών στη διοίκηση, ως θεσμός ακρόασης του ενδιαφερόμενου πριν τη λήψη απόφασης, προβλέπεται από το Σύνταγμα.

Μόνο τα τελευταία χρόνια έχουν θεσπιστεί θεσμοί συμμετοχής των πολιτών στο σχεδιασμό πολιτικών και υλοποίησης αποφάσεων. Στην πράξη όμως, οι θεσμοί αυτοί δεν απέδωσαν τα αναμενόμενα αποτελέσματα, κυρίως γιατί το ενδιαφέρον απ' τη μεριά των πολιτών αποδείχθηκε μικρό και διαρκώς αποδυναμώνεται. Έντονο ενδιαφέρον υπήρξε μόνο σε χώρους και θεσμούς με έντονη αντιπαλότητα και κυρίως γενικών πολιτικών, όπως π.χ. ο σχεδιασμός της οικονομικής πολιτικής.

Ειδικές έρευνες για τη διερεύνηση και αξιολόγηση γενικά των συμμετοχικών θεσμών δεν έχουν γίνει ώστε να προχωρήσουν αποτελεσματικά διαρθρωτικά μέτρα ενεργοποίησής τους.

4.6. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΣΧΕΣΕΩΝ ΚΡΑΤΟΥΣ – ΠΟΛΙΤΗ

Για τη βελτίωση των σχέσεων κράτους-πολίτη, που θα έχει ως αποτέλεσμα την ουσιαστικότερη προστασία του δεύτερου, καταλήγουμε στις εξής βασικές αρχές και κατευθύνσεις:

- Διαφάνεια στη διοικητική δράση και συμμετοχή του πολίτη σε αυτήν
- Απλότητα και ταχύτητα στη λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης
- Δημιουργία σχέσης αμοιβαίας εμπιστοσύνης και συνεργασίας ανάμεσα στα κρατικά όργανα και τους πολίτες
- Εκμετάλλευση των νέων τεχνολογικών δυνατοτήτων και κυρίως της πληροφορικής στη Δημόσια Διοίκηση, με ισόρροπη προστασία του πολίτη από τις καταχρήσεις και επεμβάσεις στην προσωπική του ζωή
- Κοινωνικός έλεγχος της Δημόσιας Διοίκησης

Τα ειδικότερα μέτρα πολιτικής αφορούν:

α) Οργάνωση της πληροφόρησης για την καλύτερη επικοινωνία των πολιτών

Η οργάνωση της πληροφόρησης για την καλύτερη επικοινωνία των πολιτών με τη διοίκηση, πρέπει να στοχεύει στην παροχή ειλικρινούς και αμφίδρομης πληροφόρησης.

Πρέπει να διακρίνεται επομένως από:

- ειλικρίνεια
- αντικειμενικότητα
- επάρκεια
- αξιοπιστία
- να είναι συγκεκριμένη

- να είναι σφαιρική

Έτσι θα δημιουργείται κλίμα εμπιστοσύνης και θα εξασφαλίζει την καλόπιστη κριτική των πολιτών.

β) Διεύρυνση της δημοσιότητας

Η διεύρυνση τα δημοσιότητας θα επιτευχθεί με την αναδιοργάνωση και τον εκσυγχρονισμό της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως, τόσο στο περιεχόμενο, όσο και στον τρόπο διάθεσης.

γ) Καταπολέμηση της γραφειοκρατίας

Η καταπολέμηση της γραφειοκρατίας, θα επιτευχθεί με τη σύνταξη Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (προβλέπεται από το άρθρο 20 του νόμου 1599/1986). Πέρα απ' την μείωση του χρόνου εξυπηρέτησης των πολιτών, δεν θα επιτρέπει να υπάρχουν υποψίες για αδιαφανείς και ύποπτες καθυστερήσεις.

δ) Πρόσβαση των πολιτών στη διοίκηση και συμμετοχή τους στη διοικητική δράση

Για την πρόσβαση των πολιτών στη διοίκηση και τη συμμετοχή στη διοικητική δράση (ανοιχτή διοίκηση), προτείνουμε:

- Δυνατότητα πρόσβασης των πολιτών στα διοικητικά έγγραφα, που πραγματώνει τη διαφάνεια στη διοικητική δράση. Αυτό θα γίνει με τον καθορισμό των απορρήτων που αναφέρονται στο ν. 1599/1985 και με κατάργηση της δυνατότητας επέκτασης αυτών με Υπουργικές Αποφάσεις. Επίσης, με την ίδρυση έξω-δικαστικού οργάνου

που θα εποπτεύει και θα ελέγχει την εφαρμογή του θεσμού αυτού απ' την Δημόσια Διοίκηση. Στο όργανο αυτό θα μπορούν να προσφεύγουν οι πολίτες και η διοίκηση.

- Υιοθέτηση συμμετοχικής δράσης, για την πραγμάτωση της οποίας θα πρέπει, η συμμετοχή και η γνώμη των πολιτών να μπορούν να επηρεάσουν τις τελικές αποφάσεις. Η συμμετοχή να γίνεται από αντιπροσωπευτικές και ειδικές ομάδες πολιτών. Επίσης οι αποφάσεις θα πρέπει να είναι αποκεντρωμένες τόσο σε τοπικό όσο και σε διοικητικό επίπεδο, για να υπάρχει άμεση αντίληψη στους πολίτες για την επιρροή που ασκούν στην λήψη τους.
- Διαμόρφωση και οργάνωση χώρων και διαδικασιών υποδοχής και διαλόγου με τους πολίτες. Συγκεκριμένα, να καθιερωθούν προγράμματα ενθάρρυνσης και ενημέρωσης για τη συμμετοχή στη διοικητική δράση. Ο πολίτης δεν πρέπει μόνο να έχει δικαιώματα και να θέλει να τα ασκήσει, αλλά να μπορεί επίσης.

Συνοπτικά αναφέρουμε τέτοια μέτρα:

ΜΕΤΡΑ ΥΠΟΔΟΧΗΣ

- Εγκατάσταση τοπική των υπηρεσιών, τέτοια που να επιτρέπει την εύκολη πρόσβαση των πολιτών.
- Συγκέντρωση των συναφών υπηρεσιών.
- Καθορισμός ωραρίου υποδοχής μεγάλης διάρκειας και χρονικά κατάλληλου για τους πολίτες.
- Κατάργηση της ανωνυμίας των χειριστών των υποθέσεων.
- Καθορισμός χρόνου διεκπεραίωσης των υποθέσεων.

ΜΕΤΡΑ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΕΩΝ

- Δημοσκοπήσεις και έρευνες των επιθυμιών των πολιτών.
- Δημόσιοι διάλογοι.
- Προγράμματα πληροφόρησης των πολιτών για τα δικαιώματά τους.
- Οργάνωση συναντήσεων με τις ενδιαφερόμενες ομάδες για ειδικά θέματα.

ε) Πρόσθετοι μηχανισμοί ελέγχου

Ο έλεγχος της Δημόσιας διοίκησης προτείνεται να συμπληρωθεί με πρόσθετους μηχανισμούς. Ένας τέτοιος μηχανισμός, είναι ο θεσμός του Ombudsman (Σουηδία) ή Mediateur (Γαλλία), που στην χώρα μας θα μπορούσε να αποδοθεί με τον όρο «Συμβούλιο προστασίας του Πολίτη». Το όργανο αυτό, θα είναι ανεξάρτητο απ' την εκτελεστική και δικαστική εξουσία. Θα συγκροτείται από ένα μικρό σώμα στελεχών, που μπορεί να προέρχονται απ' τον δικαστικό κλάδο ή να είναι ειδικοί επιστήμονες, και το οποίο θα οργανώνεται ιεραρχικά με επικεφαλής ένα πρόσωπο κύρους και εμπιστοσύνης που θα ορίζεται από τη Βουλή για ορισμένη θητεία, χωρίς δυνατότητα ανάκλησης παρά μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις.

Ο θεσμός αυτός θα λειτουργεί γνωμοδοτικά και η επιρροή του θα προέρχεται απ' το κύρος που θα έχει και όχι από εξουσία επιβολής απόψεων. Οι περιπτώσεις κακοδιοίκησης που δεν αφορούν υποχρεωτικά παράβαση νομιμότητας αλλά ανεπαρκή εξυπηρέτηση του πολίτη με την ευρύτερη έννοια (γραφειοκρατία, καθυστερήσεις, συμπεριφορά κ.λ.π.), θα ερευνώνται και για κάθε μια θα συντάσσεται μια δημόσια έκθεση, είτε με απευθείας προσφυγή του πολίτη, είτε μέσω αντιπροσωπευτικών οργάνων (τοπικός βουλευτής, νομαρχιακό ή δημοτικό συμβούλιο). Στην έρευνα της κάθε

περίπτωσης θα είναι υποχρεωτική η συνεργασία των αρμοδίων κρατικών υπηρεσιών και η πλήρης πρόσβαση σε πληροφορίες που αφορούν την περίπτωση, ενώ η απόδοση ευθύνης δεν θα περιορίζεται μόνο στις αρμόδιες υπηρεσίες αλλά θα μπορεί να περιλάβει και συγκεκριμένους υπαλλήλους, εφόσον διαπιστωθεί κατά την έρευνα η ευθύνη τους.

Βλέπουμε λοιπόν, πως η προστασία του πολίτη δεν είναι μια απλή και δεδομένη υπόθεση. Οι αλλαγές που πρέπει να γίνουν στην Δημόσια Διοίκηση είναι πολλές. Υπάρχουν όμως τα μέσα και τα πρώτα βήματα έχουν ήδη γίνει. Η Ελλάδα επιθυμεί τον εκσυγχρονισμό, προκειμένου να συμβαδίσει με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Αυτό που έχει σημασία, είναι ότι τον πρώτο ρόλο πρέπει να έχει ο Έλληνας πολίτης και η όποια αλλαγή να γίνεται με βάση το συμφέρον του.

Προστασία, σημαίνει πρόβλεψη, κατανόηση και μέριμνα για κάθε πρόβλημα και κάθε ανάγκη. Πολύ περισσότερο δε, για εκείνες που δεν είναι δεδομένες. Αυτές ακριβώς, τις έκτακτες δηλαδή ανάγκες, θα εξετάσουμε στο επόμενο κεφάλαιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΕΚΤΑΚΤΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΕΚΤΑΚΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ

5.1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΚΤΑΚΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ

Έκτακτες Ανάγκες ή Έκτακτες Καταστάσεις θεωρούνται απρόοπτα γεγονότα, όχι συχνά και συνήθη, τα οποία είτε λόγω εντάσεως, είτε λόγω εκτάσεως βάζουν σε κίνδυνο ανθρώπινες υπάρξεις, προκαλούν υλικές ζημιές και διαταράσσουν τον ομαλό ρυθμό της ζωής. [10].

Οι έκτακτες ανάγκες απαιτούν επείγουσες ειδικές ενέργειες για τη διάσωση της ζωής, την προστασία της περιουσίας, την προάσπιση της υγείας, ή και την απομάκρυνση ή περιορισμό της απειλής.

5.2. ΟΜΑΔΟΠΟΙΗΣΗ ΕΚΤΑΚΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ Ή ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Η ομαδοποίηση των εκτάκτων αναγκών ή εκτάκτων καταστάσεων, με βάση τα αίτια που τις προκαλούν, έχει ως εξής:

ΦΥΣΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ

1. Σεισμός
2. Πλημμύρα
3. Καύσωνας

ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ

1. Πυρκαϊά
2. Πυρηνικό ατύχημα

ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

1. Βομβιστική ενέργεια
2. Σύλληψη ομήρων
3. Ληστεία
4. Εμπρησμός

ΜΟΛΥΝΣΕΙΣ

1. Μόλυνση τροφίμων και νερού
2. Χημική μόλυνση

Στο σημείο αυτό οφείλουμε να αναφέρουμε τις πολεμικές ενέργειες ως ακραίες περιπτώσεις.

ΠΟΛΕΜΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

1. Συμβατικός πόλεμος
2. Πυρηνικός πόλεμος
3. Χημικός πόλεμος
4. Βιολογικός πόλεμος

5.3. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΚΤΑΚΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ

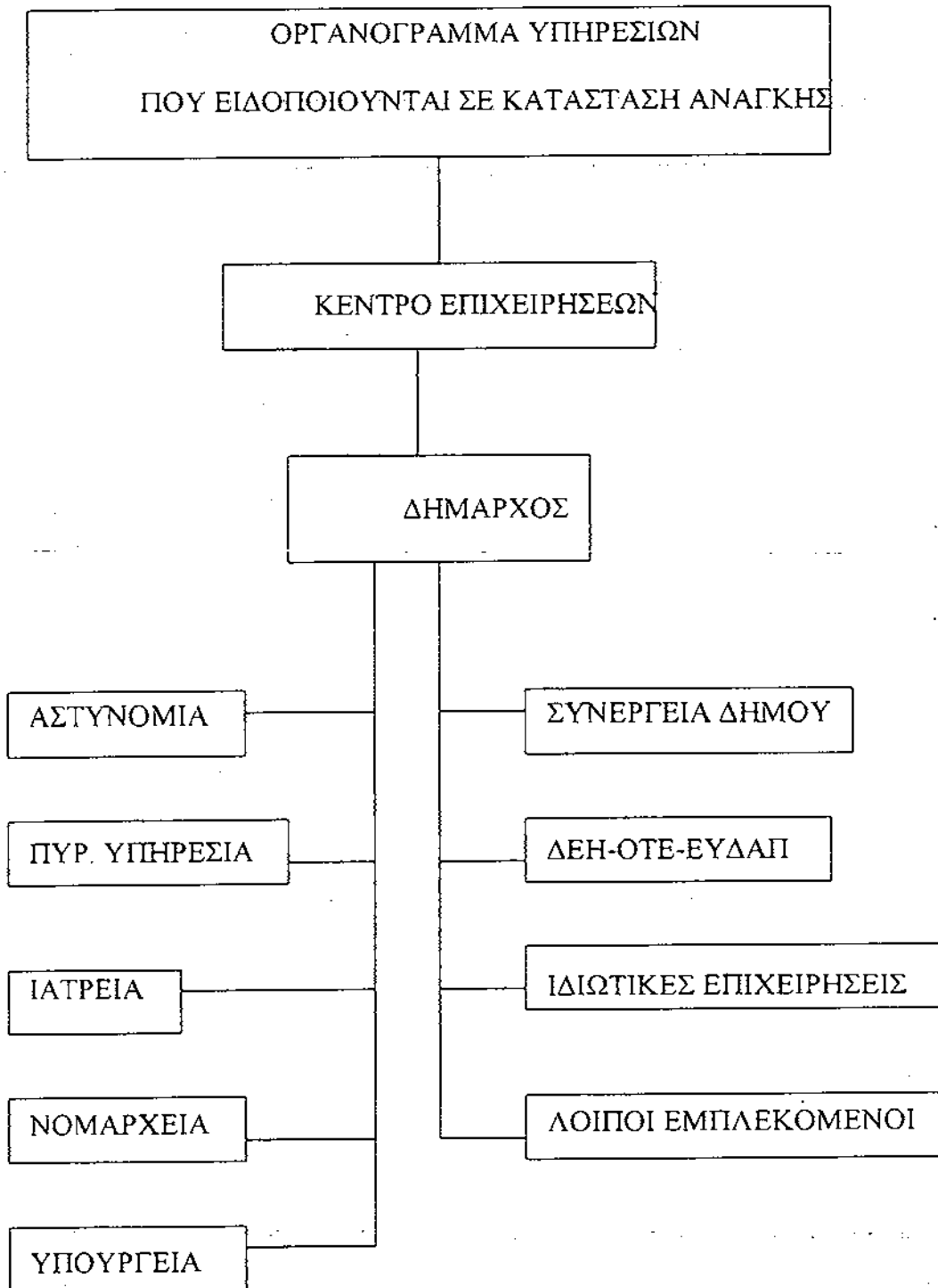
Τα κατά καιρούς περιστατικά που συνέβησαν και συμβαίνουν στη χώρα μας και προέρχονται από φυσικές καταστροφές, ατυχήματα ή εγκληματικές ενέργειες και οι σοβαρές επιπτώσεις που προκλήθηκαν σε βάρος της ζωής και περιουσίας των πολιτών αλλά και της οικονομίας, έδειξαν ότι το όλο σύστημα πολιτικής προστασίας χρειάζεται αναδιάρθρωση, αναδιοργάνωση και εκσυγχρονισμό.

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι το συγκεντρωτικό σύστημα πολιτικής προστασίας που ισχύει σήμερα παρουσιάζει σοβαρές ελλείψεις και αδυναμίες.

Αν επιθυμούμε να υπάρχει σωστή και αποτελεσματική προστασία πρέπει να υπάρχει αποκέντρωση στο όλο σύστημα και να ξεκινήσει η οργάνωση από το επίπεδο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αφού σε έκτακτες καταστάσεις το βάρος των προβλημάτων το φέρει ο Δήμος ή η Κοινότητα και η ανταπόκριση των Υπηρεσιών τους πρέπει να είναι άμεση.

Τα παραπάνω σε συνδυασμό με τις αρμοδιότητες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ιδίως της Πρωτοβάθμιας, υπαγορεύουν την ανάγκη να προχωρήσει κάθε Δήμος και Κοινότητα στη λήψη μέτρων για την προστασία της ζωής και της υγείας των κατοίκων και την κατάρτιση ειδικών προγραμμάτων πρόληψης, άμεσης βοήθειας και θεραπείας (Ν. 2218/94 άρθρο 41- παράρτημα β').

5.4. ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Το παραπάνω οργανόγραμμα μας παρέχει μια συνοπτική αλλά πλήρη εικόνα των υπηρεσιών που ειδοποιούνται σε κατάσταση ανάγκης.

Τα άτομα που συμμετέχουν, είτε ως μέλη εθελοντικής ομάδας είτε ως προσωπικό των αρμοδίων υπηρεσιών, στην αντιμετώπιση εκτάκτων περιστατικών πρέπει να διαθέτουν τα εξής βασικά στοιχεία:

1. Άριστη σωματική και ψυχική υγεία
2. Κατάλληλη εκπαίδευση στον τομέα αυτό
3. Διάθεση ελαχίστων μέσων

5.5. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ

Η διάσωση κινδυνευόντων ατόμων, σε οποιαδήποτε κατάσταση έκτακτης ανάγκης, απαιτεί ειδική εκπαίδευση και ανάλογα μέσα που διαθέτει η Πυροσβεστική Υπηρεσία (όπως πυροσβεστικά οχήματα, πυροσβεστήρες, σωλήνες νερού κ.λ.π.), η οποία καλείται σε ανάλογες περιπτώσεις.

5.6. ΟΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΜΙΑΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

Μια οποιαδήποτε κατάσταση έκτακτης ανάγκης στην οποία εμπλέκεται το άτομο, αποτελεί από μόνη της μια αιτία ψυχολογικής κρίσεως (στρες).

Όμως ο βαθμός της καταστροφής επιδεινώνει την αρνητική ψυχολογία όταν συνοδεύεται από:

- θανάτους
- τραυματισμούς

- οικογενειακά προβλήματα
- επαγγελματικές ή οικονομικές δυσκολίες
- ασθένειες
- απώλεια προσωπικών αντικειμένων

Στοιχεία τα οποία θα μπορούσαν να ασκήσουν αρνητική επίδραση στον ψυχολογικό παράγοντα είναι και τα ακόλουθα:

- Ο χωρισμός του ατόμου από την ομάδα (σύντροφο, οικογένεια, φίλους, συμφοιτητές κ.λ.π.)
- Δεν υπάρχει η δυνατότητα «εξωτερικής» βοήθειας
- Όταν η λήψη αποφάσεων και η παροχή κατευθύνσεων πραγματοποιούνται από ηγεσία που δεν είναι ικανή, με αποτέλεσμα να δημιουργείται αναξιοπιστία, ανασφάλεια και φόβους στους παθόντες.
- Όταν δεν υπάρχουν διαθέσιμα μέσα επικοινωνίας για την επικοινωνία του ατόμου με την οικογένειά του και γενικότερα το περιβάλλον του.

Στην πρώτη χρονική περίοδο μετά την έκτακτη κατάσταση που δημιουργήθηκε, ορισμένοι παθόντες έχουν άμεση ανάγκη από την παροχή ψυχολογικής πρώτης βοήθειας.

Ψυχολογική πρώτη βοήθεια είναι η αρχική βοήθεια που δέχεται ένα άτομο σε μια κρίσιμη ψυχολογική στιγμή του.

Σκοπός της είναι η επαναφορά σε λογικά καλή ψυχολογική κατάσταση μετρίως ανήμπορων ατόμων, σε σύντομο χρονικό διάστημα ή να ανακουφίσει όσο γίνεται περισσότερο σοβαρές ψυχολογικές καταστάσεις μέχρι να παρασχεθεί πληρέστερη βοήθεια.

Την πρώτη αυτή ψυχολογική υποστήριξη παρέχει συνήθως το προσωπικό των αρμοδίων υπηρεσιών (πυροσβεστική, ιατρικές μονάδες κ.λ.π.) και η εθελοντική ομάδα πολιτών.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΕΚΤΑΚΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ

5.7. ΣΕΙΣΜΟΙ

ΓΕΝΙΚΑ

Τα κατά καιρούς σεισμικά φαινόμενα που συμβαίνουν στη χώρα μας και οι σοβαρές επιπτώσεις που προκαλούνται σε βάρος της ζωής και της περιουσίας των πολιτών, δείχνουν ότι χρειάζεται σωστή οργάνωση, προετοιμασία και συντονισμός όλων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και του Κράτους γενικά.

Από τα παραπάνω γίνεται κατανοητό, ότι την ευθύνη της αντιμετώπισης εκτάκτων καταστάσεων από σεισμούς φέρει η Τοπική Αυτοδιοίκηση, ιδίως η Πρωτοβάθμια, με τους Δήμους και τις Κοινότητες.

Για τον λόγο αυτό, απαιτείται να υπάρχει ένα λεπτομερές σχέδιο αντιμετώπισης καταστάσεων ανάγκης από σεισμούς, το οποίο πρέπει να έχει κάθε Δήμος και Κοινότητα.

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

Βασική προϋπόθεση στο έργο βοήθειας και αποκατάστασης των ζημιών από σεισμούς είναι ο βαθμός της ανταπόκρισης των κατοίκων και ιδιαίτερα του κατάλληλα

εκπαιδευμένου ανθρωπίνου δυναμικού, όπως είναι οι εργαζόμενοι στο Δήμο ή στην Κοινότητα. Και αυτό διότι:

1. Είναι γνώστες της χωροταξίας της πόλης.
2. Έχουν γνώση των δικτύων ύδρευσης-αποχέτευσης, φρεατίων και γενικά των κυριότερων προβλημάτων ή ιδιομορφιών που υπάρχουν.
3. Γνωρίζουν πρόσωπα και πράγματα μέσα στην πόλη

Οι υπηρεσίες που εμπλέκονται άμεσα στην αντιμετώπιση έκτακτης ανάγκης από σεισμούς είναι η Τοπική Αστυνομία, η Πυροσβεστική Υπηρεσία, Ιατρικές Μονάδες και άλλοι φορείς που, κατά την κρίση του Δημάρχου ή Κοινοτάρχη χρειάζονται.

ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΕΝΟΣ ΣΕΙΣΜΟΥ

1. Η σοβαρότερη απόρροια ενός καταστρεπτικού σεισμού είναι η απώλεια ανθρωπίνων ζώων.
2. Φθορές μικρής ή μεγάλης σοβαρότητας σε κτίσματα λόγω κακής κατασκευής.
3. Λόγω των εκτεταμένων καταστροφών, η άφιξη της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας και των λοιπών σωστικών συνεργείων, είναι πιθανό να καθυστερήσει ή να είναι αδύνατη.
4. Ένα κτίριο που έχει υποστεί σοβαρές ζημιές από έναν καταστρεπτικό σεισμό, αντιμετωπίζει τον κίνδυνο των μετασεισμών, που μπορεί να γκρεμίσουν και άλλα τμήματα του κτιρίου ή και ολόκληρο το κτίριο.
5. Αποκολλημένα αντικείμενα μπορεί να θέσουν σε επιπρόσθετους κινδύνους τη σωματική ακεραιότητα των ατόμων.
6. Υπάρχει κίνδυνος ηλεκτροπληξίας από κομμένα καλώδια ή στην περίπτωση που εκδηλώθηκε στο κτίριο πυρκαϊά.

7. Υπάρχει το ενδεχόμενο εγκλωβισμένων ατόμων μέσα στα ερείπια. Αν το κτίριο έχει καταρρεύσει και έχουν παγιδευτεί άτομα κάτω από τα ερείπια, θα καταβληθεί προσπάθεια επισήμανσής τους.

8. Πρόβλημα στέγασης των σεισμοπαθών, των οποίων τα σπίτια θεωρούνται ακατάλληλα για κατοίκηση ύστερα από τον καταστρεπτικό σεισμό.

9. Οι σεισμοπαθείς αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα. Επομένως, είναι επιτακτική η ανάγκη για χορήγηση οικονομικής ενίσχυσης από την Πολιτεία, για την κάλυψη βιοτικών αναγκών όπως είναι η ενοικίαση ή αγορά και επίπλωση νέας κατοικίας.

10. Οι καταστρεπτικές συνέπειες ενός σεισμού δεν αφορούν μόνο υλικές ζημιές αλλά και υγειονομικά προβλήματα που μπορούν να προκύψουν κυρίως στους χώρους των καταυλισμών. Υπάρχει έλλειψη πόσιμου νερού και πρόβλημα αποχέτευσης, οπότε η γρήγορη μετάδοση μικροβίων είναι εύκολη. Επιβάλλεται λοιπόν, ο σχεδιασμός πρόχειρου συστήματος ύδρευσης και αποχέτευσης (με την κατασκευή πρόχειρων αποχωρητηρίων).

11. Κατά τη διάρκεια του σεισμού και τα πρώτα λεπτά μετά το σεισμό, προκαλείται ταραχή και πανικός στους πολίτες με αποτέλεσμα την άτακτη φυγή τους προς κάθε κατεύθυνση, η οποία μπορεί να θέσει σε μεγαλύτερο κίνδυνο τη ζωή τους.

12. Παρατηρούνται ψυχολογικά προβλήματα και σύγχυση στους σεισμοπαθείς λόγω των τραυματικών εμπειριών τους από τον σεισμό.

13. Ένας σεισμός υψηλής έντασης και μακράς διάρκειας μπορεί να προκαλέσει παλιρροιακό κύμα.

5.8. ΠΛΗΜΜΥΡΕΣ

ΓΕΝΙΚΑ

Σε περιόδους μεγάλων βροχοπτώσεων υπάρχει ο κίνδυνος να υπερχειλίσουν ρέματα, ποτάμια, περιοχές που βρίσκονται σε χαμηλότερο από τις υπόλοιπες, κεντρικοί δρόμοι, αν μάλιστα τα φρεάτια των ομβρίων υδάτων είναι βουλωμένα, με συνέπεια να πλημμυρίσουν ορισμένες περιοχές. [11]

Στις περιπτώσεις αυτές η στάθμη του νερού ανεβαίνει ανάλογα, ακόμη και αρκετά μέτρα.

Σε φυσικές καταστροφές που δημιουργούν οι πλημμύρες, την ευθύνη της αντιμετώπισης των προβλημάτων φέρει ο Δήμος ή η Κοινότητα. Για το λόγο αυτό, η ανταπόκριση των Υπηρεσιών τους πρέπει να είναι άμεση.

Οι μέχρι τώρα σοβαρές καταστροφές που προκλήθηκαν από τις πλημμύρες έδειξαν ότι απαιτείται σωστή οργάνωση και προετοιμασία των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και κατασκευή αντιπλημμυρικών έργων.

Η Πυροσβεστική Υπηρεσία και ο Στρατός, διαθέτουν εκπαιδευμένο προσωπικό και σωστικά μέσα (π.χ. ελικόπτερα), που είναι τα πλέον κατάλληλα για γρήγορη και ασφαλή επέμβαση στα πλημμυρισμένες περιοχές.

Βασικά στοιχεία που πρέπει να διαθέτουν οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες και οι δημότες για μια ουσιαστική αντιμετώπιση κατάστασης ανάγκης από πλημμύρες είναι:

1. Ετοιμότητα υπηρεσιών
2. Άμεση ανταπόκριση υπηρεσιών και δημοτών (εθελοντικές ομάδες κ.λ.π.)
3. Συντονισμός ενεργειών

ΧΩΡΟΙ ΠΟΥ ΠΛΗΤΤΟΝΤΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΑΠΟ ΠΛΗΜΜΥΡΕΣ

Μια λεπτομερής καταγραφή των ζημιών που είχαν προκληθεί στο παρελθόν λόγω πλημμύρων αποκαλύπτει τους χώρους που πλήττονται περισσότερο από το φαινόμενο της πλημμύρας. Οι χώροι αυτοί είναι οι εξής:

1. Σπίτια, καταστήματα, εργοστάσια, αυτοκίνητα Ι.Χ.
2. Το οδικό-σιδηροδρομικό δίκτυο
3. Εγκαταστάσεις των ΔΕΗ-ΟΤΕ-ΕΥΔΑΠ
4. Γεωργοκτηνοτροφικές μονάδες
5. Εγκαταστάσεις Υπηρεσιών Κοινής Ωφελείας

Καθώς επίσης:

1. Χώροι που βρίσκονται δίπλα σε ρέματα
2. Σπίτια, εγκαταστάσεις που βρίσκονται σε χώρους που προέρχονται από επιχωμάτωση ρεμάτων
3. Χώροι που βρίσκονται κοντά σε βουνά-λόφους, η βλάστηση των οποίων έχει καταστραφεί από φωτιά
4. Χώροι που βρίσκονται σε κατωφέρεια
5. Δρόμοι που λόγω διαμόρφωσης εδάφους ή ελλιπούς αποχέτευσης πλημμυρίζουν
6. Χώροι που εμποδίζουν τη φυσική ροή βρόχινων νερών

ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΜΙΑΣ ΠΛΗΜΜΥΡΑΣ

1. Οι πλημμύρες πλήττουν κυρίως τις κρίσιμες περιοχές ενός Δήμου ή μιας Κοινότητας, στις οποίες δημιουργούνται σοβαρά προβλήματα. Έτσι περιοχές στις οποίες επικρατούν δυσμενείς καιρικές συνθήκες και αντιμετωπίζουν συχνά καταστροφές από

πλημμύρες, πρέπει να χαρακτηρίζονται ως κρίσιμες και να λαμβάνεται μια σειρά προληπτικών – προστατευτικών μέτρων για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών.

Ως κρίσιμες περιοχές χαρακτηρίζονται κυρίως οι περιοχές γύρω από ποτάμια, χειμαρρους και ρέματα. Ρέματα που έχουν τυχόν επιχωματωθεί και στα οποία υπάρχουν σήμερα κτίσματα (σπίτια κ.λ.π.) τα οποία θα εμποδίζουν τη φυσική ροή των νερών.

2. Τις πρώτες επιπτώσεις μιας πλημμύρας δέχονται τα χαμηλά σημεία, δηλαδή τα υπόγεια και ισόγεια των κτιρίων.

Είναι πιθανόν να εισχωρήσουν μέσα σ' αυτά διάφορα αντικείμενα που το νερό έχει φέρει μαζί του.

Οι πόρτες και τα παράθυρα των υπογείων ή ημιυπόγειων χώρων, αν το νερό έχει ορμή, είναι βέβαιο ότι θα συμπαρασυρθούν.

Με την είσοδο του νερού θα δημιουργηθούν βραχυκυκλώματα, αν αυτό έλθει σε επαφή με ηλεκτρικές συσκευές ή ηλεκτροφόρα καλώδια.

Συνήθως υπόγειοι χώροι, ακόμη και σε πολυκατοικίες χρησιμοποιούνται για την αποθήκευση ή επεξεργασία διαφόρων ουσιών ή ετοιμών προϊόντων, τα οποία μπορεί να ενεργοποιηθούν με το νερό και να παράγουν επικίνδυνα χημικά αέρια (εύφλεκτα ή εκρηκτικά). Στην περίπτωση αυτή ειδοποιείται αμέσως η Πυροσβεστική Υπηρεσία ή η Αστυνομία.

Υπάρχει πιθανότητα σ' ένα υπόγειο χώρο που πλημμυρίζει ή πλημμύρισε να έχει εγκλωβιστεί άτομο το οποίο βρίσκεται σε κίνδυνο. Στην περίπτωση αυτή πρέπει να επέμβει η Πυροσβεστική Υπηρεσία.

3. Ο Δήμος ή η Κοινότητα αντιμετωπίζει πρόβλημα στέγασης των πλημμυροπαθών των οποίων οι κατοικίες είναι ακατάλληλες για κατοίκηση.

Επίσης, οι οικογένειες πλημμυροπαθών, οι κατοικίες των οποίων έχουν αποδεδειγμένα υποστεί σοβαρές ζημιές, αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα. Στην περίπτωση αυτή η κυβέρνηση οφείλει να προβλέπει για την χορήγηση οικονομικής ενίσχυσης στους πλημμυροπαθείς.

4. Προβλήματα στο οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο, τα οποία δυσχεραίνουν την ομαλή και ασφαλή διεξαγωγή της συγκοινωνίας. Ο εγκλωβισμός αυτοκινήτων και τραινών λόγω πλημμύρων θέτει σε κίνδυνο τη ζωή των επιβαινόντων.

Επίσης, η ανεπαρκής λειτουργία του οδικού ή σιδηροδρομικού δικτύου εμποδίζει την απεγκλώβιση ατόμων σε κατοικίες απομονωμένων περιοχών (π.χ. αγροτικές) που έχουν πληγεί από πλημμύρες.

5. Ο αποκλεισμός μιας περιοχής λόγω πλημμύρας και η διάρκεια του αποκλεισμού δημιουργεί σοβαρά προβλήματα ανεφοδιασμού της σε τρόφιμα, καύσιμα, ζωοτροφές και λοιπά εφόδια με αποτέλεσμα την ανεπάρκεια τροφίμων και γενικών εφοδίων.

6. Ζημιές σε εγκαταστάσεις των Δ.Ε.Η. – Ο.Τ.Ε. – Ε.Υ.Δ.Α.Π. προκαλούν βλάβες στα συστήματα ύδρευσης, παροχής ρεύματος και επικοινωνιών καθώς και πρόσθετα προβλήματα τόσο στους δημότες όσο και στα συνεργεία διάσωσης.

Οι βλάβες αυτές μπορεί να προκαλέσουν ακόμα και διακοπές του συστήματος ύδρευσης, παροχής ρεύματος και επικοινωνιών.

7. Η διακοπή ρεύματος δημιουργεί προβλήματα θέρμανσης, φωτισμού λειτουργίας βιομηχανικών μονάδων κ.λ.π. Επίσης, σοβαρότητα προβλήματα δημιουργεί η διακοπή ρεύματος στη λειτουργία νοσοκομειακών μονάδων με άμεση επίπτωση στην υγεία των ασθενών.

8. Σε περίπτωση βλάβης στο σύστημα ύδρευσης υπάρχει κίνδυνος μόλυνσης του πόσιμου νερού.
9. Καταστροφές σε γεωργοκτηνοτροφικές μονάδες.
10. Γεωργοκτηνοτροφικά προϊόντα λόγω πλημμύρας έχουν αλλοιωθεί και είναι επικίνδυνα για χρήση.
11. Πνιγμένα ζώα μπορεί να μεταδώσουν ασθένειες.
12. Τα λιμνάζοντα νερά μπορεί να αποτελέσουν εστία μόλυνσης.

5.9. ΚΑΥΣΩΝΑΣ

ΓΕΝΙΚΑ

Ο Καύσωνας αποτελεί μετεωρολογικό φαινόμενο και έχει σαν αποτέλεσμα την επικράτηση υψηλών θερμοκρασιών στην ατμόσφαιρα. [12]

Οι υπηρεσίες που εμπλέκονται περισσότερο σε περίπτωση καύσωνα είναι τα Νοσοκομεία με την ιατρική βοήθεια που παρέχουν στους παθόντες και τα ασθενοφόρα που διαθέτουν για τη μεταφορά τους. Απαιτείται άριστη εκπαίδευση του υγειονομικού προσωπικού των νοσοκομείων και των ιατρικών κέντρων καθώς και κατάλληλη ενημέρωση των πολιτών για την παροχή πρώτων βοηθειών στο συνάνθρωπό τους, με τη μορφή εθελοντικής προσφοράς.

ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΝΤΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΑΥΣΩΝΑ

Τα άτομα που διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο από τον καύσωνα είναι εκείνα που:

- 1) Πάσχουν από κάποια ασθένεια (π.χ. σακχαρώδης διαβήτης, καρδιακά νοσήματα, αρτηριοσκλήρυνση κ.λ.π.).
- 2) Ανήκουν στην τρίτη ηλικία, οπότε ο οργανισμός είναι γενικά εξασθενημένος.
- 3) Λαμβάνουν διάφορα φάρμακα και κυρίως αντιψυχωτικά.
- 4) Πάσχουν από δερματική πάθηση που εμποδίζει την εφίδρωση.
- 5) Εργάζονται έντονα σε θερμό και υγρό περιβάλλον ή στην ύπαιθρο και κάτω από τον ήλιο.
- 6) Στην παιδική ηλικία, είτε λόγω έντονης άσκησης (παιχνίδι) κυρίως στην ύπαιθρο και κάτω από τον ήλιο, είτε στα πολύ μικρής ηλικίας παιδιά οπότε ο οργανισμός δεν έχει πλήρως αναπτυχθεί.

ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΚΤΑΚΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΑΥΣΩΝΑ

Ο καύσωνας μπορεί να έχει τα εξής συμπτώματα (θερμικά σύνδρομα) στον ανθρώπινο οργανισμό, που εκδηλώνονται με τρεις μορφές:

1. Κράμπες κυρίως των κάτω άκρων.
2. Εξάντληση βασικά σε εξασθενημένα άτομα ή εργαζόμενα έντονα. Εκδηλώνεται με ίλιγγο, ναυτία, πονοκέφαλο και αίσθημα εξάντλησης, τα οποία πιθανόν να καταλήξουν σε λιποθυμία.
3. Θερμοπληξία, η οποία είναι πολύ σοβαρή πάθηση που προσβάλλει άτομα κυρίως τις πρώτες μέρες του καύσωνα (πριν τον εγκλιματισμό).

Γενικά τα βασικά συμπτώματα του καύσωνα στον ανθρώπινο οργανισμό είναι η υψηλή θερμοκρασία, πάνω από 40 βαθμούς, το παραλήρημα, ο λήθαργος και γενικά η αποδιοργάνωση του οργανισμού, η οποία σε μεγάλο ποσοστό οδηγεί στο θάνατο.

Μόλις εκδηλωθούν τα συμπτώματα ενδείκνυται μεταφορά του παθόντα στο Νοσοκομείο.

4. Σε περίπτωση διακοπής ηλεκτρικού ρεύματος, η οποία συμπίπτει με περίοδο καύσωνα, άμεσο πρόβλημα που προκύπτει είναι η συντήρηση των τροφίμων, αφού όλα τα ψυγεία δεν λειτουργούν.

ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ

5.10. ΠΥΡΚΑΪΑ

ΓΕΝΙΚΑ

Πυρκαϊά είναι η διαδικασία μιας σύντομης καταστροφής ενός σώματος από τη θερμοκρασία με παράλληλη εμφάνιση καπνού και φλογών. [13]

Οι υπηρεσίες που εμπλέκονται άμεσα σε περίπτωση πυρκαϊάς είναι οι εξής:

1. Η Πυροσβεστική Υπηρεσία, για την κατάσβεση της πυρκαϊάς με τη χρήση διαφόρων μεθόδων πυρόσβεσης.
2. Ο Σταθμός Πρώτων Βοηθειών, για την παροχή άμεσης ιατρικής περίθαλψης των παθόντων στο χώρο της πυρκαϊάς.
3. Η Αστυνομία, για την προφύλαξη, διάσωση και απομάκρυνση των ατόμων από την εστία της πυρκαϊάς.

ΟΙ ΔΥΣΜΕΝΕΙΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΜΙΑΣ ΠΥΡΚΑΪΑΣ

1. Η καταστροφικότερη συνέπεια μιας πυρκαϊάς είναι η απώλεια ανθρωπίνων ζωών. Η κατάσταση που επικρατεί, σε περίπτωση πυρκαϊάς είτε σε κτίριο είτε σε δασική έκταση, είναι τέτοια που θέτει σε άμεσο κίνδυνο τη ζωή ατόμου ή ατόμων.
2. Η εξαγωγή ανθρώπου από καιόμενο κτίριο θέτει σε κίνδυνο τη σωματική ακεραιότητα των σωστικών συνεργείων.
3. Υπάρχει κίνδυνος εγκαυμάτων από τις φλόγες.
4. Υπάρχει κίνδυνος θανάτου από ασφυξία, όταν το άτομο βρίσκεται εγκλωβισμένο μέσα σε καιόμενο χώρο.
5. Η ταχύτατη εξάπλωση.

5.11. ΠΥΡΗΝΙΚΑ ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ

ΓΕΝΙΚΑ

Πυρηνικό ατύχημα θεωρείται κάθε περιστατικό που οδηγεί, έστω και δυνητικά, σε υπέρβαση των ορίων δόσης (ασφαλείας). [14]

Η σοβαρότητα ενός πυρηνικού ατυχήματος εξαρτάται από το είδος και την ποσότητα των ραδιενεργών υλικών που εκλύονται στο περιβάλλον.

Με την εξάπλωση των πυρηνικών αντιδραστήρων κινδυνεύουν περισσότερο οι χώρες του τρίτου κόσμου, στις οποίες δεν είναι βέβαιο ότι ισχύουν οι ανάλογοι συντελεστές ασφαλείας.

Και στην περίπτωση που ληφθούν όλα τα κατά το ανθρωπίνως δυνατό προστατευτικά μέτρα, ποιος αποκλείει την πιθανότητα να γίνει σεισμός μεγαλύτερης

έντασης από αυτόν που προβλέφθηκε, αφού η πρόβλεψη γίνεται βάσει στατιστικών δεδομένων του παρελθόντος.

ΑΙΤΙΑ ΠΥΡΗΝΙΚΟΥ ΑΤΥΧΗΜΑΤΟΣ

1. Τρομοκρατική ενέργεια σε ένα πυρηνικό σταθμό μπορεί να προκαλέσει έκρηξη σε πυρηνικό αντιδραστήρα.
2. Βομβαρδισμός πυρηνικού σταθμού σε περίπτωση πολεμικής σύρραξης.
3. Περίπτωση που ακόμη και ένας ψυχοπαθής χωρίς συγκεκριμένο αίτιο, μπορεί π.χ. πέφτοντας πάνω σε πυρηνικό σταθμό με ένα ελαφρό αεροσκάφος γεμάτο εκρηκτικά, να προκαλέσει ένα νέο Τσερνομπίλ.

ΤΡΟΠΟΙ ΕΞΑΠΛΩΣΗΣ ΡΑΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

1. Για αποστάσεις της τάξεως των εκατοντάδων χιλιομέτρων, όπως εκείνες που ενδιαφέρουν τουλάχιστον προς το παρόν τη χώρα μας, η αέρια οδός μεταφοράς των ραδιενεργών ρυπών είναι η κυρίαρχη. Όμως δεν αποκλείεται υπό ορισμένες συνθήκες και αξιόλογη μεταφορά μέσω των υδάτων των ποταμών. Πιθανή είναι ακόμη η μεταφορά ραδιενεργών υλικών μέσω θαλασσίων υδάτων σε περίπτωση απορρίψεως ραδιενεργών καταλοίπων ή λόγω βυθίσεως σκάφους που τα μεταφέρει.

2. Η διέλευση του ραδιενεργού νέφους από μια περιοχή συνοδεύεται με την εναπόθεση μέρους των ραδιενεργών υλικών στην επιφάνεια της γης. Η εναπόθεση αυτή είναι ιδιαίτερα έντονη κατά τη διάρκεια βροχοπτώσεων. Με τον τρόπο αυτό, αυξάνεται η ραδιενέργεια στην επιφάνεια του εδάφους, ρυπαίνονται τα επιφανειακά ύδατα και τα

φυτά, ορισμένα ραδιοϊσότοπα μεταφέρονται μέσω της βοσκής στο κρέας και στο γάλα των ζώων.

ΤΑ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΟΥΝ ΑΠΟ ΤΗ

ΡΑΔΙΟΕΝΕΡΓΕΙΑ

Η έκθεση, σε σύντομο χρονικό διάστημα του ανθρώπινου οργανισμού σε ιοντίζουσα ακτινοβολία, έχει άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις στην υγεία.

1. Μια δόση, μιας φοράς, μέχρι 100 Ρεμ, δεν προκαλεί θάνατο, αλλά εμφανίζει συμπτώματα όπως ανορεξία, αναγούλα και έμετο.

2. Δόση 150 έως 200 Ρεμ, εμφανίζει καταβολή των δυνάμεων, αναγούλα, έμετο, διάρροια και πυρετό.

Δεν προκαλεί άμεσο θάνατο, μπορεί να εμφανίσει μακροχρόνια κρούσματα καρκίνου σ' ένα ποσοστό περίπου 40% των ατόμων που πήραν αυτή τη δόση.

3. Δόση 200 έως 400 Ρεμ, εμφανίζει μείωση των λευκών αιμοσφαιρίων καθώς και τα λοιπά συμπτώματα της δόσεως μέχρι 200 Ρεμ.

4. Δόση 400 έως 600 Ρεμ εμφανίζει αιμορραγίες στο γαστρεντερικό σύστημα και φέρνει τον θάνατο σε ποσοστό 50% σε διάστημα λίγων μηνών.

5. Δόση 600 έως 1.000 Ρεμ εμφανίζει έντονη προσβολή του γαστρεντερικού συστήματος και φέρνει το θάνατο σε ποσοστό περίπου 90% σε σύντομο χρονικό διάστημα.

6. Δόση πάνω από 1.000 Ρεμ φέρνει το θάνατο σε ποσοστό 100% σε διάστημα λίγων ωρών ή ημερών (ανάλογα με τη δόση).

Ακόμη και οι μικρές δόσεις ραδιενέργειας προξενούν αλλοιώσεις στον οργανισμό, τα αποτελέσματα των οποίων χρειάζονται δεκαετίες να φανερωθούν και προφανώς ποικίλουν ανάλογα με την ηλικία και τη φυσική κατάσταση του οργανισμού.

Οι κάτοικοι της περιοχής που πλήττεται από το ραδιενεργό νέφος υφίσταται μια πρόσθετη έκθεση σε ιοντίζουσες ακτινοβολίες μέσω των ακόλουθων οδών:

- α) Μέσω της εισπνοής ραδιενεργών υλικών από το νέφος.
- β) Μέσω της πρόσθετης εξωτερικής ακτινοβολίας από τα ραδιενεργά υλικά, κυρίως αυτά που έχουν εναποτεθεί στο έδαφος.
- γ) Μέσω της κατανάλωσης τροφίμων κυρίως και νερού.

Η συνεισφορά των παραπάνω οδών στη συνολική πρόσθετη δόση εξαρτάται από την απόσταση από την εστία του πυρηνικού ατυχήματος.

ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΤΗΣ ΤΡΟΦΙΚΗΣ ΑΛΥΣΙΔΑΣ

Για τις αποστάσεις που ενδιαφέρουν τη χώρα μας κυριαρχεί η συνεισφορά της τροφικής οδού, ενώ μακροπρόθεσμα και για περιοχές ιδιαίτερα υψηλής εναπόθεσης ραδιενέργειας στο έδαφος, συνεισφέρει επίσης η εξωτερική ακτινοβολία.

Η συνεισφορά της τροφικής οδού περιορίζεται σε μεγάλο βαθμό, στο πρώτο έτος μετά το πυρηνικό ατύχημα, εφ' όσον τα φυτικά προϊόντα της επόμενης σοδειάς επηρεάζονται ελάχιστα από τα εναπομείναντα στο έδαφος μακρόβια ραδιενεργά στοιχεία.

Ορισμένη εναπομένουσα επιβάρυνση της τροφικής αλυσίδας μπορεί να παρατηρηθεί λόγω της διατήρησης ορισμένων προϊόντων για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα (ζωοτροφές, σκόνη γάλακτος).

ΧΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΡΑΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η ραδιενέργεια του νερού των ανοικτών φυσικών δεξαμενών, μειώνεται γρήγορα ήδη στα πλαίσια των πρώτων εβδομάδων μετά το πυρηνικό ατύχημα, ενώ τα υπόγεια νερά πρακτικά δεν επηρεάζονται.

Η εξωτερική ακτινοβολία από το έδαφος μειώνεται επίσης σημαντικά, ιδιαίτερα στις πόλεις και στις κατοικημένες γενικά περιοχές.

Σε υπαίθριες όμως περιοχές παρατηρείται σχετικά αργή απομάκρυνση της ακτινοβολίας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Από τα παραπάνω συνάγεται το συμπέρασμα ότι οι επιπτώσεις της ακτινοβολίας στον ανθρώπινο οργανισμό είναι άμεσες και μακροπρόθεσμες.

Άμεσες, οπότε τα συμπτώματα εμφανίζονται σε διάστημα λίγων ωρών έως μερικών εβδομάδων.

Μακροπρόθεσμες, που εμφανίζονται μετά από χρόνια (καρκίνος, λευχαιμία), επιπτώσεις στο έμβρυο που δέχτηκε ακτινοβολία αρχίζοντας από το θάνατο του εμβρύου και φθάνοντας στην εκδήλωση καρκίνου μετά από μερικά χρόνια.

ΛΟΙΠΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Πέρα από τα σοβαρότατα υγειονομικά προβλήματα που προκαλούνται στον ανθρώπινο οργανισμό μέσω της ατμοσφαιρικής και τροφικής οδού, ένα πυρηνικό ατύχημα έχει τις εξής επιπτώσεις:

1. Προκαλείται πανικός στους πολίτες.

2. Συντελείται η οικολογική καταστροφή. Εξόντωση ορισμένων ζώων και καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος.

5.12. ΧΗΜΙΚΗ ΜΟΛΥΝΣΗ

ΓΕΝΙΚΑ

Χημική Μόλυνση μπορεί να προέλθει από χημικές ενώσεις και τα προϊόντα τους, που χρησιμοποιούνται στη βιομηχανία και το εμπόριο, για την παραγωγή καταναλωτικών αγαθών.

Η πρόοδος της χημείας και της τεχνολογίας έχουν δημιουργήσει ποικιλία νέων ή συνθετικών (χημικών) προϊόντων, τα οποία χρησιμοποιούνται κατά κόρο από τον σημερινό άνθρωπο. [15]

Η αύξηση της ζήτησεως των προϊόντων αυτών, δημιούργησε παράλληλη αύξηση της παραγωγής τους, με την εγκατάσταση νέων και κυρίως μεγάλου μεγέθους βιομηχανικών συγκροτημάτων.

Η αυξημένη παραγωγική διαδικασία πολλαπλασίασε τα μεγέθη των μεταφερομένων πρώτων υλών, ετοιμών προϊόντων και χώρων αποθηκείσεως. Το πλήθος αυτών των εγκαταστάσεων (παραγωγής, αποθήκευσης και σταθμών διακίνησης) βρίσκεται μέσα ή στα σύνορα αστικών κέντρων, ενώ αξιόλογα οδικά ή σιδηροδρομικά τμήματα που χρησιμοποιούνται για την μεταφορά των προϊόντων ή πρώτων υλών της κατηγορίας αυτής, διασχίζουν αστικά κέντρα.

Οι ήδη διαμορφωμένες συνθήκες στα μεγάλα αστικά κέντρα, δημιουργούν επιπρόσθετους κινδύνους και έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην περίπτωση που θα συμβεί κάποιο σοβαρό ατύχημα σε εγκαταστάσεις ή υλικά, με άμεσο κίνδυνο για τους κατοίκους.

Βέβαια λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα ασφαλείας, αλλά για ποικίλους λόγους (π.χ. ανθρώπινο σφάλμα, ελαττωματικές εγκαταστάσεις, διαρροή χημικών ουσιών κ.λ.π.) έχουν συμβεί και ασφαλώς θα συμβαίνουν στο μέλλον, πολλά περιστατικά, τα οποία λόγω της ιδιαιτερότητας των ειδών αυτών, περικλείουν ποικίλους κινδύνους. Συχνά δε από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης αναφέρονται περιστατικά βιομηχανικών ατυχημάτων, όπως π.χ. διαρροές χημικών ουσιών, εκρήξεις, πυρκαϊές με παράλληλη δημιουργία επικίνδυνων αερίων κ.λ.π.

Τα υγειονομικά προβλήματα που προκαλεί μια χημική μόλυνση κλιμακώνονται από απλές και πρόσκαιρες βλάβες της υγείας, έως το θάνατο πολλών ατόμων.

ΑΙΤΙΑ ΧΗΜΙΚΗΣ ΜΟΛΥΝΣΗΣ

Τα αίτια μιας χημικής μόλυνσης είναι τα εξής:

1. Πυρκαϊά
  2. Διαρροή χημικών ουσιών
  3. Έκρηξη χημικών ουσιών
- ή συνδυασμός των αιτιών αυτών

5.13. ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Καθημερινά διαπιστώνεται ότι ο πολίτης, εκτίθεται σε ποσοστά κινδύνου που έχουν σχέση με διάφορες μορφές εγκληματικών πράξεων. Δεν υπάρχουν επομένως

περιθώρια αμφιβολίας, ότι ο συνεπαγόμενος κίνδυνος εμπλοκής ενός ανυποψίαστου πολίτη, πρέπει πλέον να θεωρείται σαν «λίαν πιθανός».

Το θέμα έχει πάρει διεθνώς τέτοιες διαστάσεις, ώστε πρόσφατα στον ευρωπαϊκό τύπο διατυπώθηκε το ερώτημα:

«Αν μπορεί ο απλός πολίτης να ταξιδέψει, να ψωνίσει, να διασκεδάσει ή έστω να περπατήσει στους δρόμους, χωρίς κάποιο ρίσκο»

Η πράξη αποδεικνύει ότι, παρά την πληρότητα των οποιονδήποτε λαμβανομένων μέτρων, τέλεια αποτροπή των εγκληματικών πράξεων οποιασδήποτε μορφής, είναι αδύνατη.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ

Οι εγκληματικές ενέργειες διακρίνονται στις εξής κατηγορίες:

1. Πράξη με στόχο τη ληστεία κατά μεμονωμένου προσώπου, τραπεζίης, επιχειρήσεως, χρηματοποστολής, για την απόκτηση χρημάτων. Πιθανόν όμως ο σκοπός να είναι η απόκτηση άλλου είδους αγαθών, έργων τέχνης από μουσείο ή συλλέκτη.
2. Εγκληματικές ενέργειες ναρκομανών, με στόχο την απόκτηση χρημάτων ή πολύτιμων αντικειμένων για την εξασφάλιση της δόσης τους.
3. Τρομοκρατική πράξη, με κίνητρα πολιτικοκοινωνικά, στρεφόμενη είτε κατά συγκεκριμένου «στόχου» ή ομάδας προσώπων, είτε κατά μη συγκεκριμένων ατόμων τα οποία όμως τυχαίως βρίσκονται στο χώρο που επελέγη για την εκτέλεση της τρομοκρατικής πράξης.
4. Πράξη πολιτικής σκοπιμότητας, συνήθως στρεφόμενη κατά επιλεγέντος «στόχου» ή ομάδας προσώπων. Λιγότερο πιθανή θεωρείται (χωρίς όμως να αποκλείεται),

ενέργεια κατά οπαδών ή πολιτευτών συγκεκριμένης παρατάξεως, που βρίσκονται τυχαία την επιλεγείσα μέρα στο χώρο πολιτικής συναθροίσεως.

5. Σύλληψη ομήρων, είτε σαν αυτοτελής κύρια ενέργεια, με στόχο την επίτευξη κάποιας διεκδίκησης, π.χ. οικονομικής, τρομοκρατικής, εκδίκησης κ.λ.π. Σαν παραδείγματα κατά σειρά αναφέρονται η καταβολή λύτρων, χρηματικού ποσού, απελευθέρωση αιχμαλώτων ή φυλακισμένων, η παραχώρηση μεταφορικού μέσου για απόδραση σε άλλη χώρα.

Είτε σαν παρεπόμενη της κύριας ενέργειας με στόχο τη διαφυγή από τον αστυνομικό κλοιό, τη διαπραγμάτευση των όρων παραδόσεως με τις αρχές κ.λ.π.

Τα πρόσωπα που εμπλέκονται σε ορισμένες περιπτώσεις είναι συγκεκριμένα, ενώ σε άλλες συλλαμβάνονται τυχαία.

ΠΙΘΑΝΟΙ ΤΟΠΟΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΣ

Λόγω της πολυπλοκότητας του προβλήματος, είναι αδύνατον να επισημανθούν και να αναφερθούν λεπτομερειακά όλοι οι πιθανοί τόποι εκδηλώσεως των προαναφερθέντων εγκληματικών πράξεων.

Θα αναφερθούν επομένως οι πλέον πιθανοί, με κριτήριο την μέχρι σήμερα «εμπειρία», χωριζόμενοι στις ακόλουθες κατηγορίες:

- I. - *Κτίρια*
- Πολυκαταστήματα
- Χώροι εργασίας (τράπεζες, εργοστάσια, επιχειρήσεις κ.λ.π.)
- Χώροι διαμονής (οικίες, ξενοδοχεία, κ.λ.π.)
- Χώροι ψυχαγωγίας (κινηματογράφοι, θέατρα, εστιατόρια, κ.λ.π.)

- Κτίρια πολιτικών κομμάτων (πολιτικά γραφεία κ.λ.π.)

2. - *Μέσα μεταφοράς- Εναέρια*

- Θαλάσσια
- Χερσαία

Τα εναέρια μέσα μεταφοράς παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη συχνότητα εγκληματικών ενεργειών, ακολουθούν τα θαλάσσια, αλλά πιθανότητες έχουν και τα χερσαία (σιδηρόδρομος, λεωφορεία κ.λ.π.).

3. - Υπαίθριοι Χώροι

- Στάδια
- Πλαζ
- Οδικό δίκτυο (στάσεις κ.λ.π.)
- Χώροι πολιτικών συγκεντρώσεων και ομιλιών παρουσίας επισήμων προσώπων, υποδοχής ξένων επισήμων κ.λ.π.
- Υπαίθριες αποθήκες καυσίμων

Εκτός των άλλων, οι «ευκολίες» διαφέρουν από το ένα κτίριο στο άλλο, από την μια ξενοδοχειακή μονάδα στην άλλη κ.ο.κ.

ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΠΟΥ ΕΥΝΟΟΥΝ ΤΗΝ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΩΝ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ

Η εμπειρία αποδεικνύει ότι παρά την πληρότητα των οποιονδήποτε μέτρων, τέλεια αποτροπή των εγκληματικών πράξεων οποιασδήποτε μορφής, είναι αδύνατη για τους εξής λόγους:

1. Ο «ιστός» προστασίας που υπάρχει, έχει κάποιο ασθενές κλοιό το οποίο εκμεταλλεύονται οι εγκληματίες.

2. Τα μέσα που διαθέτουν οι εγκληματίες εξουδετερώνουν το «σύστημα προστασίας».

3. Η αποφασιστικότητα και ο φανατισμός των εγκληματιών για την επίτευξη του σκοπού τους, είναι σε κάποιο βαθμό αναπτυγμένα, ώστε μαζί με το στοιχείο του αιφνιδιασμού, διασπούν σε κάποιο σημείο την «άμυνα».

Ο συνδυασμός όλων των προαναφερθέντων παραγόντων συντελεί στην αποτελεσματικότητα των εγκληματικών ενεργειών.

4. Είναι βέβαιο ότι μια σωστά οργανωμένη εγκληματική πράξη πρόκειται να υλοποιηθεί μόνο μετά από προσεκτική μελέτη των εμποδίων που υπάρχουν, κατά επιστημονικό τρόπο και μεθοδολογία. Π.χ. με παρακολουθήσεις χώρων, προσώπων, συνηθειών, ωραρίων κ.λ.π.

Εξαίρεση αποτελεί η πράξη ψυχικά ασθενούς ατόμου, το οποίο όμως έχει τα στοιχεία της αποφασιστικότητας και του φανατισμού, τα οποία προέρχονται από τη διατάραξη της ψυχικής και ισορροπίας.

Υπάρχουν όμως ορισμένες ειδικότερες συνθήκες που ευνοούν την εκδήλωση των εξεταζόμενων εγκληματικών δραστηριοτήτων. Οι συνθήκες αυτές είναι οι εξής:

1. Η αδυναμία ελέγχου όλων των διακινούμενων στους «ύποπτους» χώρους. Ακόμα και στην περίπτωση που πραγματοποιείται εξονυχιστικός έλεγχος, μπορεί να ελαχιστοποιείται η δυνατότητα πραγματοποίησης τρομοκρατικής ενέργειας, δε μηδενίζεται όμως.

2. Η πολυκοσμία σε αρκετές περιπτώσεις αποτελεί θετικό σύμμαχο.

3. Η αδράνεια των εντεταλμένων ατόμων όσον αφορά την εφαρμογή των κατάλληλων μέτρων προστασίας (τραπεζών, επιχειρήσεων, κ.λ.π.), η οποία αρκετές φορές είναι απόρροια κοπώσεως ή επαγγελματικού κορεσμού λόγω της επαναλαμβανόμενης εργασίας για μεγάλα χρονικά διαστήματα.

4. Η απουσία ή η έλλειψη αναλόγων κατά περίπτωση μέτρων ασφαλείας.

5. Η ύπαρξη, στα σύγχρονα πολυώροφα κτίρια, μηχανολογικών εγκαταστάσεων, δεξαμενών καυσίμων, και γενικά πολλών ευπρόσβλητων σημείων.

Μια ανάλυση των σχετικών γεγονότων που καταγράφονται στις εφημερίδες, τόσο στη χώρα μας όσο και στο εξωτερικό, θα μας πείσει για τα προαναφερθέντα.

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

1. Κίνδυνος ανθρώπινης ζωής
2. Απώλεια ανθρώπινης ζωής
3. Απώλεια χρημάτων και πολύτιμων αντικειμένων
4. Υλικές ζημιές
5. Ζημιές σε κτίρια
6. Εμπλοκή ατόμων άσχετων με τον στόχο

5.14. BOMBΙΣΤΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

ΓΕΝΙΚΑ

Η βομβιστική ενέργεια υλοποιείται με την αποστολή ή τοποθέτηση εκρηκτικού μηχανισμού.

Εκρήγνυται δε είτε σε προγραμματισμένο χρόνο, είτε στην κατάλληλη στιγμή με τηλεχειρισμό. [16]

Οι δυνατότητες που υπάρχουν για την τοποθέτηση ενός βομβιστικού μηχανισμού, βρίσκεται σε πληθώρα σε κάθε μεμονωμένη περίπτωση. Ας εξετάσουμε το παράδειγμα ενός κτιρίου (ξενοδοχείο, εργοστάσιο κ.λ.π.), μπορεί να τοποθετηθεί στους εξής χώρους:

1. Συναθροίσεως (εστιατόριο, μπαρ, κ.λ.π.)
2. Διελεύσεως (είσοδοι, διάδρομοι, τουαλέτες κ.λ.π.)
3. Μηχανολογικών εγκαταστάσεων (δεξαμενές καυσίμων, μηχανοστάσια κ.λ.π.)
4. Σταθμεύσεως οχημάτων (γκαράζ, χώρος εκφορτώσεως εμπορευμάτων, υπαίθριο πάρκινγκ, κ.λ.π.)
5. Απορριμμάτων, σε δοχεία που υπάρχουν εντός ή εκτός του κτιρίου

Ανάλογα ευαίσθητα σημεία υπάρχουν σε κάθε κτιριακό συγκρότημα.

BOMBΙΣΤΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΣΕ ΚΤΙΡΙΟ

Τα ευαίσθητα σημεία ενός κτιρίου είναι κυρίως το μηχανοστάσιο, το γκαράζ, οι ντουλάπες, οι διάδρομοι, τα κλιμακοστάσια και οι τουαλέτες.

Κάθε επιχείρηση ή οργανισμός θα πρέπει να προβλέπει για την ανάπτυξη σχεδίου ενέργειας, το οποίο θα εφαρμόζεται σε περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών στις οποίες

περιλαμβάνεται και η βομβιστική ενέργεια μέσα στις κτιριακές εγκαταστάσεις της επιχείρησης ή του οργανισμού.

Βομβιστική ενέργεια ή εμπρησμός σε κτίριο μπορεί να προκαλέσει και κατάρρευση τμήματος της οικοδομής.

BΟΜΒΙΣΤΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΣΕ ΜΕΣΑ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ

Τα μέσα μεταφοράς διακρίνονται σε εναέρια, θαλάσσια και χερσαία.

Στην περίπτωση των αεροπλάνων, τα όρια των ενεργειών σχεδόν μηδενίζονται.

Στην περίπτωση των θαλάσσιων μέσων υπάρχουν περισσότερα περιθώρια. Η εκδήλωση πυρκαϊάς από την έκρηξη της βόμβας είναι σχεδόν βέβαιη. Τα πλοία διαθέτουν επαρκή πυροσβεστικά μέσα και πλήρωμα άριστα εκπαιδευμένο στη χρήση τους. Επομένως και εφ' όσον δεν συντρέξουν αστάθμητοι παράγοντες, η κατάσβεση μπορεί να επιτευχθεί και ο κίνδυνος αυτός να υπερπηδηθεί.

Στην περίπτωση των χερσαίων μέσων μαζικής μεταφοράς, η έκρηξη ενός βομβιστικού μηχανισμού θα έχει τις ακόλουθες συνέπειες.

Όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμός των ατόμων μέσα στο μεταφορικό μέσο όπου πραγματοποιείται η βομβιστική ενέργεια, τόσο καταστροφικότερα είναι τα αποτελέσματα.

Στην περίπτωση που το όχημα βρίσκεται σε κίνηση, εάν είναι λεωφορείο, πιθανολογείται ότι ο οδηγός του, είτε λόγω πανικού, είτε λόγω τραυματισμού, θα χάσει τον έλεγχο. Αυτό έχει ως επακόλουθο την εκτροπή του λεωφορείου από τον οδικό άξονα, με συνέπεια τη σύγκρουση με άλλα τροχοφόρα ή σταθερά αντικείμενα (κτίριο, ηλεκτρικός στύλος) ή την πτώση του σε γκρεμό κ.λ.π.

Τα θύματα στην περίπτωση αυτή θα είναι αυξημένα σε σχέση με αυτά που προκάλεσε η αρχική έκρηξη του μηχανισμού, θύματα που θα αυξηθούν περισσότερο από τον πανικό που θα επικρατήσει.

Τα ίδια ισχύουν αν η έκρηξη γίνει σε σιδηρόδρομο και ιδίως εάν ο βομβιστικός μηχανισμός είναι τέτοιας ισχύος και έχει τοποθετηθεί σε ανάλογο σημείο, ώστε να προκαλέσει εκτροχιασμό.

Η έκρηξη του μηχανισμού είναι δυνατόν να συμπέσει με τη λεωφορείου ή τραίνου, έχοντας όμως στόχο διαφορετικό. Στην περίπτωση αυτή τα άμεσα θύματα από την έκρηξη θα είναι λιγότερα. Τα θύματα όμως από την πιθανή εκτροπή από τον οδικό άξονα ή τον εκτροχιασμό, θα είναι της ίδιας τάξεως όπως και στην προηγούμενη περίπτωση.

Σε μια βομβιστική έκρηξη τα θραύσματα του μηχανισμού, αλλά κυρίως η πίεση των αερίων, είναι εκείνα που προκαλούν θύματα και υλικές ζημιές.

BΟΜΒΙΣΤΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΣΕ ΥΠΑΙΘΡΙΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ

Στην περίπτωση αυτή, τα στοιχεία που παίζουν καθοριστικό ρόλο ως προς το μέγεθος του καταστροφικού αποτελέσματος που θα φέρει μια βομβιστική έκρηξη, είναι η απόσταση του ατόμου από το σημείο εκρήξεως, η ισχύς του εκρηκτικού μηχανισμού και τα παρεμβαλλόμενα εμπόδια (άνθρωποι, αντικείμενα).

Επίσης, ο πανικός του πλήθους και η προσπάθεια των ατόμων απομάκρυνσης από τον χώρο της εκρήξεως (π.χ. στάδιο, πολιτική συγκέντρωση) διαδραματίζουν κυρίαρχο ρόλο στη διαμόρφωση του καταστροφικού αποτελέσματος.

5.15. ΣΥΛΛΗΨΗ ΟΜΗΡΩΝ

ΓΕΝΙΚΑ

Η σύλληψη ομήρων πραγματοποιείται, από ένα άτομο ή ομάδα συγκροτημένη, με τη βίαιη κράτηση προσώπων υπό την απειλή της σωματικής τους ακεραιότητας, προκειμένου να επιτευχθεί κάποιος άμεσος στόχος, κοινών κακοποιών ή τρομοκρατών.

Η πλειοψηφία των κρουσμάτων σύλληψης ομήρων, αποδεικνύει ότι ο περισσότερο πιθανός χώρος εκδήλωσης του φαινομένου, είναι το αεροπορικό μεταφορικό μέσο, το οποίο ακολουθεί η ομηρία επιβατών λεωφορείου, μαθητών σε σχολείο, πελατών σε τράπεζα κ.λ.π.

Οι όμηροι, σε αρκετές περιπτώσεις, δεν έχουν άμεση σχέση με τα αίτια-κίνητρα των δραστών. Η δε σύλληψή τους οφείλεται στο γεγονός της τυχαίας παρουσίας τους σε συγκεκριμένο χώρο, τη δεδομένη χρονική στιγμή.

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

1. Η έλλειψη ψυχραιμίας των ομήρων μπορεί να οδηγήσει σε αιματηρή κατάληξη. Οποιαδήποτε ενέργεια, έστω και ενός από τους ομήρους (π.χ. προσπάθεια αντιστάσεως ή διαφυγής) έχει σαν άμεσο αποτέλεσμα τη βίαιη αντίδραση των δραστών, η οποία στρέφεται όχι μόνον εναντίον του ενός, αλλά όλων συνήθως των ομήρων.

2. Η βίαιη επέμβαση των αρχών για την απελευθέρωση των ομήρων, μπορεί να οδηγήσει στη λήξη του γεγονότος της ομηρίας με αιματηρά όμως αποτελέσματα για τους ομήρους. Οι κίνδυνοι που διατρέχουν οι όμηροι στη φάση αυτή, προέρχονται:

α) Από την αναγκαστική χρήση όπλων που κάνουν οι αρχές για την εξουδετέρωση των τρομοκρατών. Κατά το εγχείρημα, μεταξύ των τρομοκρατών και των αρχών, παρεμβάλλονται οι όμηροι, επομένως οι αρχές δεν έχουν άμεσο πεδίο βολής.

Υπάρχουν περιπτώσεις που οι αρχές δεν γνωρίζουν τον ακριβή αριθμό των τρομοκρατών. Το γεγονός αυτό μπορεί να οδηγήσει στην απρόοπτη κατάληξη του σχεδίου δράσέως του με αιματηρές καταλήξεις τόσο για τη ζωή των ομήρων όσο και για τη δική τους ζωή.

Τέλος, η σύγχυση και ο πανικός που προκαλείται κατά την επέμβαση των αρχών, οδηγούς τους ομήρους σε σπασμωδικές «μετακινήσεις» μέσα στο χώρο κατά τη διάρκεια της σύγκρουσης.

3. Η παρέμβαση από αναρμόδια πρόσωπα, για την απελευθέρωση των ομήρων ή τη σύλληψη των δραστών, είναι πολύ πιθανό να επιφέρει αντίθετα των επιδιωκόμενων αποτελέσματα και να καταλήξει σε βάρος των ομήρων ή αγνώστων.

4. Υπάρχει περίπτωση, οι διαπραγματεύσεις μεταξύ των αρχών και των δραστών να καταλήξουν σε κάποια συμβιβαστική λύση και οι όμηροι να απελευθερωθούν. Με τον τρόπο αυτό το εγχείρημα οδηγεί στη λήξη του γεγονότος της ομηρίας με τον πιο ανώδυνο τρόπο.

5.16. ΛΗΣΤΕΙΑ

ΓΕΝΙΚΑ

Το βασικό σκηνικό μιας ληστείας είναι πάντοτε το ίδιο, ένα έως τρία άτομα, συνήθως άνδρες, με καλυμμένα ή όχι πρόσωπα, κρατώντας όπλα (περίστροφα ή караμπίνες), «κτυπούν» την κατάλληλη επιλεγείσα στιγμή στο «στόχο».

Τα άτομα αυτά είναι, ή κοινοί κακοποιοί που επιδιώκουν την απόκτηση χρήματος με στόχο τη διάθεσή του για «μη παραγωγικούς σκοπούς» π.χ. διασκέδαση, ναρκωτικά κ.λ.π. ή μέλη τρομοκρατικής οργάνωσης τα οποία επιδιώκουν και αυτά την εξασφάλιση χρηματικών μέσων για «σκοπούς παραγωγικούς» προς εξυπηρέτηση των δραστηριοτήτων τους, π.χ. οπλισμοί, μεταφορικά μέσα, ενοίκια διαμερισμάτων στα οποία «εδρεύουν» κ.λ.π.

Οι υπηρεσίες που εμπλέκονται άμεσα σε περίπτωση ληστείας είναι η Αστυνομία και ο Σταθμός Πρώτων Βοηθειών.

ΠΙΘΑΝΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΛΗΣΤΕΙΑΣ

Ο γενικός «στόχος» είναι «όπου υπάρχει ποσότητα χρήματος», που μπορεί να αναλυθεί σε:

1. Τράπεζες
2. Χρηματοποστολές τραπεζών, εταιρειών κ.λ.π.
3. Πολυκαταστήματα
4. Άτομα που μεταφέρουν χρήματα (π.χ. μισθοδοσίας ή εισπράξεις επιχειρήσεως)

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν για τους κακοποιούς και άλλες μικρότερες συγκεντρώσεις χρημάτων που ανευρίσκονται σε διάφορες μικρές επιχειρηματικές δραστηριότητες, όπως π.χ. οι εισπράξεις της ημέρας από πρατήριο βενζίνης κ.λ.π.

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Στην περίπτωση που αναρμόδια πρόσωπα, πολίτες, τα οποία παρατηρούν την εξέλιξη μιας ληστείας, θελήσουν να ενεργήσουν για την αποτροπή τους ή τη σύλληψη των δραστών, υπάρχει σοβαρότατος κίνδυνος πρόκλησης ανθρωπίνων θυμάτων, αν οι κακοποιοί αρχίσουν να πυροβολούν. Σε περίπτωση πυροβολισμού μπορεί να προκαλέσει θύματα.

Κατά την αποχώρησή τους οι ληστές είναι πιθανό να πάρουν μαζί τους τους ομήρους.

5.17. ΕΜΠΡΗΣΜΟΣ

ΓΕΝΙΚΑ

Ο εμπρησμός πραγματοποιείται με την σκόπιμη πρόκληση πυρκαϊάς, από κοινό κακοποιό, τρομοκράτη, ψυχοπαθή, με κίνητρα, ανάλογα κατά περίπτωση.

Τα μέσα που χρησιμοποιούνται μπορεί να είναι απλά π.χ. στουπί-βενζινη-αναπτήρας, ή ειδικός εκρηκτικός μηχανισμός.

Οι υπηρεσίες που εμπλέκονται άμεσα με την περίπτωση της πυρκαϊάς είναι η Πυροσβεστική Υπηρεσία, η Αστυνομία και ο Σταθμός Πρώτων Βοηθειών.

ΠΙΘΑΝΟΙ ΧΩΡΟΙ ΕΜΠΡΗΣΜΟΥ

Πιθανοί χώροι τοποθέτησας ενός εμπρηστικού μηχανισμού σε ένα κτίριο (κατοικίες, ξενοδοχεία κ.λ.π.) και τον περίβολό του, είναι:

- Δεξαμενές καυσίμων
- Χώροι αποθηκείσεως εύφλεκτων υλικών
- Σημεία τοποθέτησεως σκουπιδιών
- Εστιατόρια, βιβλιοθήκες, κοιτώνες, γραφεία κ.λ.π.
- Θάμνοι και ξερά χόρτα στον περίβολο
- Χώροι σταθμεύσεως αυτοκινήτων
- Γενικά κάθε σημείο πρόσφορο για ανάπτυξη πυρκαϊάς, σε οποιοδήποτε χώρο από τους προαναφερθέντες, ή τυχόν άλλους κατά μεμονωμένη περίπτωση, πρέπει να θεωρούνται επικίνδυνα σημεία.

Στις περιπτώσεις εμπρησμού σε χώρους υπαίθριων βιομηχανικών εγκαταστάσεων (π.χ. δεξαμενές υγρών καυσίμων, διυλιστηρίων) διατίθενται τα ανάλογα μέσα καταστολής της πυρκαϊάς και το ανάλογο εκπαιδευμένο προσωπικό. Παράλληλα προβλέπεται έλεγχος και μέτρα ασφαλείας για την πρόληψη τέτοιων περιστατικών.

ΔΟΛΙΟΦΘΟΡΑ

Αιτία του εμπρησμού μπορεί να είναι η δολιοφθορά.

Η δολιοφθορά πραγματοποιείται με πρόκληση ζημιάς (απλή βλάβη έως πλήρη καταστροφή) σε μηχανολογικές κυρίως εγκαταστάσεις.

Η δολιοφθορά μπορεί να έχει δράστες:

ΧΩΡΟΙ ΕΜΠΡΗΣΜΟΥ

Χώροι τοποθέτησεως ενός εμπρηστικού μηχανισμού σε ένα κτίριο

(ξενοδοχεία κ.λ.π.) και τον περίβολό του, είναι:

Αποθήκες καυσίμων

Αποθηκεύσεως εύφλεκτων υλικών

Αποθηκεύσεως σκουπιδιών

Αποθήκες, βιβλιοθήκες, κοιτώνες, γραφεία κ.λ.π.

Αποθήκες και ξερά χόρτα στον περίβολο

Αποθηκεύσεως αυτοκινήτων

Κάθε σημείο πρόσφορο για ανάπτυξη πυρκαϊάς, σε οποιοδήποτε χώρο από προαναφερθέντες, ή τυχόν άλλους κατά μεμονωμένη περίπτωση, πρέπει να

θεωρούνται επικίνδυνα σημεία.

Σε περιπτώσεις εμπρησμού σε χώρους υπαίθριων βιομηχανικών εγκαταστάσεων

(αποθήκες υγρών καυσίμων, διυλιστηρίων) διατίθενται τα ανάλογα μέσα καταστολής

πυρκαϊάς και το ανάλογο εκπαιδευμένο προσωπικό. Παράλληλα προβλέπεται έλεγχος

αποδοτικότητας για την πρόληψη τέτοιων περιστατικών.

ΔΟΛΙΟΦΘΟΡΑ

Η αιτία του εμπρησμού μπορεί να είναι η δολιοφθορά.

Η δολιοφθορά πραγματοποιείται με πρόκληση ζημιάς (απλή βλάβη έως πλήρη

αποφθορά) σε μηχανολογικές κυρίως εγκαταστάσεις.

Η δολιοφθορά μπορεί να έχει δράστες:

λύση

γραφείο

ισφάλι-

οίησής

το και

ιωμε-

τακτα

- Βιολογικός Πόλεμος

Στις περιπτώσεις αυτές το είδος της συσκευασίας παίζει αποφασιστικό ρόλο στην ασφάλεια των τροφίμων και του νερού που περιέχονται σ' αυτές.

ΣΗΜΕΡΙΝΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Μια ακραία περίπτωση έκτακτης ανάγκης αποτελεί ο πόλεμος.

5.19. ΜΟΡΦΕΣ ΣΗΜΕΡΙΝΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Οι μορφές με τις οποίες μπορεί να εκδηλωθεί στη σημερινή εποχή ένας πόλεμος, είναι οι ακόλουθες:

1. Συμβατικός
2. Πυρηνικός
3. Χημικός
4. Βιολογικός

Συμβατικός είναι ο πόλεμος ο οποίος πραγματοποιείται από τις τρεις ένοπλες δυνάμεις, δηλαδή από το Στρατό, το Ναυτικό και την Αεροπορία. Τα όπλα που χρησιμοποιούνται στο συμβατικό πόλεμο είναι βλήματα πυροβολικού, διάφοροι τύποι βομβών, πύραυλοι (χωρίς πυρηνική γόμωση), όλμοι, νάρκες, πολυβόλα και λοιπά όπλα μικρού βεληνεκούς.

Σε περίπτωση πολεμικής συμπράξεως η μορφή του συμβατικού πολέμου, δηλαδή ο πόλεμος που θα διεξαχθεί μόνο με συμβατικά μέσα και όχι με αντίστοιχα πυρηνικά, χημικά ή βιολογικά πρέπει να θεωρηθεί σαν η πλέον πιθανή ή τουλάχιστον το πρώτο στάδιο σε γενικότερη εμπλοκή.

Πυρηνικός είναι ο πόλεμος ο οποίος διεξάγεται με τη χρησιμοποίηση πυρηνικών όπλων (ατομικές βόμβες, πύραυλοι).

Χημικός είναι ο πόλεμος που διεξάγεται με τη χρήση χημικών πολεμικών ουσιών. Πρόκειται για χημικές ενώσεις (ουσίες) που λόγω πολικότητας εντάσσονται στα πολεμικά όπλα. Προκαλούν προσωρινή, μόνιμη βλάβη, ή και θάνατο επί των ζωικών οργανισμών, αφήνοντας ανέπαφα τα υλικά.

Στην κατηγορία των χημικών όπλων έχουν καταταγεί και οι εμπρηστικές ή καπνογόνες ουσίες, οι οποίες είναι μεν χημικές ουσίες, δεν προκαλούν όμως άμεσες βλάβες σε ζωικούς οργανισμούς, έχουν κύριο αποτέλεσμα την καταστροφή υλικών μέσων και έμμεσα βλάβες σε ζωικούς οργανισμούς.

Ο βιολογικός πόλεμος διεξάγεται με τη χρήση βιολογικών ουσιών.

Οι βιολογικές ουσίες αποτελούν πληθώρα νοσογόνων μικροοργανισμών, καθώς και προϊόντα τους, δηλαδή μικροβιοτοξίνες ή δηλητηριώδεις ουσίες που παράγουν τα μικρόβια. Αυτά όταν μπουν στον ανθρώπινο οργανισμό προκαλούν ποικιλία ασθενειών και μπορεί να οδηγήσουν ακόμα και στο θάνατο (βακτήρια, ρικέτσια, ιοί, μικροβιοτοξίνες, εξωτοξίνες, ενδοτοξίνες).

Πολεμικές επιθέσεις στα πλαίσια κυρίως Συμβατικού Πολέμου ή Χημικού (εμπρηστικές βόμβες) μπορεί να δημιουργήσουν συνθήκες πυρκαϊάς ή κατάρρευση κτιρίου και πλημμύρας από σπάσιμο σωληνώσεων ή φράγματος.

5.20. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΜΥΝΑ

ΓΕΝΙΚΑ

Στη χώρα μας η Πολιτική Άμυνα γίνεται με ευθύνη της Πολιτείας, με οργανωτικό πλαίσιο που καλύπτει όλη την επικράτεια, μέσω του Υπουργείου Δημοσίας Τάξεως και ειδικών των κατά τόπους υπηρεσιακών μονάδων της Ελληνικής Αστυνομίας, του Λιμενικού Σώματος και του Πυροσβεστικού Σώματος.

Η οργανωτική δε δομή επεκτείνεται και στις Δημόσιες Υπηρεσίες, τους Οργανισμούς Κοινής Ωφελείας, τα εργοστάσια και τις επιχειρήσεις. Ο έλεγχος και η παρακολούθηση του όλου κυκλώματος γίνεται από ειδική υπηρεσία που τελεί άμεσα υπό την εποπτεία του Υπουργείου Δημοσίας Τάξεως και έχει τίτλο Πολιτική Σχεδίαση Έκτακτης Ανάγκης (Π.Σ.Ε.Α.).

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ

Η Πολιτική Άμυνα έχει ως σκοπό να προλάβει ή να ελαχιστοποιήσει τις απώλειες του πληθυσμού και τις καταστροφές των υλικών αγαθών. Η οργάνωση των Μονάδων Πολιτικής Άμυνας γίνεται σε όλα τα αστικά κέντρα με προσωπικό (άνδρες και γυναίκες) που κάνουν άσκηση σ' αυτά και δεν έχουν υποχρέωση να υπηρετήσουν στις Ένοπλες Δυνάμεις.

Το προσωπικό των Μονάδων Πολιτικής Άμυνας εκπαιδεύεται από τον καιρό της ειρήνης και διαθέτει τον κατάλληλο πολεμικό εξοπλισμό για την αποστολή του. Ένα ακόμη καθήκον της Πολιτικής Άμυνας από τον καιρό της ειρήνης είναι η πληροφόρηση του πληθυσμού σε αντίστοιχα θέματα που γίνονται με εκπομπές από τα τηλεοπτικά μέσα,

το ραδιόφωνο, τον τύπο, με ομιλίες, κινηματογραφικές προβολές, εκδόσεις διαφωτιστικού υλικού (αφίσες, ενημερωτικά φυλλάδια).

ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ

1. Να σημάνει συναγερμό, είτε μέσω του δικτύου σειρήνων που υπάρχει μόνιμα εγκατεστημένο στα αστικά κέντρα πάνω σε κτίρια, είτε με κωδωνοκρουσίες στα χωριά ή τέλος με χειροκίνητες-μεταφερόμενες σειρήνες.
2. Να λειτουργήσει τα καταφύγια που υπάρχουν και στα οποία πρέπει να κατευθύνεται ο πληθυσμός. Σημειώνεται ότι εκτός από τα ειδικά καταφύγια, ανάλογα μπορεί να χρησιμοποιηθούν υπόγειοι χώροι οι οποίοι όμως πληρούν βασικές προϋποθέσεις ασφαλείας (αερισμός, διαφυγή, αντοχή κ.λ.π.). Παραδειγματικά αναφέρονται οι σήραγγες του ηλεκτρικού σιδηροδρόμου.
3. Να εκτελέσει το έργο της μεταφοράς και περιθάλψεως των τραυματιών.
4. Να φέρει σε πέρας το έργο της κατασβέσεως των πυρκαϊών.
5. Να εκτελέσει την αραιώση του άμαχου πληθυσμού, των βιομηχανικών μονάδων, αποθηκών τροφίμων και να λάβει μέτρα συσκοτίσεως.
6. Να απελευθερώσει παγιδευμένα άτομα από καταρρεύσαντα κτίρια.
7. Να συλλέξει και να θάψει τους νεκρούς.
8. Να εξουδετερώσει μη εκραγέντα βλήματα, βόμβες κ.λ.π.
9. Να φροντίσει για την απολύμανση μολυσμένων ατόμων, τροφίμων, περιοχών από ραδιενεργή σκόνη και χημικά ή βιολογικά μέσα.
10. Να αποκαταστήσει κατά το μέτρο του δυνατού τις προξενηθείσες καταστροφές ώστε να συνεχιστεί ο ρυθμός της ζωής.

Εκτός από τα έκτακτα περιστατικά που επιφέρουν φυσικές καταστροφές ο άνθρωπος είναι δυνατόν να οδηγηθεί σταδιακά σε φαινόμενα φυσικών καταστροφών με σοβαρότατες επιπτώσεις για τις συνθήκες ζωής του και τη δημόσια υγεία. Περιπτώσεις τέτοιων φαινομένων είναι π.χ. η σταδιακή μόλυνση θαλασσίων υδάτων, η ατμοσφαιρική ρύπανση στα μεγάλα αστικά κέντρα, η χημική μόλυνση από τη λειτουργία βιομηχανιών, η μείωση του ορυκτού πλούτου από την εξόρυξη πρώτων υλών κ.λ.π.

Τα φαινόμενα αυτά δεν γίνονται αντιληπτά από την έναρξή τους, γι' αυτό οι άνθρωποι δεν οργανώνονται από την αρχή για την αποτελεσματική αντιμετώπισή τους. Παρατηρείται αδιαφορία και αμέλεια τόσο σε ατομικό όσο και σε ομαδικό επίπεδο καθώς επίσης και αδυναμία της πολιτείας στη λήψη μέτρων για την προστασία των πολιτών όσον αφορά τα φαινόμενα αυτής της μορφής. Ο άνθρωπος από τη στιγμή που βιώνει τις δυσμενείς επιπτώσεις ενός καταστρεπτικού φαινομένου, οφείλει να το αντιμετωπίζει επαγγελματικά μέσω κατάλληλων σχεδίων δράσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΓΙΑ ΠΡΟΣΦΟΡΑ – ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΣΕ ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΕΚΤΑΚΤΟΥ ΑΝΑΓΚΗΣ

Στο προηγούμενο κεφάλαιο, είδαμε τις έκτακτες ανάγκες που καλείται να αντιμετωπίσει η Τοπική Αυτοδιοίκηση. Η κάθε περίπτωση απαιτεί ειδικό χειρισμό και άμεση επέμβαση των αρμοδίων υπηρεσιών. Για να είναι αυτό εφικτό, επιβάλλεται ο σωστός σχεδιασμός των υπηρεσιών για την αντιμετώπισή τους.

Ο ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Με τον όρο σχεδιασμός, εννοείται κάθε ενέργεια που πρέπει να γίνει για να αντιμετωπιστεί μια έκτακτη ανάγκη. Ο σωστός σχεδιασμός, είναι μια πολύ δύσκολη υπόθεση και προϋποθέτει γνώση και εμπειρία απ' τα άτομα που θα ασχοληθούν με την υλοποίησή του. Γνώση ως προς τις καταστάσεις που θεωρούνται έκτακτες, αλλά και γνώσεις οργανωτικές και διοικητικές. Η εμπειρία, σχετίζεται με την αντιμετώπιση περιπτώσεων στο παρελθόν. Είναι απαραίτητη διότι βοηθά στην αποφυγή λαθών και στον καλύτερο χειρισμό των εν λόγω καταστάσεων.

A. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΩΣΤΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Για τον σωστό σχεδιασμό των υπηρεσιών, υπάρχει μια διαδικασία, ορισμένα βήματα που πρέπει να ακολουθούνται και είναι τα εξής:

- ➔ Προσδιορισμός του προβλήματος, δηλαδή της έκτακτης κατάστασης που μπορεί να εμφανιστεί. Αυτό γίνεται με την ανάλυση των χαρακτηριστικών των περιοχών που μας ενδιαφέρουν. Για παράδειγμα, περιοχές που βρίσκονται σε σειсмоγενείς ζώνες, κινδυνεύουν να χτυπηθούν απ' τον Εγκέλαδο. Ο σεισμός επομένως, είναι το πρόβλημα στην συγκεκριμένη περίπτωση.
- ➔ Διατύπωση πιθανών λύσεων. Επιλογή της κατάλληλης. Για την αντιμετώπιση ενός προβλήματος, μπορούν να υπάρξουν πολλές πιθανές εναλλακτικές λύσεις. Η επιλογή μιας από αυτές, πρέπει να γίνεται με βάση μια συγκριτική ανάλυση των επιπτώσεων από την εφαρμογή της κάθε μιας. Αυτή που θα πετυχαίνει το επιθυμητό αποτέλεσμα, με τις λιγότερες ανεπιθύμητες επιπτώσεις, είναι η καταλληλότερη.
- ➔ Δοκιμαστική Εφαρμογή. Αφού επιλεγεί μια εναλλακτική λύση ή συνδυασμός εναλλακτικών λύσεων, πρέπει να υποβληθεί σε δοκιμαστική εφαρμογή. Στη φάση αυτή αποκτώνται πληροφορίες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να αλλάξουν, εάν χρειαστεί, το σχέδιο ενεργειών. Μετά απ' αυτό το στάδιο και απ' την αναθεώρηση ίσως του αρχικού σχεδίου ενεργειών, είναι έτοιμο το τελικό σχέδιο και μπορούμε να έχουμε την πλήρη εφαρμογή, όταν εμφανιστεί η ανάγκη.

Για τις δοκιμαστικές εφαρμογές, μέχρι πρόσφατα, έπρεπε να υπάρξει πραγματικό γεγονός. Σήμερα τα πράγματα έχουν αλλάξει και πολλές υπηρεσίες, σε συνεργασία μεταξύ τους ή μόνες τους, δημιουργούν εικονικές περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών. Πρόκειται για καλά οργανωμένες ασκήσεις, στις οποίες όλα μοιάζουν αληθινά και ως τέτοια αντιμετωπίζονται. Έχουμε δει αρκετές τέτοιες ασκήσεις τον τελευταίο καιρό από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (φωτιά σε σήραγγα, σεισμοί, κ.λ.π.). Το μεγάλο τους πλεονέκτημα είναι, ότι οι δυσάρεστες εκπλήξεις και τα λάθη της δοκιμαστικής εφαρμογής σε άσκηση, δεν έχουν τις επιπτώσεις που θα είχαν σε περίπτωση εφαρμογής σε πραγματικό γεγονός.

Β. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΩΣΤΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Πέρα απ' την πείρα και την γνώση των αρμοδίων, αλλά και τη δημιουργία του κατάλληλου σχεδίου ενεργειών, υπάρχουν προϋποθέσεις που είναι άκρως απαραίτητες, προκειμένου να μιλάμε για ολοκληρωμένο και σωστό σχεδιασμό.

Οι προϋποθέσεις αυτές, είναι οι εξής:

➔ Εκπαίδευση του προσωπικού

Δεν αρκεί να υπάρχει ένα σωστό σχέδιο ενεργειών, αλλά θα πρέπει και να μπορεί να εκτελεστεί σωστά. Αυτό είναι δυνατό, μόνο εάν υπάρχει κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό.

Η εκπαίδευση, μπορεί να είναι θεωρητική (σεμινάρια, διαλέξεις) ή πρακτική με τη μορφή ασκήσεων. Συνήθως γίνεται συνδυασμός των δύο μεθόδων, έτσι ώστε να επιτυγχάνεται καλύτερο αποτέλεσμα.

Η εκπαίδευση του προσωπικού είναι συνεχής και ανεξάρτητα απ' την υπηρεσία στην οποία αυτό υπάγεται, περιλαμβάνει την διδασκαλία της παροχής πρώτων βοηθειών, που είναι απαραίτητη σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις εκτάκτου ανάγκης. Αξίζει να αναφέρουμε, τη σημασία της καλής φυσικής κατάστασης του προσωπικού. Η Ελληνική Αστυνομία και η Πυροσβεστική Υπηρεσία, έχουν δημιουργήσει κέντρα άθλησης τα τελευταία χρόνια γι' αυτόν ακριβώς το σκοπό.

➔ **Συνεργασία των υπηρεσιών**

Στις περιπτώσεις εκτάκτου ανάγκης, απαιτείται συνήθως η επέμβαση διαφόρων υπηρεσιών. Γι' αυτό είναι αναγκαία η συνεργασία μεταξύ τους. Ο τρόπος με τον οποίο θα συνεργαστούν, προβλέπεται απ' το σχέδιο δράσης. Η επιτυχής συνεργασία όμως, επιτυγχάνεται με την διεξαγωγή κοινής πρακτικής εκπαίδευσης και με σωστό συντονισμό απ' τους ανωτέρους.

Οι υπηρεσίες που καλούνται να αντιμετωπίσουν από κοινού περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών, είναι η Πυροσβεστική Υπηρεσία, το Ε.Κ.Α.Β., η Ελληνική Αστυνομία και η Τροχαία. Σε περιπτώσεις που υπάρχουν θύματα (σεισμοί, πυρκαγιές), κινητοποιούνται και οι μονάδες αιμοδοσίας, ενώ δεν αποκλείονται και άλλες υπηρεσίες ανάλογα με την περίπτωση.

➔ Απόκτηση των απαιτούμενων μέσων

Σωστός σχεδιασμός των υπηρεσιών, δεν σημαίνει μόνο ένα σωστό σχέδιο ενεργειών, αλλά και δυνατότητα να εφαρμοστεί το σχέδιο αυτό. Πρέπει λοιπόν οι υπηρεσίες να φροντίζουν για την απόκτηση των απαιτούμενων για την εφαρμογή του σχεδίου μέσων.

Οι ανάγκες διαφέρουν σε κάθε υπηρεσία. Βασικά αναγκαία μέσα θεωρούνται τα οχήματα με ειδικό εξοπλισμό (πυροσβεστικά, περιπολικά, ασθενοφόρα), στολές και εξοπλισμός ασφαλείας (αλεξίσφαιρα γιλέκα, ειδικές στολές πυροσβεστών κ.λ.π.), αλλά και κατάλληλα τηλεπικοινωνιακά μέσα (ασυρμάτους κ.λ.π.), ώστε να είναι εύκολος ο συντονισμός των ενεργειών και η άμεση επέμβαση.

Η απόκτηση των μέσων αυτών, δεν εξαρτάται δυστυχώς αποκλειστικά απ' τις Υπηρεσίες Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η κεντρική διοίκηση, τα αρμόδια υπουργεία, είναι αυτά που εγκρίνουν ή όχι την απόκτησή τους. Αυτό αποτελεί ένα μεγάλο μειονέκτημα, καθώς η κεντρική διοίκηση δεν είναι συχνά σε θέση να γνωρίζει τις ανάγκες μιας περιοχής, με αποτέλεσμα την ελλιπή παροχή μέσων στα υπηρεσίες της.

➔ Ενημέρωση των πολιτών

Στα πλαίσια του σχεδιασμού των υπηρεσιών, η ενημέρωση των πολιτών έχει μεγάλη σημασία. Πρώτον και κύριον διότι βοηθά τον πολίτη να προστατευθεί σε περιπτώσεις εκτάκτου ανάγκης και δεύτερον βοηθά στη συνεργασία του με τις αρμόδιες υπηρεσίες όταν κριθεί απαραίτητο. Η ενημέρωση των πολιτών δυστυχώς είναι ελλιπής.

Περιορίζεται σε ενημερωτικά φυλλάδια με οδηγίες, τα οποία δεν αποτελούν αποτελεσματική μέθοδο, αφού συχνά οι πολίτες δεν τα διαβάζουν καν. Ένας καλός τρόπος ενημέρωσης, που μπορεί να φέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα, είναι τα σεμινάρια, αλλά κυρίως η πληροφόρηση απ' τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας.

Η ενημέρωση, εκτός απ' την προστασία του πολίτη, συμβάλλει και στον εθελοντισμό. Για παράδειγμα, τα τελευταία χρόνια, που η χώρα μας αντιμετωπίζει μεγάλα προβλήματα με τις πυρκαγιές, δεκάδες άτομα έχουν γίνει εθελοντές πυροσβέστες, βοηθώντας πολύ το έργο της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας. Το ίδιο ισχύει και με άλλες υπηρεσίες (Ε.Μ.Α.Κ., Ερυθρός Σταυρός κ.λ.π.).

Ο σχεδιασμός λοιπόν των υπηρεσιών για την αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών, είναι μια σύνθετη, δύσκολη και δαπανηρή υπόθεση. Είναι όμως αναγκαία, διότι η προστασία του πολίτη είναι υπεράνω όλων. Γι' αυτό τον λόγο οι υπηρεσίες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, πρέπει να δίνουν ιδιαίτερη βαρύτητα στις έκτακτες ανάγκες και στον σχεδιασμό για την αντιμετώπισή τους. Πρέπει να υπάρχει καλή συνεργασία μεταξύ τους, να φροντίζουν για την εκπαίδευση του προσωπικού τους με σύγχρονες μεθόδους, μα κυρίως να είναι έτοιμες ανά πάσα στιγμή να επέμβουν σε οποιαδήποτε περίπτωση με επιτυχία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

Στο κεφάλαιο αυτό θα παρουσιάσουμε την έρευνα που κάναμε με σκοπό να διαπιστώσουμε τον ρόλο και την φιλοσοφία των υπηρεσιών για την αντιμετώπιση των εκτάκτων αναγκών.

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει, περιστατικά όπως πλημμύρες, σεισμοί που έχουν συμβεί στη χώρα μας καθώς και οι σοβαρές επιπτώσεις που προκλήθηκαν σε βάρος της ζωής και της περιουσίας των ανθρώπων, αλλά και της οικονομίας, έδειξαν ότι το σύστημα πολιτικής προστασίας χρειάζεται αναδιάρθρωση, αναδιοργάνωση και εκσυγχρονισμό. Την ίδια εικόνα μας έδωσε και η έρευνα, η οποία έγινε στο Λιμεναρχείο Πατρών, στο Δήμο Πατρέων, στην Αστυνομία, στην Πυροσβεστική Υπηρεσία, στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αχαΐας, στο Σύλλογο Εθελοντών Αιμοδοτών, στο Περιφερειακό Νοσοκομείο Πατρών και στον Ερυθρό Σταυρό και την οποία παρουσιάζουμε αναλυτικά για κάθε υπηρεσία.

ΛΙΜΕΝΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

Εκ μέρους του Λιμεναρχείου Πατρών μας απάντησε ο κ. Παρασκευόπουλος Βασίλης, Πλωτάρχης Λ.Σ.

1. Προβλέπεται από την υπηρεσία σας ομάδα άμεσης επέμβασης σε περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών;
  - Ναι, υπάρχει σε ετοιμότητα ομάδα άμεσης επέμβασης με κατάλληλα μέσα για την αντιμετώπιση ναυτικών ατυχημάτων.

2. α) Εντάσσεται ως υπηρεσία σε κάποιο σχέδιο περί εκτάκτων αναγκών;
  - β) Σε ποιο;
    - Υπάρχουν επιτελικά σχέδια στα οποία συμμετέχει ενεργά η Υπηρεσία μας με το Προσωπικό και τα μέσα που διαθέτει υπό την εποπτεία του ΥΕΝ ή της Νομαρχίας για την αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών (ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ, ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ, κ.λ.π.).

3. α) Με ποιόν τρόπο και πώς συνεργάζεστε με άλλες υπηρεσίες;
  - β) Με ποιες υπηρεσίες;
    - Συνεργαζόμαστε σχεδόν με όλες τις Υπηρεσίες. Ανώτεροι Αξιωματικοί του ΥΕΝ, χειρίζονται τα επιμέρους θέματα.

4. Δίνεται η δυνατότητα στην υπηρεσία σας για συνεχή εκπαίδευση;
  - Τα τελευταία χρόνια έχει δοθεί βάρος και έχουν αναληφθεί πρωτοβουλίες για συνεχή, απρόσκοπτη και σε όλα τα θέματα κοινού ενδιαφέροντος εκπαίδευση, ώστε όλα τα στελέχη να έχουν εκπαιδευτεί και πιστοποιηθεί σε διάφορα ειδικά ή γενικά «σχολεία μετεκπαίδευσης».

5. Θεωρείται ότι τα μέσα που σας παρέχονται είναι αρκετά για την εκτέλεση ενός τέτοιου σχεδίου;
  - Υπάρχει γενική έλλειψη μέσων. Από το YEN έχουν αναληφθεί πρωτοβουλίες για την αντικατάσταση του συνόλου των μέσων (πλωτών, εναέριων, χερσαίων) με καινούργια και παράλληλα ενισχύονται σχεδόν όλες οι Λιμενικές αρχές, ώστε να έχουν την δυνατότητα αυτοδύναμης δράσης κυρίως σε μικρά καθημερινά περιστατικά.

6. Ποιος ο ρόλος των Εθελοντών;
  - Το τελευταίο χρονικό διάστημα, έχει ξεκινήσει μια μεγάλη προσπάθεια για την ενίσχυση του ρόλου των διαφόρων εθελοντικών μονάδων, γιατί έχει αποδειχθεί ότι είναι σπουδαία και καταλυτική η προσπάθεια των ομάδων σε περιπτώσεις μεγάλων ατυχημάτων. Παράλληλα έχει αναληφθεί από εξαμήνου μια μεγάλη καμπάνια από την Γ.Γ. Νέας Γενιάς για την προώθηση του εθελοντισμού σε όλα τα επίπεδα.

7. Ποιο είναι εκείνο το όργανο της πολιτείας που είναι υπεύθυνο για τις κινήσεις σας;
  - Το YEN.

8. Σε ποιο βαθμό μέτριο – καλό – πολύ καλό υπάρχει συνεργασία με άλλες χώρες;
- Υπάρχει πολύ καλή συνεργασία με τις χώρες που έχουν ναυτιλία και υπάρχει δυνατότητα συμμετοχής και παρεμβάσεως στη λήψη αποφάσεων.
9. Για την καλύτερη αντιμετώπιση των αναγκών, θεωρείται ότι πρέπει να υπάρχει ξεχωριστό σχέδιο δράσης ανάλογα με την περιοχή που έχει το πρόβλημα.
- Υπάρχουν σχέδια δράσης εκτάκτων αναγκών για κάθε Λιμενική Αρχή, ώστε να αντιμετωπίζονται με αποτελεσματικότητα οι ιδιαιτερότητες που υφίστανται.
10. α) Υπό τις παρούσες συνθήκες το γνωστό σχέδιο οργάνωσης αντιμετώπισης καταστροφών «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ» έχει τα αναμενόμενα αποτελέσματα;
- β) Αν ναι γιατί;
- γ) Αν όχι γιατί;
- Το σχέδιο βρίσκεται υπό αναπροσαρμογή, πολύ σύντομα θα εκδοθεί το νέο, που θα ρυθμίζει καλύτερα όλα τα θέματα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ο ρόλος του Λιμενικού Σώματος, για την αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών, αν και περιορίζεται στα ναυτικά ατυχήματα, είναι τεράστιας σημασίας. Το Λιμενικό Σώμα, είναι μια πολύ καλά οργανωμένη υπηρεσία στα θέματα αντιμετώπισης εκτάκτων περιπτώσεων και συμμετέχει σε πολλά σχετικά σχέδια.

Η φιλοσοφία της υπηρεσίας σχετικά με την αντιμετώπιση των εκτάκτων αναγκών είναι, πως πρέπει να είναι άμεση και αποτελεσματική.

Αξιζει να σημειωθεί πως η πολιτεία, έχει θεσπίσει νομικές διατάξεις για την ρύθμιση και την αντιμετώπιση του ναυτικού ατυχήματος. Αυτό δικαιολογείται απ' το γεγονός, ότι ένα ναυτικό ατύχημα έχει οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις στην εν γένει ζωή της χώρας, καθόσον από ένα ναυτικό ατύχημα προκαλείται δυσμενής αντίκτυπος σε βάρος του Κράτους, τη σημαία του οποίου φέρει το πλοίο. Τα ναυτικά ατυχήματα προκαλούν την άμεση ή έμμεση κριτική και σχόλια για έλλειψη της απαραίτητης εποπτείας εκ μέρους του Κράτους, της σημαίας του πλοίου και μειώνουν το κύρος των πλοίων αυτής της σημαίας στο στίβο των διεθνών μεταφορών. Επίσης, επηρεάζουν σημαντικά την διατήρηση σε υψηλό βαθμό της ασφαλιστικής πίστης ορισμένα ύποπτα αίτια ναυτικών ατυχημάτων ή περιστατικά διαπιστωθέντων κατά το παρελθόν δόλιων ατυχημάτων.

Πρέπει επίσης να τονισθεί, η σοβαρή επίπτωση της απώλειας ανθρώπινων ζωών κατά το ατύχημα, υπό την έννοια ότι απορφανίζονται οικογένειες από ζωτικά και ενεργά μέλη τα οποία τις συντηρούσαν, ζημιώνονται οργανισμοί κοινωνικής ασφάλισης, αποστερείται η ναυτιλία από έμπειρο και ειδικευμένο ναυτεργατικό δυναμικό και σημειώνεται απροθυμία στροφής των νέων προς το ναυτικό επάγγελμα.

ΔΗΜΟΣ ΠΑΤΡΕΩΝ

Εκ μέρους του Δήμου Πατρέων μας απάντησε

1. Προβλέπεται από την υπηρεσία σας ομάδα άμεσης επέμβασης σε περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών;
  - Όχι, αλλά κατά περίπτωση σε έκτακτες περιπτώσεις και μέσα στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων μας οργανώνονται συνεργεία επέμβασης.

2. α) Εντάσσεται ως υπηρεσία σε κάποιο σχέδιο περί εκτάκτων αναγκών;
  - β) Σε ποιο;
    - Ναι, σε κάποια απόρρητα σχέδια.

3. α) Με ποιόν τρόπο και πώς συνεργάζεστε με άλλες υπηρεσίες;
  - β) Με ποιες υπηρεσίες;
    - Η συνεργασία μας με όλες τις υπηρεσίες, Δημοσίου και ευρύτερου Δημοσίου τομέα, στηρίζεται στις άριστες διαπροσωπικές μας σχέσεις και γνωριμίες.

4. Δίνεται η δυνατότητα στην υπηρεσία σας για συνεχή εκπαίδευση;
  - Όχι.

5. Θεωρείται ότι τα μέσα που σας παρέχονται είναι αρκετά για την εκτέλεση ενός τέτοιου σχεδίου;
  -

6. Ποιος ο ρόλος των Εθελοντών;
- Παντελής απουσία των και καμία διάθεση προς τούτο από οποιονδήποτε.
7. Ποιο είναι εκείνο το όργανο της πολιτείας που είναι υπεύθυνο για τις κινήσεις σας;
- Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αχαΐας, Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών.
8. Σε ποιο βαθμό μέτριο – καλό – πολύ καλό υπάρχει συνεργασία με άλλες χώρες;
- Καμία συνεργασία.
9. Για την καλύτερη αντιμετώπιση των αναγκών, θεωρείται ότι πρέπει να υπάρχει ξεχωριστό σχέδιο δράσης ανάλογα με την περιοχή που έχει το πρόβλημα.
- Φυσικά, καθ' όσον τόσο οι εδαφικές και κλιματολογικές συνθήκες, πέραν των άλλων, καθορίζουν τον τρόπο επέμβασης.
10. α) Υπό τις παρούσες συνθήκες το γνωστό σχέδιο οργάνωσης αντιμετώπισης καταστροφών «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ» έχει τα αναμενόμενα αποτελέσματα;
- β) Αν ναι γιατί;
- γ) Αν όχι γιατί;
- Δεν υπάρχει δυνατότητα αξιολόγησής του, καθ' όσον δεν έχει εφαρμοσθεί απ' τις υπηρεσίες μας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η έρευνά μας έδειξε ότι ο Δήμος ως υπηρεσία δεν παίζει πρωταρχικό ρόλο στην αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών. Παρόλο που εντάσσεται ως υπηρεσία σε κάποια σχετικά σχέδια, δεν έχει επέμβει σε έκτακτες περιπτώσεις,, πράγμα που αν γινόταν θα παρουσίαζε δυσκολίες. Τούτο, διότι δεν διαθέτει καν ομάδες άμεσης επέμβασης.

Διαπιστώθηκε, πως η φιλοσοφία του στο θέμα των εκτάκτων αναγκών είναι, πως η άμεση αντιμετώπισή τους υπάγεται στην αρμοδιότητα άλλων υπηρεσιών και πως ο Δήμος παίζει επικουρικό ρόλο όταν και εφόσον χρειασθεί.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ

Εκ μέρους της Ελληνικής Αστυνομίας, μας απάντησε ο κ. Κάσσαρης Παναγιώτης, Αστυνομικός Διευθυντής στο βαθμό και αναπληρωτής Αστυνομικός Διευθυντής του νομού Αχαΐας.

1. Προβλέπεται από την υπηρεσία σας ομάδα άμεσης επέμβασης σε περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών;
  - Προβλέπεται και υπάρχει ειδική ομάδα η οποία επεμβαίνει σε περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών. Ομοίως το προσωπικό του γραφείου Πολιτικής Προστασίας (ΠΣΕΑ), ευρίσκεται σε ετοιμότητα όλο το 24ωρο, καθ' όλη τη διάρκεια του έτους και επεμβαίνει ενεργά στον τόπο της καταστροφής. Η υπηρεσία Άμεσης Δράσης συμβάλλει αποφασιστικά σε όλες τις περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών.

2. α) Εντάσσεται ως υπηρεσία σε κάποιο σχέδιο περί εκτάκτων αναγκών;
  - β) Σε ποιο;
    - Ναι, στο γενικό και τοπικό σχέδιο «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ».

3. α) Με ποιόν τρόπο και πώς συνεργάζεστε με άλλες υπηρεσίες;
  - β) Με ποιες υπηρεσίες;
    - Για προβλεπόμενες πιθανές καταστροφές (πλημμύρες, πυρκαγιές, κ.λ.π.), με συνεχείς συσκέψεις όλων των υπηρεσιών, όπου ανταλλάσσονται απόψεις για την βελτίωση των υπάρχοντων σχεδίων. Συνεργαζόμαστε με όλες τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες, στις οποίες εφ' όσον συντρέχει λόγος και όταν μας ζητηθεί, παρέχουμε κάθε ενεργό δυνατή συνδρομή (προσωπικό-μέσα).

4. Δίνεται η δυνατότητα στην υπηρεσία σας για συνεχή εκπαίδευση;
  - Εκπαίδευση σε θέματα εκτάκτων αναγκών (ΠΣΕΑ) γίνεται σε Γενικό, Περιφερειακό, τοπικό επίπεδο, βάσει γενικών προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατά περίοδο που οι υπηρεσιακές ανάγκες το επιτρέπουν.

5. Θεωρείται ότι τα μέσα που σας παρέχονται είναι αρκετά για την εκτέλεση ενός τέτοιου σχεδίου;
  - Τα μέσα που παρέχονται δεν είναι αρκετά, αλλά γίνονται συνεχείς βελτιώσεις με την απόκτηση νέων υλικοτεχνικών μέσων.

6. Ποιος ο ρόλος των Εθελοντών;
  - Οι οργανωμένες ομάδες διάσωσης, προσφέρουν σημαντικό έργο σε μια έκτακτη ανάγκη ή καταστροφή. Σε αυτό το σκέλος όμως και προκειμένου να προσελκύσουμε εθελοντές, η πολιτεία πρέπει να ρίξει κάποιο βάρος και να δώσει σ' αυτούς ορισμένα προνόμια, διότι αυτοί δεν απολαμβάνουν κάποιου προνομίου στην εργασία και γενικά στις ασχολίες τους.

7. Ποιο είναι εκείνο το όργανο της πολιτείας που είναι υπεύθυνο για τις κινήσεις σας;
  - Τον συντονισμό του όλου έργου σε έκτακτες ανάγκες το έχει η Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας του Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, σε άμεση συνεργασία με το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Αρχηγείο ΕΛ.ΑΣ.

Πέραν τούτου σε τοπικό επίπεδο, υπεύθυνος για τον συντονισμό των ενεργειών όλων των υπηρεσιών είναι ο Νομάρχης.

8. Σε ποιο βαθμό μέτριο – καλό – πολύ καλό υπάρχει συνεργασία με άλλες χώρες;
- Η συνεργασία με άλλες χώρες που έστειλαν βοήθεια σε κάποια καταστροφή στην χώρα μας κα κατ' επέκταση στην περιοχή μας, ήταν σε πολύ καλό βαθμό. Το αυτό ήταν και όταν η χώρα μας έστειλε βοήθεια σε κάποια άλλη χώρα.
9. Για την καλύτερη αντιμετώπιση των αναγκών, θεωρείται ότι πρέπει να υπάρχει ξεχωριστό σχέδιο δράσης ανάλογα με την περιοχή που έχει το πρόβλημα.
- Υπάρχει ξεχωριστό σχέδιο δράσης εκτάκτων αναγκών για κάθε Νομό, υπάρχουν όμως και ξεχωριστά μνημόνια ενεργειών για κάθε περιοχή αυτού, που τηρούνται στις κατά τόπους αρμόδιες υπηρεσίες. Αυτές οι ενέργειες και η σύνταξη των μνημονίων, καθορίζονται από την πυκνότητα του πληθυσμού, την δόμηση, την μορφολογία του εδάφους και άλλους παράγοντες και φυσικά απ' το είδος της καταστροφής.
10. α) Υπό τις παρούσες συνθήκες το γνωστό σχέδιο οργάνωσης αντιμετώπισης καταστροφών «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ» έχει τα αναμενόμενα αποτελέσματα;
- β) Αν ναι γιατί;
  - γ) Αν όχι γιατί;
- Ναι, έχει τα αναμενόμενα αποτελέσματα, αλλά βασική αρχή είναι οι χειριστές του σχεδίου να έχουν γνώση αυτού ως προς τις ενέργειες.

Βέβαια, σε ορισμένες περιπτώσεις είναι ανάγκη να εκτιμώνται τα πραγματικά περιστατικά για συγκεκριμένες καταστροφές. Σε περίπτωση μη προβλεπόμενων ενεργειών για κάποια καταστροφή από το υπάρχον σχέδιο, ενεργούμε ανάλογα μετά από σύσκεψη στον τόπο καταστροφής, που προΐσταται ο Νομάρχης, ο οποίος και λαμβάνει τις τελικές αποφάσεις.

Μετά το τέλος της καταστροφής οι ελλείψεις που προέκυψαν αναφέρονται ιεραρχικά στα προϊστάμενα κλιμάκια, μελετώνται και γίνονται τροποποιήσεις για την βελτίωση του σχεδίου.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η Ελληνική Αστυνομία, όπως ήταν αναμενόμενο, είναι μια υπηρεσία με πάρα πολύ καλή οργάνωση σε θέματα εκτάκτων αναγκών. Ο ρόλος τα είναι ουσιαστικός και είναι η υπηρεσία που επεμβαίνει άμεσα σε κάθε είδους έκτακτο περιστατικό.

Η φιλοσοφία της Ελληνικής Αστυνομίας, πάνω στο θέμα της αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών, είναι πως τα σχετικά σχέδια δράσης, δεν μπορούν να προβλέπουν πάντα τις απαιτούμενες ενέργειες και ότι πρέπει να γίνεται εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών κάθε φορά και σε συνεργασία με άλλες υπηρεσίες, να καλύπτονται οι όποιες ελλείψεις προκειμένου να υπάρχει το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα στο μέλλον.

ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

Εκ μέρους της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας μας απάντησε ο κ. Γεωργακόπουλος Ευθύμιος, υποπύραρχος.

1. Προβλέπεται από την υπηρεσία σας ομάδα άμεσης επέμβασης σε περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών;

- Ναι. Είμαστε ομάδα έκτακτης ανάγκης και προβλέπεται επιπλέον κινητοποίηση ανάλογα με το μέγεθος του συμβάντος. Υπάρχει ανάλογο σχέδιο επέμβασης.

2. α) Εντάσσεται ως υπηρεσία σε κάποιο σχέδιο περί εκτάκτων αναγκών;

β) Σε ποιο;

- Ναι, στο σχέδιο «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ», στο οποίο η υπηρεσία μας έχει καθοριστικό ρόλο στην υλοποίησή του.

3. α) Με ποιόν τρόπο και πώς συνεργάζεστε με άλλες υπηρεσίες;

β) Με ποιες υπηρεσίες;

- Έχουμε άριστη συνεργασία με δημόσιες και ιδιωτικές υπηρεσίες, ώστε να εξυπηρετείται ο σκοπός της πυρασφάλειας.

Οι υπηρεσίες που συνεργαζόμαστε είναι: Περιφέρεια, Νομαρχία, Δήμος, Δασαρχεία, Πολεοδομίες, Αστυνομία, Εισαγγελία, Λιμεναρχείο και Στρατός, ως επί το πλείστον.

Επίσης με ΟΤΕ, ΔΕΗ, ΟΣΕ, ΔΕΣΣΕ (Δημόσια Επιχείρηση Δημοσίων Έργων).

4. Δίνεται η δυνατότητα στην υπηρεσία σας για συνεχή εκπαίδευση;
- Δίνεται μέσα από σεμινάρια, τα οποία γίνονται σε τακτά χρονικά διαστήματα. Υπάρχουν σχολές επιμόρφωσης του προσωπικού (αγγλικών, ανακριτικού έργου, δασοφυλάκων, ασύρματης επικοινωνίας και στρατιωτικές σχολές που σκοπό έχουν την ενημέρωση σε θέματα διοίκησης και Marketing). Αλλά και σε καθημερινή βάση μέσα από προγράμματα εκπαίδευσης.
5. Θεωρείται ότι τα μέσα που σας παρέχονται είναι αρκετά για την εκτέλεση ενός τέτοιου σχεδίου;
- Ικανοποιητικά.
6. Ποιος ο ρόλος των Εθελοντών;
- Υπάρχει θεσμός για την αξιοποίηση των εθελοντών που είναι νεοσύστατος και αντιμετωπίζει ορισμένα προβλήματα, αλλά γενικά είμαστε ικανοποιημένοι απ' το έργο τους.
- Υπάρχουν 200 εθελοντές στην επαρχία Πατρών και βρισκόμαστε στο στάδιο εκπαίδευσης-απόκτησης ιδιότητας εθελοντή, άλλων 60 ατόμων.
7. Ποιο είναι εκείνο το όργανο της πολιτείας που είναι υπεύθυνο για τις κινήσεις σας;
- Το Υπουργείο Δημόσιας Τάξεως.
8. Σε ποιο βαθμό μέτριο – καλό – πολύ καλό υπάρχει συνεργασία με άλλες χώρες;

- Σε επιστημονικό επίπεδο υπάρχει καλή συνεργασία, αλλά σε υπηρεσιακό επίπεδο μόνο σε ακραία περιστατικά (σεισμός Αθήνας, Αιγίου κ.λ.π.).
9. Για την καλύτερη αντιμετώπιση των αναγκών, θεωρείται ότι πρέπει να υπάρχει ξεχωριστό σχέδιο δράσης ανάλογα με την περιοχή που έχει το πρόβλημα.
- Όσον αφορά την υπηρεσία μας, το ίδιο σχέδιο δράσης εφαρμόζεται σε όλη την ελληνική επικράτεια, διότι δεν εξαρτάται από την περιοχή αλλά από την ιδιαιτερότητα του συμβάντος. Για το λόγο αυτό, το οργανόγραμμα της υπηρεσίας μας, είναι έτσι διαμορφωμένο, ώστε να υπάρχει αλληλοκάλυψη όλου του Ελληνικού χώρου, ασχέτως ορίων δράσης.
10. α) Υπό τις παρούσες συνθήκες το γνωστό σχέδιο οργάνωσης αντιμετώπισης καταστροφών «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ» έχει τα αναμενόμενα αποτελέσματα;
- β) Αν ναι γιατί;
- γ) Αν όχι γιατί;
- Το σχέδιο «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ» χρήζει βελτίωσης. Αυτή τη στιγμή γίνεται από την υπηρεσία μας αναθεώρηση. Όσον αφορά την Πυροσβεστική Υπηρεσία, είναι έτοιμοι, όποτε διαταχθεί να εφαρμόσει το σχέδιο και να προστατεύσει τη ζωή και την περιουσία των πολιτών της Πάτρας και της ευρύτερης περιοχής, καθώς και την προστασία της δημόσιας υπηρεσίας. Αυτή είναι και η αποστολή μας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η Πυροσβεστική Υπηρεσία είναι η υπηρεσία η οποία επεμβαίνει σε κάθε περίπτωση έκτακτης ανάγκης, άρα ο ρόλος της δεν μπορεί παρά να είναι καθοριστικός στην αντιμετώπισή τους. Ως υπηρεσία διακρίνεται από πολύ καλή οργάνωση και είναι ανά πάσα στιγμή έτοιμη να επέμβει όπου και όταν αυτό κριθεί απαραίτητο. Η φιλοσοφία της βασίζεται στην σπουδαιότητα της προστασίας των πολιτών, της ζωής και της περιουσίας τους και με βάση αυτήν την φιλοσοφία καθορίζει τις ενέργειές της.

Αξιοσημείωτο είναι πως η Πυροσβεστική Υπηρεσία, είναι απ' τις λίγες υπηρεσίες που διαθέτουν ικανοποιητικά μέσα επέμβασης. Αυτό δείχνει πως το κράτος βασίζεται σ' αυτήν σε μεγάλο βαθμό για την αντιμετώπιση εκτάκτων περιπτώσεων και φροντίζει ώστε αυτό να είναι και εφικτό.

ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΑΧΑΪΑΣ

Εκ μέρους της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Αχαΐας, μας απάντησε ο κ. Αγγελόπουλος Νίκος.

1. Προβλέπεται από την υπηρεσία σας ομάδα άμεσης επέμβασης σε περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών;
  - Όχι.

2. α) Εντάσσεται ως υπηρεσία σε κάποιο σχέδιο περί εκτάκτων αναγκών;
β) Σε ποιο;
  - Εκπονεί σχέδια εκτάκτων αναγκών για φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές.

3. α) Με ποιόν τρόπο και πώς συνεργάζεστε με άλλες υπηρεσίες;
β) Με ποιες υπηρεσίες;
  - Έχει συντονιστικό-επιτελικό και επιχειρησιακό ρόλο.

4. Δίνεται η δυνατότητα στην υπηρεσία σας για συνεχή εκπαίδευση;
  - Δεν υπάρχει θεσμικό πλαίσιο που να καθορίζει με ακρίβεια υποχρεώσεις και καθήκοντα στελεχών.

5. Θεωρείται ότι τα μέσα που σας παρέχονται είναι αρκετά για την εκτέλεση ενός τέτοιου σχεδίου;
  - Ανύπαρκτα.

6. Ποιος ο ρόλος των Εθελοντών;
  - Σημαντικός, χρειάζεται εκπαίδευση εξειδικευμένη για κάθε είδος έκτακτης ανάγκης, μέσα και θεσμικό πλαίσιο για την κάλυψη των αναγκών των εθελοντών, όπως συνέχιση της σχέσης εργασίας με τους εργοδότες, ασφάλεια, δώρα, μισθοί, άδειες κ.λ.π.

7. Ποιο είναι εκείνο το όργανο της πολιτείας που είναι υπεύθυνο για τις κινήσεις σας;
  - Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας και Σ.Ν.Ο. (συντονιστικό νομαρχιακό όργανο).

8. Σε ποιο βαθμό μέτριο – καλό – πολύ καλό υπάρχει συνεργασία με άλλες χώρες;
  - Εξαρτάται από το είδος της φυσικής καταστροφής, το επίπεδο εκπαίδευσης των ελληνικών ομάδων διάσωσης, διακρατικές συμφωνίες, συμμετοχή στις ομάδες διάσωσης του ΟΗΕ.

9. Για την καλύτερη αντιμετώπιση των αναγκών, θεωρείται ότι πρέπει να υπάρχει ξεχωριστό σχέδιο δράσης ανάλογα με την περιοχή που έχει το πρόβλημα.
  - Εξειδικευμένο σχέδιο για κάθε είδους φυσικής ή τεχνολογικής καταστροφής.

10. α) Υπό τις παρούσες συνθήκες το γνωστό σχέδιο οργάνωσης αντιμετώπισης καταστροφών «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ» έχει τα αναμενόμενα αποτελέσματα;
  - β) Αν ναι γιατί;
  - γ) Αν όχι γιατί;

- Όχι. Είναι πεπαλαιωμένο, στρατιωτικής νοοτροπίας, δεν μπορεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες και ιδιαιτερότητες των σύγχρονων αστικών κέντρων.
Έλλειψη επιστημονικής αντιμετώπισης των φυσικών φαινομένων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ο ρόλος της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, είναι καθαρά συντονιστικός σε ότι αφορά την αντιμετώπιση των εκτάκτων αναγκών. Ο Νομάρχης είναι αυτός, που σε τοπικό πάντα επίπεδο και σε συνεργασία με τις υπόλοιπες υπηρεσίες, καθορίζει τις ενέργειες που πρέπει να γίνουν για να αντιμετωπιστεί μια έκτακτη ανάγκη.

Αυτό που αξίζει να σημειωθεί, είναι πως στην πράξη δεν υπάρχει συνεργασία μεταξύ Νομαρχίας και Δήμου. Η κάθε υπηρεσία δημιουργεί δικό της σχέδιο το οποίο και εφαρμόζει κατά περίπτωση.

Συμπερασματικά η ευθύνη της υπηρεσίας και του Νομάρχη ειδικότερα, είναι τεράστια, καθώς είναι αυτός που παίρνει την τελική απόφαση για τον τρόπο δράσης των άλλων υπηρεσιών.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

Εκ μέρους του Περιφερειακού Νοσοκομείου Πατρών, μας απάντησε η κ. Κουνάδη Ολγα, υπεύθυνη Π.Σ.Ε.Α.

1. Προβλέπεται από την υπηρεσία σας ομάδα άμεσης επέμβασης σε περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών;
  - Όχι.

2. α) Εντάσσεται ως υπηρεσία σε κάποιο σχέδιο περί εκτάκτων αναγκών;
  - β) Σε ποιο;
    - Στο σχέδιο «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ» και σε όλη τη σχετική νομοθεσία περί πολιτικής προστασίας (νομοθετικό διάταγμα 17/74 και νόμος 1349 περί Οργανισμού Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας, ο ν. 2344/95 και ν. 2641/98).

3. α) Με ποιόν τρόπο και πώς συνεργάζεστε με άλλες υπηρεσίες;
  - β) Με ποιες υπηρεσίες;
    - Υπάρχει συνεργασία κυρίως με τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση νομού Αχαΐας, τμήμα Π.Α.Μ. (Πολιτικής Άμυνας) και Π.Σ.Ε.Α. (Πολιτικής Σχεδίασης Εκτάκτων Αναγκών).

4. Δίνεται η δυνατότητα στην υπηρεσία σας για συνεχή εκπαίδευση;
  - Γίνεται ενημέρωση περισσότερο και όχι εκπαίδευση κατά θέμα, π.χ. αντισεισμική προστασία.

5. Θεωρείται ότι τα μέσα που σας παρέχονται είναι αρκετά για την εκτέλεση ενός τέτοιου σχεδίου;
- Όχι, δεν είναι αρκετά.
6. Ποιος ο ρόλος των Εθελοντών;
- Δεν έχει συσταθεί ακόμα εθελοντική εργασία.
7. Ποιο είναι εκείνο το όργανο της πολιτείας που είναι υπεύθυνο για τις κινήσεις σας;
- Η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση.
8. Σε ποιο βαθμό μέτριο – καλό – πολύ καλό υπάρχει συνεργασία με άλλες χώρες;
- Δεν γνωρίζω.
9. Για την καλύτερη αντιμετώπιση των αναγκών, θεωρείται ότι πρέπει να υπάρχει ξεχωριστό σχέδιο δράσης ανάλογα με την περιοχή που έχει το πρόβλημα.
- Οπωσδήποτε χρειάζεται ξεχωριστό και εξειδικευμένο σχέδιο εκπόνησης.
10. α) Υπό τις παρούσες συνθήκες το γνωστό σχέδιο οργάνωσης αντιμετώπισης καταστροφών «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ» έχει τα αναμενόμενα αποτελέσματα;
- β) Αν ναι γιατί;
- γ) Αν όχι γιατί;
- Εάν μπορούσαμε να μιλήσουμε σε θεωρητικό επίπεδο, διότι στην πράξη δεν έχει παρουσιαστεί έκτακτο περιστατικό στην περιοχή μας που να εμπλέκεται το

Περιφερειακό Νοσοκομείο Πατρών. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι το Σχέδιο «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ» χρειάζεται τροποποίηση και εξειδίκευση κατά φορέα και περιοχή.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Τα στοιχεία που πήραμε απ' το συγκεκριμένο Νοσοκομείο δεν ήταν αρκετά για ένα ολοκληρωμένο συμπέρασμα, καθώς δεν έχει κληθεί να αντιμετωπίσει κάποια ιδιαίτερη περίπτωση εκτάκτου ανάγκης. Παρ' όλα αυτά και ενώ είναι μια υπηρεσία με αντικείμενο τον άνθρωπο και την προστασία της ζωής του, δεν κατέχει τα επαρκή μέσα για την αντιμετώπιση εκτάκτων περιπτώσεων.

Ο ρόλος όλων των νοσοκομείων είναι αδιαμφισβήτητα σημαντικός σε τέτοιες περιπτώσεις, άρα υπάρχει εμφανής ανάγκη για ενίσχυση του εξοπλισμού τους σε βαθμό που να μπορεί να αντιμετωπιστεί ικανοποιητικά κάθε έκτακτη περίπτωση.

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ ΑΙΜΟΔΟΤΩΝ

1. Προβλέπεται από την υπηρεσία σας ομάδα άμεσης επέμβασης σε περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών;
  - Όχι.

2. α) Εντάσσεται ως υπηρεσία σε κάποιο σχέδιο περί εκτάκτων αναγκών;
  - β) Σε ποιο;
    - Ως υπηρεσία εντάσσεται στο σχέδιο «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ».

3. α) Με ποιόν τρόπο και πώς συνεργάζεστε με άλλες υπηρεσίες;
  - β) Με ποιες υπηρεσίες;
    - Άμεση και συνεχής επικοινωνία με ομάδες της Αστυνομίας, του Στρατού, της Πυροσβεστικής και του ΕΚΑΒ.

4. Δίνεται η δυνατότητα στην υπηρεσία σας για συνεχή εκπαίδευση;
  - Όχι.

5. Θεωρείται ότι τα μέσα που σας παρέχονται είναι αρκετά για την εκτέλεση ενός τέτοιου σχεδίου;
  - Τα μέσα σε γενικές γραμμές δεν είναι αρκετά. Η εκτέλεση της υπηρεσίας επαφίεται κυρίως στην προσωπική ενέργεια του καθενός.

6. Ποιος ο ρόλος των Εθελοντών;
- Συγκρότηση, μεταφορά κάποιας κινητής μονάδας Αιμοδοσίας στον τύπο της καταστροφής.
7. Ποιο είναι εκείνο το όργανο της πολιτείας που είναι υπεύθυνο για τις κινήσεις σας;
- Το Γενικό Νοσοκομείο Πατρών «Αγ. Ανδρέας».
8. Σε ποιο βαθμό μέτριο – καλό – πολύ καλό υπάρχει συνεργασία με άλλες χώρες;
- Δεν ξέρω.
9. Για την καλύτερη αντιμετώπιση των αναγκών, θεωρείται ότι πρέπει να υπάρχει ξεχωριστό σχέδιο δράσης ανάλογα με την περιοχή που έχει το πρόβλημα.
- Ναι.
10. α) Υπό τις παρούσες συνθήκες το γνωστό σχέδιο οργάνωσης αντιμετώπισης καταστροφών «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ» έχει τα αναμενόμενα αποτελέσματα;
- β) Αν ναι γιατί;
- γ) Αν όχι γιατί;
- Έχει αρκετά ικανοποιητικά αποτελέσματα, αλλά θα μπορούσε με βελτιώσεις στην εκπαίδευση του προσωπικού, στη στελέχωση θέσεων με νέο προσωπικό, να λειτουργήσει ακόμη πιο αποτελεσματικά.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ο Σύλλογος Εθελοντών Αιμοδοτών, είναι μια υπηρεσία με μεγάλη συμβολή στις περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών με θύματα. Ο ρόλος της είναι συγκεκριμένος και σαφής και έχει απόλυτα ανθρωπιστικό χαρακτήρα. Γι' αυτό το λόγο, πιστεύουμε πως πρέπει να στηριχθεί ως υπηρεσία, με κονδύλια που θα της εξασφαλίσουν περισσότερα και πιο σύγχρονα μέσα, έτσι ώστε να γίνει αποτελεσματικότερο το τόσο σημαντικό έργο της.

ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

Εκ μέρους του Ερυθρού Σταυρού μας απάντησε η κ. Θεοδωρακοπούλου Μαρία, Κοινωνική Λειτουργός, Υπεύθυνη εκπαίδευσης εθελοντών κοινωνικής πρόνοιας.

1. Προβλέπεται από την υπηρεσία σας ομάδα άμεσης επέμβασης σε περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών;

- Ναι.

2. α) Εντάσσεται ως υπηρεσία σε κάποιο σχέδιο περί εκτάκτων αναγκών;

β) Σε ποιο;

- Στο σχέδιο «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ».

3. α) Με ποιόν τρόπο και πώς συνεργάζεστε με άλλες υπηρεσίες;

β) Με ποιες υπηρεσίες;

- Συνεργαζόμαστε με το Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, το Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας, Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας, Δήμους και Κοινότητες καθώς και με άλλες οργανώσεις, όπως Γιατρούς χωρίς Σύνορα και Γιατρούς του κόσμου.

Γίνεται επικοινωνία με την εκάστοτε υπηρεσία και ανάλογα με την έκταση της καταστροφής ζητείται η συμβολή του Ερυθρού ή όχι.

4. Δίνεται η δυνατότητα στην υπηρεσία σας για συνεχή εκπαίδευση;
- Γίνονται ετήσια σεμινάρια εκπαιδύσεως ανάλογα με τον τομέα εργασίας που επιλέγουν οι εθελοντές, όπου καλούνται υπεύθυνοι από άλλες υπηρεσίες ή φορείς που έχουν περισσότερη εμπειρία σε ανάλογα γεγονότα ή πιο πρόσφατη αντιμετώπιση.
5. Θεωρείται ότι τα μέσα που σας παρέχονται είναι αρκετά για την εκτέλεση ενός τέτοιου σχεδίου;
- Το Ελληνικό Κράτος στερείται σ' αυτές τις περιπτώσεις γνώση, οργάνωση και μέσα, σχεδιασμό κα συντονισμό υπηρεσιών. Ο Ερυθρός είναι μια παγκόσμια οργάνωση με πείρα στις έκτακτες ανάγκες και δεν στερείται σε γνώση, οργάνωση και μέσα.
6. Ποιος ο ρόλος των Εθελοντών;
- Οι εθελοντές έχουν αναλάβει ίσως το πιο δύσκολο κομμάτι, την υλοποίηση, εφαρμογή του σχεδίου, σε συνεργασία με τους υπαλλήλους του Ε.Ε.Σ. που τους κατευθύνουν. Η οργάνωση και ο σχεδιασμός γίνεται απ' τους υπαλλήλους-υπευθύνους των εκάστοτε υπηρεσιών που εμπλέκονται.
7. Ποιο είναι εκείνο το όργανο της πολιτείας που είναι υπεύθυνο για τις κινήσεις σας;
- Ο Ε.Ε.Σ. είναι μια παγκόσμια οργάνωση με τους δικούς της κανόνες και αρχές, λειτουργεί ως αρωγός στις κρατικές υπηρεσίες, με τις οποίες συνεργάζεται, δεν εποπτεύεται από αυτές.

Ο Ε.Ε.Σ. σέβεται κάθε φορά την νομοθεσία και τους κανόνες του Ελληνικού κράτους, αλλά σε εμπόλεμη κατάσταση λειτουργεί ως ουδέτερος μεσολαβητής.

8. Σε ποιο βαθμό μέτριο – καλό – πολύ καλό υπάρχει συνεργασία με άλλες χώρες;
- Υπάρχει μεγάλη συνεργασία με 150 χώρες που έχουν υπογράψει τη συνθήκη του παγκόσμιου κινήματος Ερυθρός Σταυρός και Ερυθρός Ημισέλινος.
9. Για την καλύτερη αντιμετώπιση των αναγκών, θεωρείται ότι πρέπει να υπάρχει ξεχωριστό σχέδιο δράσης ανάλογα με την περιοχή που έχει το πρόβλημα.
- Το σχέδιο δράσης να τροποποιείται κάθε φορά ανάλογα με το είδος και την ένταση της καταστροφής. Στην εφαρμογή του να χρησιμοποιούνται οι ίδιες διαδικασίες και μέθοδοι εργασίας.
10. α) Υπό τις παρούσες συνθήκες το γνωστό σχέδιο οργάνωσης αντιμετώπισης καταστροφών «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ» έχει τα αναμενόμενα αποτελέσματα;
- β) Αν ναι γιατί;
- γ) Αν όχι γιατί;
- Ο «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ» πιθανόν να μπορεί να λειτουργήσει σε καταστάσεις που η καταστροφή είναι μικρής έκτασης και οι εμπλεκόμενοι φορείς λιγότεροι. Η διάρθρωση του κρατικού μηχανισμού έχει τροποποιηθεί και το υπάρχον σχέδιο δεν έχει αποτελεσματική εφαρμογή σε καταστάσεις μεγάλης έκτασης καταστροφής. Οποιοδήποτε σχέδιο εφαρμόζεται, μετά από μια καταστροφή θα πρέπει να αξιολογείται και να αναπροσαρμόζεται.

ΣΩΜΑ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ ΣΑΜΑΡΕΙΤΩΝ

1. Προβλέπεται από την υπηρεσία σας ομάδα άμεσης επέμβασης σε περιπτώσεις εκτάκτων σναγκών;

- Ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, διαθέτει ομάδα διάσωσης, η οποία είναι η μεγαλύτερη εθελοντική διασωστική ομάδα της χώρας μας. Αριθμεί 50 διασώστες εκπαιδευμένους απ' τον Γερμανικό Ερυθρό Σταυρό. Έχει έδρα την Πάτρα και έχει αναπτυχθεί σε 8 πόλεις της Ελλάδος. Η ομάδα διάσωσης διαθέτει 8 ειδικότητες.

2. α) Εντάσσεται ως υπηρεσία σε κάποιο σχέδιο περί εκτάκτων αναγκών;

β) Σε ποιο;

- Ως Ε.Ε.Σ. εντάσσεται στο σχέδιο «ΕΕΝΟΚΡΑΤΗΣ». Το Σώμα Εθελοντών Σαμαρειτών, εντάσσεται σε 22 Νομαρχιακά Σχέδια Κινητοποίησης, όπου υπάρχει και λειτουργεί Σώμα Εθελοντών Σαμαρειτών. Παράλληλα, επειδή διαθέτει ομάδα διάσωσης εντάσσεται και στα αντίστοιχα σχέδια Διεθνών Οργανισμών.

3. α) Με ποιόν τρόπο και πώς συνεργάζεστε με άλλες υπηρεσίες;

β) Με ποιες υπηρεσίες;

- Το Σώμα Εθελοντών Σαμαρειτών υποχρεωτικά συνεργάζεται με την Πυροσβεστική Υπηρεσία, το Ε.Κ.Α.Β., την Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας, το Αρχηγείο Λιμενικού Σώματος, την Ελληνική Αστυνομία και τις Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις.

Συνεργάζεται επίσης με άλλες μη κυβερνητικές οργανώσεις, με ιδιωτικούς φορείς κ.λ.π.

4. Δίνεται η δυνατότητα στην υπηρεσία σας για συνεχή εκπαίδευση;
  - Το Σώμα Εθελοντών Σαμαρειτών διαθέτει σε 22 πόλεις της Ελλάδας σχολές 15μηνης διάρκειας Πρώτων Βοηθειών. Διαθέτει επίσης σχολές τρίμηνης εκπαίδευσης (εξειδίκευσης) για διασώστες και ναυαγοσώστες. Κάθε χρόνο πραγματοποιεί 7ήμερη εκπαίδευση περιφερειακή και κάθε δύο χρόνια 15ήμερη εκπαίδευση πανελλήνια.

5. Θεωρείται ότι τα μέσα που σας παρέχονται είναι αρκετά για την εκτέλεση ενός τέτοιου σχεδίου;
  - Όχι. Θα έπρεπε να υπάρχει διάθεση μεγαλύτερου κονδυλίου για την απόκτηση ειδικευμένου εξοπλισμού. Επίσης είναι απαραίτητο να γίνει καμπάνια ενημέρωσης για την φάση και τον ρόλο μας σε καταστάσεις εκτάκτων γεγονότων.

6. Ποιος ο ρόλος των Εθελοντών;
  - Ανθρωπιστικός και Κοινωνικός. Προσφέρουν διαρκώς πρώτες βοήθειες, υπηρεσίες διάσωσης, ναυαγοσωστικής και ψυχολογίας. Συμμετέχουν σε διασωστικές και ανθρωπιστικές αποστολές στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Συμμετέχουν σε πολλά κοινωνικά προγράμματα, δασοπροστασίας πυρασφάλειας, καθαρότητας των ακτών, σχολικοί τροχονόμοι, εκπαίδευσης των πρώτων βοηθειών στα σχολεία, κ.λ.π.

7. Ποιο είναι εκείνο το όργανο της πολιτείας που είναι υπεύθυνο για τις κινήσεις σας;

- Το Υπουργείο Υγείας-Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Επίσης ανάλογα με το είδος του προγράμματος, το Υπουργείο Εξωτερικών, το Υπουργείο Εσωτερικών και το Υπουργείο Δημόσιας Τάξεως.

8. Σε ποιο βαθμό μέτριο – καλό – πολύ καλό υπάρχει συνεργασία με άλλες χώρες;

- Έχουμε άριστο βαθμό συνεργασίας με άλλες χώρες λόγω του Διεθνούς Δικτύου του Ερυθρού Σταυρού. Μόνο την τελευταία διετία οι Εθελοντές Σαμαρείτες έχουν επιχειρήσει στην Τουρκία, την Αλβανία, τα Σκόπια, την Γιουγκοσλαβία κ.α.

9. Για την καλύτερη αντιμετώπιση των αναγκών, θεωρείται ότι πρέπει να υπάρχει ξεχωριστό σχέδιο δράσης ανάλογα με την περιοχή που έχει το πρόβλημα.

- Πρέπει να υπάρχει ξεχωριστό σχέδιο δράσης, όχι για κάθε περιοχή, αλλά για κάθε είδος ατυχήματος, π.χ. θαλάσσιο, αεροπορικό, πυρκαϊά, σεισμός, πλημμύρα, θεομηνία κ.λ.π. Πρέπει όμως να υπάρχει ένα Κεντρικό Εκτελεστικό Όργανο, το οποίο να στελεχώνεται με έμπειρους αξιωματικούς διαφόρων ειδικοτήτων.

10. α) Υπό τις παρούσες συνθήκες το γνωστό σχέδιο οργάνωσης αντιμετώπισης καταστροφών «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ» έχει τα αναμενόμενα αποτελέσματα;

β) Αν ναι γιατί;

γ) Αν όχι γιατί;

- Όχι. Δεν αποδίδει το σχέδιο «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ», διότι δεν υπάρχει καλή γνώση από αυτούς που το διαχειρίζονται, αλλά δεν είναι και σύγχρονο. Το σχέδιο «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ», πρέπει να χωρίζεται σε φάσεις, πρέπει μια φορά το χρόνο

υποχρεωτικά να δοκιμάζεται, πρέπει οι εμπλεκόμενοι να γνωρίζονται και να επικοινωνούν, πρέπει να βγει σε οδηγίες στον λαό.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ο Ερυθρός Σταυρός, είναι μια οργάνωση μη κρατική με δικούς της κανόνες και αρχές, παρ' όλα αυτά η συμβολή του σε περιπτώσεις εκτάκτου ανάγκης είναι αξιόλογη. Η επέμβαση του Ερυθρού Σταυρού σε τέτοιες περιπτώσεις, γίνεται κατόπιν επικοινωνίας με τις αρμόδιες υπηρεσίες και η μεγάλη προσφορά του οφείλεται τόσο στην εμπειρία των μελών του, όσο και στην ύπαρξη κατάλληλων μέσων, αλλά και στην πολύ καλή οργάνωση. Μιλάμε εξάλλου, για μια παγκόσμια οργάνωση με ειδίκευση στις έκτακτες ανάγκες.

Ανάλογη είναι και η προσφορά του Σώματος Εθελοντών Σαμαρειτών, το οποίο δεν έχει μεν την εμβέλεια του Ερυθρού Σταυρού, συμβάλλει δε ουσιαστικά στο έργο των αρμοδίων υπηρεσιών με τα μέσα που διαθέτει.

Το σημαντικότερο στοιχείο του Ε.Ε.Σ. και του Σ.Ε.Σ. είναι ότι τα μέλη τους είναι ως επί το πλείστον εθελοντές, πράγμα που σε καμία περίπτωση δεν είναι αρνητικό στοιχείο, διότι πέραν της πολύ καλής εκπαίδευσης, χαρακτηρίζονται από ζήλο και αγάπη γι' αυτό που κάνουν, πράγμα που οδηγεί στα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα.

Αυτό, που χρειάζονται, ειδικά το Σ.Ε.Σ., είναι ενίσχυση των μέσων επέμβασης. Κρίνουμε απαραίτητη τη χορήγηση κονδυλίων για την απόκτησή τους. Έχει ήδη αναγνωρισθεί η μεγάλη προσφορά τους, τα νέα μέσα θα την κάνουν ακόμα πιο αποτελεσματική.

ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Το συμπέρασμα που βγάλαμε τόσο απ' τις απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο, όσο και από συζητήσεις που είχαμε με αρμοδίους των υπηρεσιών, επιβεβαιώνει αυτό που καταλαβαίνουμε όλοι μας κάθε φορά που συμβαίνει μια καταστροφή. Δηλαδή, ότι το σύστημα πολιτικής προστασίας της χώρας μας πάσχει, τόσο από έλλειψη οργάνωσης και συντονισμού, όσο και από έλλειψη μέσων για την αποτελεσματική αντιμετώπισή τους.

Αυτό οφείλεται στη μη παροχή κονδυλίων ικανών να καλύψουν τις ανάγκες των υπηρεσιών, αλλά κυρίως στην ανυπαρξία εκσυγχρονισμένων σχεδίων οργάνωσης αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών. Ένας άλλος λόγος, είναι η έλλειψη επαρκών προληπτικών μέτρων σε περιοχές υψηλού κινδύνου, για επικείμενες καταστροφές, η φύση των οποίων είναι ήδη γνωστή (π.χ. αντιπλημμυρικά έργα).

Μια άλλη πολύ σημαντική διαπίστωση που έγινε κατά την έρευνά μας, είναι πως η αντιμετώπιση των εκτάκτων αναγκών βαραινεί, όπως ήταν αναμενόμενο, συγκεκριμένες υπηρεσίες και κυρίως την Πυροσβεστική Υπηρεσία. Αυτό, δεν μειώνει σε καμία περίπτωση την σπουδαιότητα της συμβολής των άλλων υπηρεσιών. Δεν δικαιολογεί απ' την άλλη πλευρά όμως την έλλειψη ζήλου και την μη συνειδητοποίηση της τεράστιας ευθύνης όλων των υπηρεσιών απέναντι στην προστασία της ανθρώπινης ζωής και της περιουσίας των πολιτών.

Εντύπωση προκαλεί πως τα στοιχεία που αναφέραμε και λείπουν από πολλές υπηρεσίες, καλύπτονται από μη κυβερνητικούς εθελοντικούς οργανισμούς. Αναμφίβολα, λόγω των διεθνών συμβάσεων (Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός), αλλά κυρίως λόγω τα μακρόχρονης πείρας που διαθέτουν, είναι απ' τους πιο αρμόδιους οργανισμούς για

παροχή υπηρεσιών σε περιπτώσεις εκτάκτου ανάγκης. Δυστυχώς όμως, αν και έχει αναγνωριστεί η προσφορά τους, δεν έχουν αξιοποιηθεί πλήρως οι δυνατότητές τους απ' το ελληνικό κράτος.

Το θετικό στοιχείο που προκύπτει απ' την έρευνά μας είναι, πως οι αδυναμίες που παρουσιάζουν οι υπηρεσίες και το σύστημα πολιτικής προστασίας γενικότερα, έχουν γίνει αντιληπτές και γίνονται προσπάθειες για την καταπολέμησή τους. Κατά την γνώμη μας όμως, οι προσπάθειες αυτές δεν είναι αρκετές. Επιπλέον προχωρούν με αργούς ρυθμούς, με αποτέλεσμα να μας προλαβαίνουν νέες καταστροφές, νέα δεδομένα και συνεπώς τα προβλήματα να παραμένουν.

Καταλήγοντας λοιπόν, ο ρόλος της αυτοδιοίκησης για άμεση εφαρμογή σχεδίου εκτάκτων αναγκών, είναι αδιαμφισβήτητα μεγάλης σπουδαιότητας. Δεν είναι όμως όλες οι υπηρεσίες κατάλληλα οργανωμένες και εξοπλισμένες ώστε να ανταποκριθούν σ' αυτόν το ρόλο, αλλά ούτε και συνειδητοποιημένες στο βαθμό που περιμέναμε, αναφορικά με την σπουδαιότητα του ρόλου αυτού.

Η φιλοσοφία της κάθε υπηρεσίας σχετικά με την άμεση εφαρμογή σχεδίου εκτάκτων αναγκών δεν διαφέρει πολύ. Άλλες θεωρούν πως είναι έτοιμες ανά πάσα στιγμή να αντιμετωπίσουν μια έκτακτη περίπτωση, άλλες πως δεν μπορούν να το πετύχουν με ικανοποιητικά αποτελέσματα λόγω έλλειψης μέσων και οργάνωσης. Το κοινό σημείο αναφοράς όλων των υπηρεσιών όμως, είναι πως μετά από κάθε περίπτωση εκτάκτου ανάγκης, πρέπει να συζητούνται τα προβλήματα, οι ελλείψεις που προέκυψαν, να αναλύονται και να γίνεται αναπροσαρμογή των σχεδίων αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών. Πιστεύουν δηλαδή, πως αυτός είναι τρόπος να αποφεύγονται τα ίδια λάθη και να υπάρχουν τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Ολοκληρώνοντας αυτήν την εργασία και διαπιστώνοντας τις αδυναμίες της αυτοδιοίκησης στην άμεση εφαρμογή σχεδίου εκτάκτων αναγκών, θεωρούμε πως υπάρχουν ενέργειες που μπορούν και πρέπει να γίνουν, για να βελτιώσουν την υπάρχουσα κατάσταση.

Οι προτάσεις μας είναι οι εξής:

1. Εκσυγχρονισμός των σχεδίων οργάνωσης αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών

Ειδικά του σχεδίου «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ», που αποτελεί το κεντρικό οργανωτικό πλαίσιο αντιμετώπισης φυσικών και τεχνολογικών κινδύνων στη χώρα μας. Το εν λόγω σχέδιο αδυνατεί να ανταποκριθεί σε καταστροφές μεγάλης έκτασης και ουσιαστικά την κρίσιμη ώρα μένει στα χαρτιά και επικρατεί ο αυτοσχεδιασμός και η έμπνευση της στιγμής, παρά οι προσχεδιασμένες ενέργειες.

Πέραν του εκσυγχρονισμού, θεωρούμε αναγκαίες και τις συνεχείς και άμεσες τροποποιήσεις κάθε φορά που δημιουργούνται νέα δεδομένα, έτσι ώστε να καλύπτονται από το νόμο οι ενέργειες των αρμοδίων, αλλά κυρίως για να είναι εφαρμόσιμο το σχέδιο.

2. Κατασκευή έργων για την πρόληψη των καταστροφών

Με την κατασκευή προληπτικών έργων μπορούν να αποφευχθούν πολύ μεγάλες καταστροφές. Το κόστος τους μπορεί να αποδειχθεί ελάχιστο μπροστά στις ζημιές που αυτή θα προκαλούσε και οι οποίες πιθανόν να μην ήταν μόνο υλικές.

Σε περιπτώσεις μάλιστα που μια καταστροφή είναι αναμενόμενο να την διαδεχθεί μια άλλη (π.χ. πυρκαγιά-πλημμύρα), η κατασκευή των απαραίτητων προληπτικών έργων πρέπει να είναι άμεση.

3. *Εκσυγχρονισμός και ενίσχυση των μέσων αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών*

Η πλειοψηφία των υπηρεσιών θεωρεί πως τα μέσα αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών που διαθέτει δεν είναι ικανοποιητικά. Η αντικατάσταση των μέσων παλαιάς τεχνολογίας, αλλά και η ενίσχυσή τους, θα βοηθήσει στην καλύτερη και ταχύτερη εκτέλεση του καθήκοντος των υπηρεσιών και κατά συνέπεια στην επιτυχή διεκπεραίωση των σχεδίων δράσης.

4. *Δημιουργία κατάλληλων τοπικών οργανωτικών και συντονιστικών οργάνων*

Σε περιπτώσεις εκτάκτου ανάγκης και σε τοπικό πάντα επίπεδο, τις αποφάσεις για τις ενέργειες που θα γίνουν, τις παίρνει ο Νομάρχης, μετά από συζητήσεις με αρμοδίους των υπηρεσιών που εμπλέκονται. Αυτή η διαδικασία για ευνόητους λόγους μπορεί να αποδειχθεί μη αποτελεσματική, είναι δε χρονοβόρα καθώς ενδέχεται ο Νομάρχης να μην γνωρίζει πράγματα που για τους αρμοδίους είναι δεδομένα.

Πρότασή μας λοιπόν είναι, η δημιουργία τοπικών οργανωτικών και συντονιστικών οργάνων, τα οποία θα απαρτίζονται από αρμοδίους όλων των υπηρεσιών με πείρα και γνώση και θα λειτουργούν σε μόνιμη, καθημερινή βάση. Τα όργανα αυτά θα είναι υπεύθυνα και για τον σχεδιασμό μεταξύ των υπηρεσιών, έτσι ώστε να αποφεύγονται οι γραφειοκρατικές διαδικασίες και η επέμβαση να είναι άμεση.

5. *Αξιοποίηση των δυνατοτήτων των εθελοντικών οργανισμών και ενθάρρυνση του εθελοντισμού γενικότερα*

Η προσφορά των εθελοντικών οργανισμών έχει αναγνωρισθεί και ομολογουμένως είναι πολύ σημαντική. Θα μπορούσε όμως να είναι ακόμη μεγαλύτερη και πιο αποτελεσματική με την συμβολή και την οικονομική υποστήριξη του κράτους. Η εμπειρία και η θέληση αυτών των ανθρώπων, καθιστούν τους εθελοντικούς οργανισμούς τους πλέον αρμόδιους φορείς στην αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών.

Επιπλέον, χρειάζεται ενθάρρυνση του εθελοντισμού αναφορικά με δημόσιους φορείς (Πυροσβεστική, Αστυνομία κ.λ.π.). Ο νόμος δεν επιβάλλει στις υπηρεσίες την δημιουργία εθελοντικών ομάδων, αλλά όταν και εάν αυτές συσταθούν, πρέπει να προβλέπονται κίνητρα ικανά να κρατήσουν τους εθελοντές. Τέτοια μπορούν να είναι μισθοί, επιδόματα, δώρα, καθώς και η δυνατότητα επαγγελματικής αποκατάστασης.

6. *Ενημέρωση των πολιτών σε τοπικό επίπεδο*

Είναι γεγονός ότι σε κρατικό επίπεδο υπάρχει ενημέρωση των πολιτών, η οποία δυστυχώς είναι ανεπαρκής και δεν είναι ικανή να προκαλέσει το ενδιαφέρον του κοινού.

Θεωρούμε πως πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη βαρύτητα στην ενημέρωση, σε τοπικό επίπεδο. Αυτό, διότι η τοπική αυτοδιοίκηση αφενός βρίσκεται σε στενότερη και άμεση επαφή με τους πολίτες, αφετέρου γνωρίζει καλύτερα και τις ιδιαιτερότητες και την μορφολογία της εν λόγω περιφέρειας, με αποτέλεσμα η ενημέρωση να είναι ουσιαστικότερη και πιο αποτελεσματική.

Το πρόγραμμα της ενημέρωσης των πολιτών σε τοπικό επίπεδο, μπορεί να υλοποιηθεί μέσω των τοπικών Μ.Μ.Ε., με την έκδοση εντύπων και με την διεξαγωγή σεμιναρίων σε συνεργασία με ειδικούς επιστήμονες (κοινωνιολόγοι, ψυχολόγοι, κ.λ.π.).

7. Αναβαθμισμένη και συστηματική εκπαίδευση του προσωπικού

Το προσωπικό κάθε υπηρεσίας που εμπλέκεται σε έκτακτες ανάγκες, υποχρεούται να ενημερώνεται και να εκπαιδεύεται συνεχώς στην εφαρμογή νέων μεθόδων αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών. Επίσης, οφείλει να έχει πλήρη γνώση των νέων δεδομένων που εμφανίζονται συνεχώς, διότι τα μεγέθη και οι διαστάσεις των εκτάκτων φαινομένων μεταβάλλονται διαρκώς.

Η ανεπάρκεια συστηματικής εκπαίδευσης, οφείλεται στην αδιαφορία του κράτους, αλλά και στην αδιαφορία των αρμοδίων φορέων των υπηρεσιών οι οποίοι δεν επιζητούν τα κατάλληλα μέσα για τη διεξαγωγή της εκπαίδευσης του προσωπικού (εκπαιδευτικό προσωπικό, υλικά μέσα κ.λ.π.).

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΣΕ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

ΕΚΤΑΚΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ

Η βοήθεια στα θύματα των φυσικών ή άλλων καταστροφών αποτελεί μια από τις βασικές αρχές του Ερυθρού Σταυρού. Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι: «ο Ερυθρός Σταυρός στην προσπάθειά του να προλάβει και να ανακουφίσει τον ανθρώπινο πόνο, θεωρεί πρωταρχικό του καθήκον να προσφέρει βοήθεια σε όλα τα θύματα των καταστροφών. Επειδή η ευθύνη για την πρόληψη των καταστροφών, η βοήθεια στα θύματα και η ανασυγκρότηση βαρύνει κατά πρώτο λόγο τις κρατικές αρχές, η αρωγή του Ερυθρού Σταυρού έχει επικουρικό και συμπληρωματικό χαρακτήρα ασκείται δε κατά πρώτο λόγο κατά τη διάρκεια της επείγουσας φάσης».

Η αρχή αυτή την αποτελεί απόφαση της 21^{ης} Διεθνούς Διάσκεψης των Ε.Σ. στην Κωνσταντινούπολη το 1969 που αναθεωρήθηκε το '73, '77 και '81 συνεχίζει ότι: «αν οι περιστάσεις το απαιτούν και ο Ε.Σ. έχει εξασφαλίσει τους αναγκαίους πόρους και μέσα μπορεί να αναλάβει και προγράμματα μακροπρόθεσμης βοήθειας. Η παραπάνω λοιπόν αρχή δίνει τα πλαίσια και χαρακτηρίζει τη βοήθεια που μπορεί να δοθεί από τον Ε.Σ. χωρίς διάκριση σε εθνικότητα, φυλή, θρησκεία, κοινωνική κατάσταση και πολιτική τοποθέτηση των θυμάτων.

Οι αιτίες που προκαλούν σήμερα καταστάσεις έκτακτης ανάγκης έχουν διευρυνθεί με τη συνεχόμενη πρόοδο της επιστήμης και της τεχνολογίας. Οι απώλειες είναι ανυπολόγιστες όχι μόνο υλικοοικονομικές αλλά και απώλειες σε ανθρώπινες ζωές.

Η διαπίστωση ότι οι συνέπειες δεν αντιμετωπίζονται μόνο από οικονομικής και τεχνολογικής πλευράς αλλά μέσα σ' ένα ευρύτερο πλαίσιο μέτρων, με έμφαση στον

ανθρωπιστικό τομέα, υποχρέωσε τους διεθνείς οργανισμούς και τα Κράτη να τοποθετήσουν το θέμα της παροχής βοήθειας σε μια νέα φιλοσοφική βάση. Έτσι λοιπόν η ουσιαστικότερη εμπλοκή των Κοινωνικών Υπηρεσιών στα προγράμματα βοήθειας, τα τελευταία χρόνια έρχεται σαν συνέπεια αυτής της αλλαγής.

Ο Ερυθρός Σταυρός θεωρεί ότι ύστερα από μια καταστροφή προκύπτουν ψυχολογικές, κοινωνικές, ιατρικές και νοσηλευτικές ανάγκες και το άτομο θα πρέπει να αντιμετωπισθεί στο σύνολο αυτών των αναγκών και όχι τμηματικά προσφέροντας μόνο υλική βοήθεια.

Συνεπώς ο Κοινωνικός Λειτουργός σαν μέλος της ομάδας βοήθειας του Ε.Σ. που αποτελείται από διάφορες ειδικότητες έχει πρωταρχικό ρόλο να διαδραματίσει, ώστε οι παρεχόμενες υπηρεσίες να είναι συντονισμένες και αποτελεσματικές.

Το ψυχολογικό shock σαν αποτέλεσμα της καταστροφής, ο θάνατος ή ο τραυματισμός μελών της οικογένειας, ο διαμελισμός της οικογένειας, η έλλειψη πληροφόρησης, οι αλλαγές στα συνθήκες διαβίωσης, οι υλικές απώλειες, η σωματική αναπηρία σαν αποτέλεσμα τραυματισμού και η απώλεια εισοδήματος και απασχόλησης, δημιουργούν προβλήματα και επηρεάζουν την ικανότητα του ατόμου ή της οικογένειας να αναλάβει πάλι. Οι στόχοι της Κ.Υ. είναι να εντοπίσει αν καλύπτονται οι βασικές ανάγκες των πληγέντων και το ειδικά, κοινωνικά και ψυχολογικά τους προβλήματα και η ενδυνάμωσή τους να γίνουν αυτοδύναμοι και ανεξάρτητοι όσο το δυνατόν γρηγορότερα.

Η Κ.Υ. κινητοποιεί τις κατάλληλες κοινοτικές πηγές, δημιουργεί κανάλια επικοινωνίας μεταξύ των πληγέντων και του προσωπικού βοήθειας και αναπτύσσει δραστηριότητες που προάγουν τη γενικότερη ευημερία εμπλέκοντας τον πληγέντα πληθυσμό.

Η Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας του Ε.Ε.Σ. έλαβε ενεργό μέρος σε διάφορες καταστάσεις έκτακτης ανάγκης τα τελευταία χρόνια. Ενδεικτικά αναφέρουμε τους σεισμούς της Ευρυτανίας, Κυπριακά γεγονότα το 1974, πλημμύρες Ν. Αττικής, σεισμοί Θεσσαλονίκης, σεισμοί Βοιωτίας, Κορίνθου, Αττικής, σεισμοί Καλαμάτας, Πύργου, Πάτρας, κινητοποίηση κατά την διάρκεια των γεγονότων στον Περσικό Κόλπο.

Αξιολογώντας την συμμετοχή της και τη γενικότερη εμπειρία της το 1982 αναλαμβάνει την πρωτοβουλία και οργανώνει το 1^ο Σεμινάριο για την ενημέρωση των επαγγελματικών και εθελοντικών της στελεχών με θέμα: «Έκτακτες ανάγκες και Κοινωνικές Υπηρεσίες σε ειρηνική περίοδο».

Το 1983 η Διεθνής Ομοσπονδία των Ε.Σ. και Ερυθρών Ημισελήνων στη Γενεύη ζητά τη βοήθεια της Διεύθυνσης Κοινωνικής Πρόνοιας, για την προετοιμασία ενός οδηγού με κατευθυντήριες αρχές για την οργάνωση Κοινωνικών Υπηρεσιών και την παροχή βοήθειας σε έκτακτες ανάγκες, προκειμένου να εφαρμοσθεί από τους Εθνικούς Συλλόγους.

Κοινωνικός Λειτουργός της Διεύθυνσης Κοινωνικής Πρόνοιας εργάζεται για 3 μήνες στη LEAGUE για την προετοιμασία αυτού του οδηγού ο οποίος εγκρίθηκε σε στρογγυλό τραπέζι, που οργανώθηκε το Μάιο του 1988 με πρωτοβουλία του Ισπανικού Ερυθρού Σταυρού στη Μαδρίτη και πήραν μέρος δώδεκα Εθνικοί Σύλλογοι και εκπρόσωποι από την Υπηρεσία Αναζητήσεων του I.C.R.C., του Ινστιτούτου Henry Dynant και της LEAGUE.

Το 1984 με πρωτοβουλία της Κοινωνικής Υπηρεσίας του Ε.Ε.Σ. Θεσσαλονίκης οργανώνεται Σεμινάριο με θέμα: «Αντιμετώπιση Εκτάκτων Αναγκών - Συνεργασία Ερυθρού Σταυρού και Κρατικών Φορέων» στο οποίο συμμετείχαν όλοι οι εμπλεκόμενοι

φορείς. Όλα τα παραπάνω δίνουν την εικόνα των διαχρονικών προβληματισμών της Διεύθυνσης Κοινωνικής Πρόνοιας στον τομέα αυτό.

Με βασική διάκριση στις φάσεις:

- Χρονική περίοδος πριν την καταστροφή – περίοδος σχεδιασμού ετοιμότητας
- Κατά τη διάρκεια της καταστροφής – οξεία ή επείγουσα φάση
- Μετά την καταστροφή – περίοδος αποκατάστασης

Θα αναφερθώ παρακάτω στις βασικές αρμοδιότητες της Κοινωνικής Υπηρεσίας αν και δεν εξαντλούνται με την παράθεση αυτή.

- **Φάση σχεδιασμού ετοιμότητας**

Η ετοιμότητα η προετοιμασία για την αντιμετώπιση των καταστροφών έχει σαν στόχο τη λήψη μέτρων για να ελαχιστοποιήσουμε τις υλικές απώλειες και απώλειες σε ανθρώπινες ζωές και στην οργάνωση προγραμμάτων για να διευκολυνθεί η αποτελεσματική διάσωση, ανακούφιση και αποκατάσταση. Με άλλα λόγια είναι μια πολλαπλή δραστηριότητα που περιλαμβάνει ανάλυση στοιχείων σχετικά με τις πιθανότητες που υπάρχουν να συμβεί μια καταστροφή σε συγκεκριμένη περιοχή, δημιουργία ενός εθνικού συντονιστικού οργάνου, προετοιμασία επιχειρησιακών πλάνων, πληροφόρηση και εκπαίδευση προσωπικού, του κοινού και των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Τα σχέδια πρέπει να δοκιμάζονται κατά τακτές περιόδους (ασκήσεις ετοιμότητας).

Στη φάση αυτή πριν την καταστροφή η Κοινωνική Υπηρεσία έχει όλο το χρόνο να σχεδιάσει το πρόγραμμα δράσης που θα θέσει σε εφαρμογή στην επείγουσα φάση.

Το σχέδιο αυτό προσδιορίζει τις αρμοδιότητες τόσο των Κοινωνικών Λειτουργών όσο και των Εθελοντών που κινητοποιούνται σε έκτακτες ανάγκες. Περιλαμβάνει επίσης

την εκπαίδευση επαγγελματιών και εθελοντικών στελεχών. Τον πίνακα με τις πηγές βοήθειας σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο. Απαραίτητο είναι επίσης σ' αυτή τη φάση, η οργάνωση συναντήσεων με εθελοντές και επαγγελματίες για καθορισμό αρμοδιοτήτων όπως επίσης για ανταλλαγή πληροφόρησης με εκπροσώπους και ειδικούς άλλων οργανώσεων και φορέων.

Από τα παραπάνω γίνεται σαφές ότι ο σχεδιασμός πριν την καταστροφή είναι μια συνεχής διαδικασία και τα σχέδια θα πρέπει να αναθεωρούνται και να εμπλουτίζονται με βάση την αποκτηθείσα πείρα.

Ένα από τα βασικά στοιχεία του σχεδιασμού ετοιμότητας πριν τις καταστροφές είναι η οργάνωση των τοπικών Τμημάτων του Ε.Ε.Σ. τα οποία θα σηκώσουν το μεγαλύτερο βάρος όταν θα συμβεί ένα έκτακτο γεγονός.

Η ανάπτυξη των τοπικών τμημάτων στον τομέα των εκτάκτων αναγκών παρουσιάζει το πλεονέκτημα ότι η περιοχή ήδη, είναι μελετημένη, το δυναμικό της κοινότητας και οι ομάδες που είναι γνωστά, η βοήθεια προσφέρεται άμεσα και έτσι δεν χάνεται πολύτιμος χρόνος.

- **Επείγουσα φάση**

Κάθε καταστροφή διαφέρει από την άλλη όπως και κάθε κοινότητα και ομάδα ατόμων. Όμως παρά την ιδιαιτερότητα αυτή υπάρχουν κοινά στοιχεία. Γι' αυτό το σχέδιο δράσης της Κοινωνικής Υπηρεσίας προσαρμόζεται ανάλογα με το είδος και την έκταση της καταστροφής, αλλά στην εφαρμογή του χρησιμοποιούνται οι ίδιες διαδικασίες και μέθοδοι εργασίας.

Είναι απαραίτητο από την αρχή να γίνει γνωστό ποιες υπηρεσίες του Ε.Ε.Σ. θα εμπλακούν στο σχέδιο βοήθειας, με ποιες αρμοδιότητες και πώς θα συντονιστούν.

Οι Κοινωνικοί Λειτουργοί μπορεί να έχουν μια ποικιλία παρεμβάσεων σύμφωνα με τις ανάγκες που θα προκύψουν και τις υπάρχουσες πηγές βοήθειας. Οι αρμοδιότητές τους μπορούν να εξεταστούν σε σχέση με τις δύο κύριες ομάδες που θα εξυπηρετήσουν. Τους «πληγέντες» και το προσωπικό «βοήθειας».

Ενδεικτικά αναφέρω ορισμένες από τις αρμοδιότητες στη φάση αυτή:

α. Καταγραφή των θυμάτων και εκτίμηση αναγκών

Η αρχική εκτίμηση των αναγκών πρέπει να γίνει όσο το δυνατόν γρηγορότερα για να επιτευχθεί άμεση επέμβαση. Οι πρώτες πληροφορίες που χρειάζονται αναφέρονται:

- α) στον αριθμό ατόμων που σκοτώθηκαν, τραυματίστηκαν, είναι αγνοούμενοι ή νοσηλεύονται καθώς και σ' όσους χρειάζονται στέγαση και τροφή
- β) την τοποθεσία και στον αριθμό των ατόμων που μετακινήθηκαν μακριά από τα σπίτια τους
- γ) στη δράση που αναλαμβάνεται από την Κυβέρνηση, τον Ε.Ε.Σ. και άλλους φορείς
- δ) στο είδος της ενίσχυσης που χρειάζεται σε προσωπικό, εφόδια, τεχνικό εξοπλισμό, μεταφορικά μέσα, χρήματα

Η καταγραφή των θυμάτων είναι απαραίτητο να γίνεται αμέσως για τους εξής λόγους:

- Δε μπορεί να εφαρμοσθεί αποτελεσματικά κανένα πρόγραμμα άμεσης βοήθειας αν δε γνωρίζουμε τον αριθμό αυτών που έχουν ανάγκη.

- Επιτρέπει ένα οικονομικότερο και δικαιότερο σύστημα διανομής.
- Είναι απαραίτητο στοιχείο για την αναζήτηση αγνοουμένων.
- Μετά την επείγουσα φάση με στοιχεία της καταγραφής μπορούν να χρησιμοποιηθούν για ειδικές μελέτες π.χ. κοινωνικοοικονομικές.

Οι βασικές αρχές που πρέπει να τηρούνται στην καταγραφή είναι οι εξής:

- Πρέπει να ξεκινήσει αμέσως μετά την άφιξη των θυμάτων στα κέντρων κοιν. Βοηθειών (π.χ. σε ένα καταυλισμό).

Οι κάρτες ή τα ερωτηματολόγια που θα χρησιμοποιηθούν πρέπει να είναι τα ίδια, να έχουν δηλαδή την ίδια δομή και να συμπληρώνονται από επαγγελματίες και από ειδικευμένους εθελοντές. Η εμπειρία έχει δείξει ότι τα αποτελέσματα δεν είναι ικανοποιητικά όταν τα θύματα καλούνται να συμπληρώσουν τα έντυπα αυτά μόνα τους.

β. Κάλυψη άμεσων αναγκών (τροφή, ιατισμός, στέγαση)

Στην εφαρμογή σχεδίων διανομής εφοδίων και υλικού πρέπει να καλυφθούν ανάγκες κατά προτεραιότητα, να γίνει σωστή χρήση του υλικού και να υπάρχει συντονισμός μεταξύ των ομάδων βοήθειας ώστε να αποφεύγονται οι επικαλύψεις.

- Πρέπει επίσης να υπάρχει συνεχώς ενημέρωση των πληγέντων για την ώρα και το χώρο που θα γίνονται οι διανομές.
- Επίσης πρέπει να εντοπίσουμε και να κάνουμε όλες τις απαραίτητες διευθετήσεις για εκείνους που είναι ανήμποροι να πάρουν μόνοι τους εφόδια ή να προετοιμάσουν τροφή και να βεβαιωθούμε ότι καλύπτονται οι διατροφικές

ανάγκες των ευάλωτων ομάδων (παιδιά -5, ηλικιωμένοι, έγκυες και θηλάζουσες, γυναίκες ασθενείς με συγκεκριμένα προβλήματα, ανάπηροι, καθώς και άτομα υπό την επήρεια έντονου ψυχολογικού άγχους).

- Ειδικότερα όταν πρέπει να γίνει προσωρινή μεταστέγαση των θυμάτων το σημαντικότερο είναι να διατηρηθεί η συνοχή της οικογένειας και ο καλύτερος τρόπος είναι να βρίσκονται μαζί με φίλους, συγγενείς ή συντοπίτες.

Ο Κοινωνικός Λειτουργός έχει και εδώ μια σειρά από αρμοδιότητες που αρχίζουν από τη συμμετοχή στο σχεδιασμό προσωρινών καταλυμάτων, τη στέγαση ειδικών πληθυσμιακών ομάδων και φθάνουν μέχρι την οργάνωση της ζωής στους καταυλισμούς.

Καθώς είναι εκπαιδευμένος στην οργάνωση της συμμετοχής των πολιτών στα κοινά μπορεί να προωθήσει την εμπλοκή των πληγέντων σε ποικιλία εκδηλώσεων. Μερικά παραδείγματα αφορούν στη λήψη αποφάσεων που επηρεάζουν άμεσα την καθημερινή τους ζωή π.χ. συμμετοχή σε επιτροπές καθαριότητας καταυλισμού, ψυχαγωγικής απασχόλησης, στη χρησιμοποίηση ατομικών δεξιοτήτων οπουδήποτε είναι δυνατόν για την εφαρμογή προγραμμάτων (π.χ. άτομα με κατάλληλα προσόντα και πείρα όπως π.χ δάσκαλοι, μηχανικοί κ.λ.π. για αντίστοιχες εργασίες).

γ. Συμβουλευτική υποστήριξη ατόμων και οικογενειών

Ο Κοινωνικός Λειτουργός εφαρμόζει μια σειρά υποστηρικτικών μεθόδων που αποβλέπουν στην απάλυνση του πόνου και της αγωνίας των ατόμων, αλλά και στη διευκόλυνση της προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες ζωής. Εκτιμά τις ανάγκες που μπορούν να καλυφθούν από την οικογένεια και παραπέμπει σε άλλες ειδικές οργανώσεις για τις υπόλοιπες.

Επειγόντως ασχολείται με όσους είναι ανίκανοι να αναλάβουν τη φροντίδα του εαυτού τους και συνεργάζεται υποστηρικτικά με άτομα που βρίσκονται υπό την επήρεια έντονου ψυχολογικού άγχους.

Φροντίζει για την παροχή οικονομικής βοήθειας όπου χρειάζεται και επιμελείται του αρχείου των περιπτώσεων που χρειάζονται παρακολούθηση (follow-up).

Σημαντική είναι η ευθύνη του για την δημιουργία υπηρεσίας «επισκεπτών» για όσους δεν έχουν απομακρυνθεί από τα σπίτια τους και υπηρεσίας «συνοδείας» για τα άτομα που μεταφέρονται στα Νοσοκομεία και χρειάζονται επείγουσα περίθαλψη.

δ. Αναζήτηση και επανασύνδεση οικογενειών σε συνεργασία με τη Διεύθυνση Αναζητήσεων του Ε.Ε.Σ.

ε. Διοίκηση και εποπτεία προσωπικού (επαγγελματικών και εθελοντικών)

Ο Κοινωνικός Λειτουργός που θ' αναλάβει το ρόλο του συντονιστή του προγράμματος βοήθειας, θα πρέπει να βεβαιωθεί ότι τα άτομα σε θέσεις «κλειδιά» που είχαν τοποθετηθεί στο σχέδιο πριν την καταστροφή, παρουσιάστηκαν και ανέλαβαν υπηρεσία. Ακόμη πρέπει να φροντίσει ώστε όλο το προσωπικό να έχει διακριτικά για την εύκολη εντόπισή τους.

Διοίκηση προσωπικού (επαγγελματικού και εθελοντικού), εποπτεία και καθοδήγηση είναι πολύ σημαντικά για την επιτυχία ενός προγράμματος βοήθειας.

- Ο συντονιστής πρέπει να έχει συνεχή επαφή με όλες τις άλλες υπηρεσίες του Ε.Ε.Σ. που εμπλέκονται.

- Να φροντίσει ώστε να υπάρχει μια βάση εργασίας για το προσωπικό με όλες τις απαραίτητες διευκολύνσεις (τηλέφωνο, θέρμανση, τραπέζια κ.λ.π.). Αυτή η βάση μπορεί να είναι μια σκηνή σ' έναν καταυλισμό, σ' ένα δημόσιο κτίριο που χρησιμοποιείται σαν κέντρο προσωρινής μεταστέγασης κ.λ.π.
- Φροντίζει ώστε να τηρείται το ωράριο, για ν' αποφευχθεί η εξάντληση. Είναι πάρα πολύ συχνό το σύνδρομο «burn-out» σ' αυτούς που υπεραπασχολούνται (κούραση, εξουθένωση, ερεθιστικότητα, κατάθλιψη, ταύτιση με τα «θύματα» κ.λ.π.).
- Να οργανώνει συναντήσεις προσωπικού κατά τακτά διαστήματα για ανταλλαγή πληροφοριών, βελτίωση της επικοινωνίας, εκφόρτιση συναισθημάτων σχετικά με τη δουλειά, επίλυση διαφορών που έχουν προκύψει.

Το προσωπικό επίσης «βοήθειας» έχει επίσης ορισμένες υποχρεώσεις:

- Να εργάζεται σαν μέλος ομάδας και να δέχεται περιορισμούς.
- Να σέβεται τις δυνατότητες και ικανότητες των συναδέλφων του.
- Να τηρεί το ωράριο για το οποίο έχει ορισθεί η υπηρεσία του.
- Να εκτιμά ότι οι συνάδελφοί του επίσης εργάζονται κάτω από πιεστικές συνθήκες και να συμπεριφέρονται με κατανόηση.

• Φάση αποκατάστασης

Ο σχεδιασμός προγραμμάτων αποκατάστασης ξεκινά πριν την καταστροφή, αλλά η αποκατάσταση των πληγέντων αρχίζει από την επείγουσα φάση. Πριν τελειώσει η επείγουσα φάση θα πρέπει να ληφθούν αποφάσεις για το ποιος θα είναι ο ρόλος της Κ.Υ. στη φάση της αποκατάστασης.

Και σ' αυτό το στάδιο συνεχίζεται η βοήθεια υλική ή ψυχοκοινωνική προς τους «πληγέντες» αλλά ταυτόχρονα ελεγμένα περιορίζεται για να κινητοποιηθούν οι μηχανισμοί τους για αυτενέργεια και δράση.

Ιδιαίτερη βοήθεια προσφέρεται στα οικογένειες που είχαν απώλειες σε ανθρώπινες ζωές όπως επίσης και σε ευάλωτες ομάδες γιατί αυξάνεται η εξάρτησή τους.

Ύστερα από εκτίμηση της κατάστασης μπορούν να οργανωθούν δραστηριότητες που θα διευκολύνουν την αποκατάσταση όπως ειδικά προγράμματα για ηλικιωμένους και αναπήρους (π.χ. κέντρα ημέρας), ψυχαγωγικά προγράμματα για παιδιά κ.λ.π.

Και σ' αυτή τη φάση πρέπει να υπάρχει συνεργασία με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς για αποφυγή επικαλύψεων και να γίνεται αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της βοήθειας.

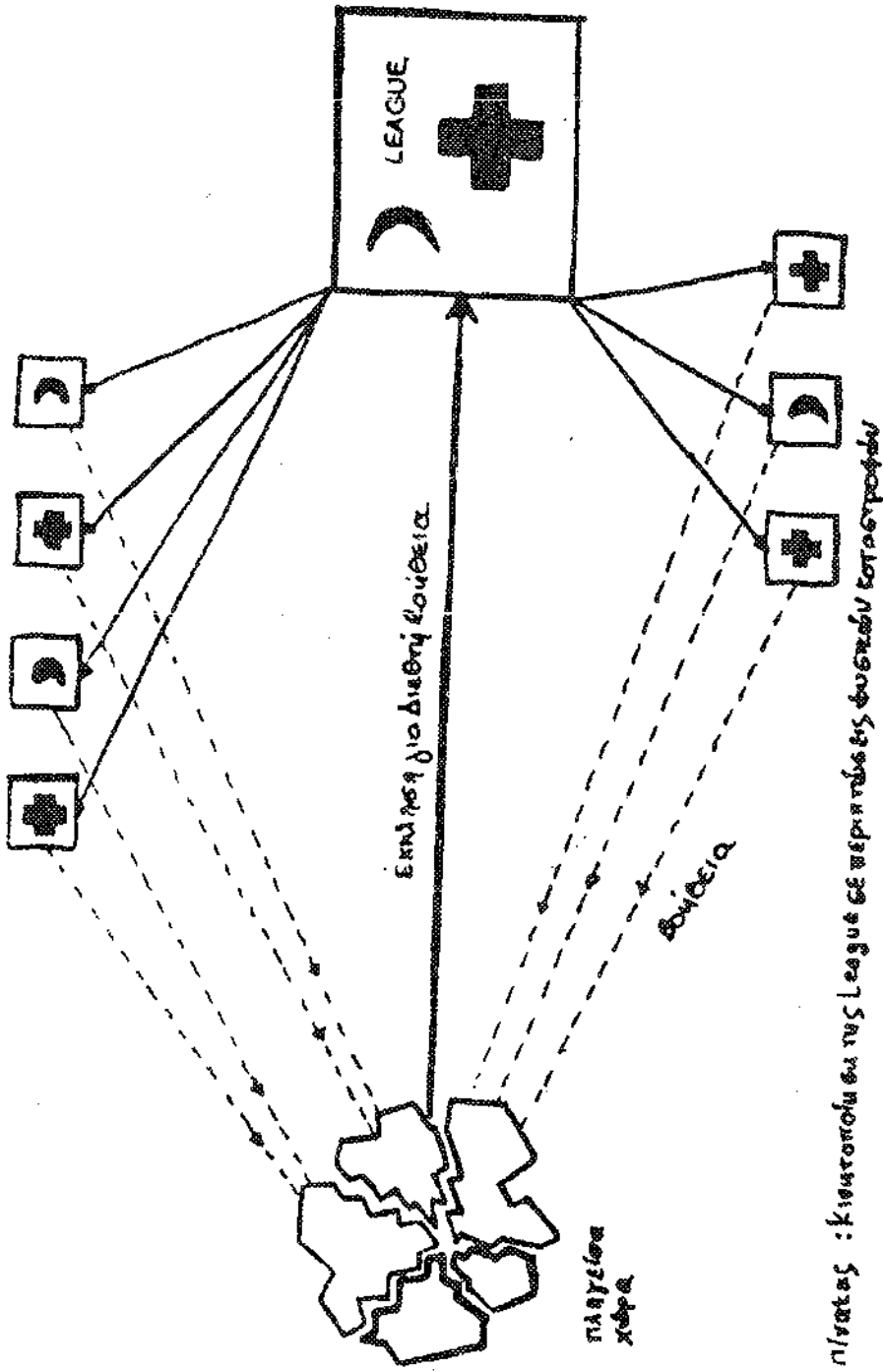
Τελειώνοντας θα ήθελα να αναφέρω τα εξής σημεία:

Η πείρα των τελευταίων χρόνων απέδειξε ότι προκειμένου για μεγάλες καταστροφές, όσο καλά οργανωμένες και αν είναι οι κρατικές υπηρεσίες με έμπυχο και άψυχο υλικό δεν επαρκούν για ν' αντιμετωπισθούν με τη μεγαλύτερη δυνατή ταχύτητα και αποτελεσματικότητα τα προβλήματα που προκύπτουν.

Ένα μεγάλο κεφάλαιο μένει ανοιχτό για μη κυβερνητικούς εθελοντικούς οργανισμούς. Ο Ε.Ε.Σ. από τις διεθνείς συμβάσεις, τις βασικές αρχές του και την μακρόχρονη πείρα που διαθέτει είναι από τους πιο αρμόδιους οργανισμούς για παροχή υπηρεσιών σε έκτακτες ανάγκες.

Αν και η προσφορά του είναι αναγνωρισμένη δεν έχουν αξιοποιηθεί πλήρως οι δυνατότητές του και αυτό νομίζουμε ότι μπορεί να επιτευχθεί με τη συμμετοχή του στα κέντρα λήψης αποφάσεων σε εθνικό και τοπικό επίπεδο, με προετοιμασία σχεδίων

ετοιμότητας όλων των υπηρεσιών που εμπλέκονται στην παροχή βοήθειας, με συνεχή εκπαίδευση του προσωπικού, με αξιολόγηση της εμπειρίας που αποκτιέται κάθε φορά και με την ανάπτυξη ευρύτερης συνεργασίας με κρατικές και ιδιωτικές οργανώσεις που εμπλέκονται.

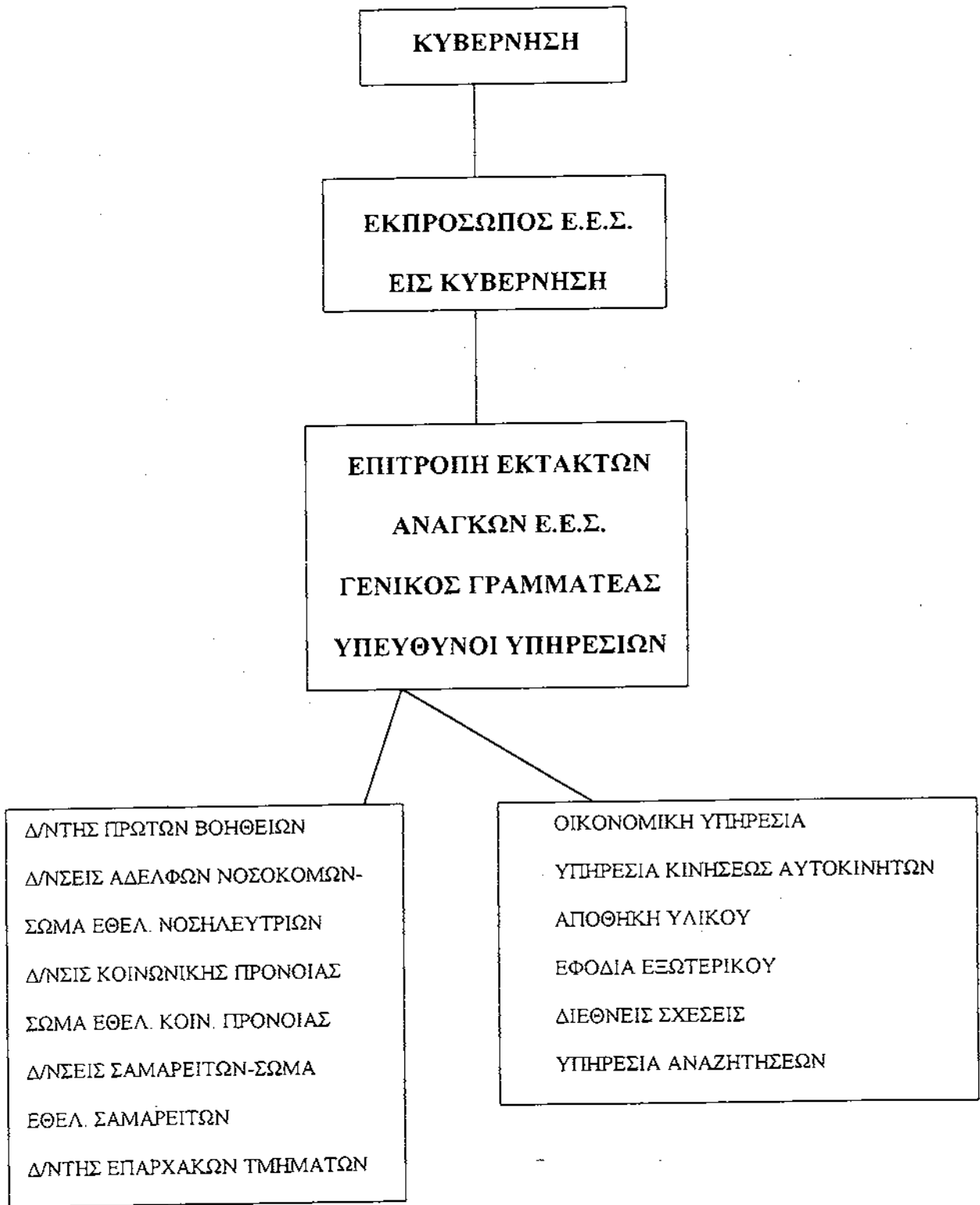

**ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ
ΣΕ ΕΚΤΑΚΤΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ**

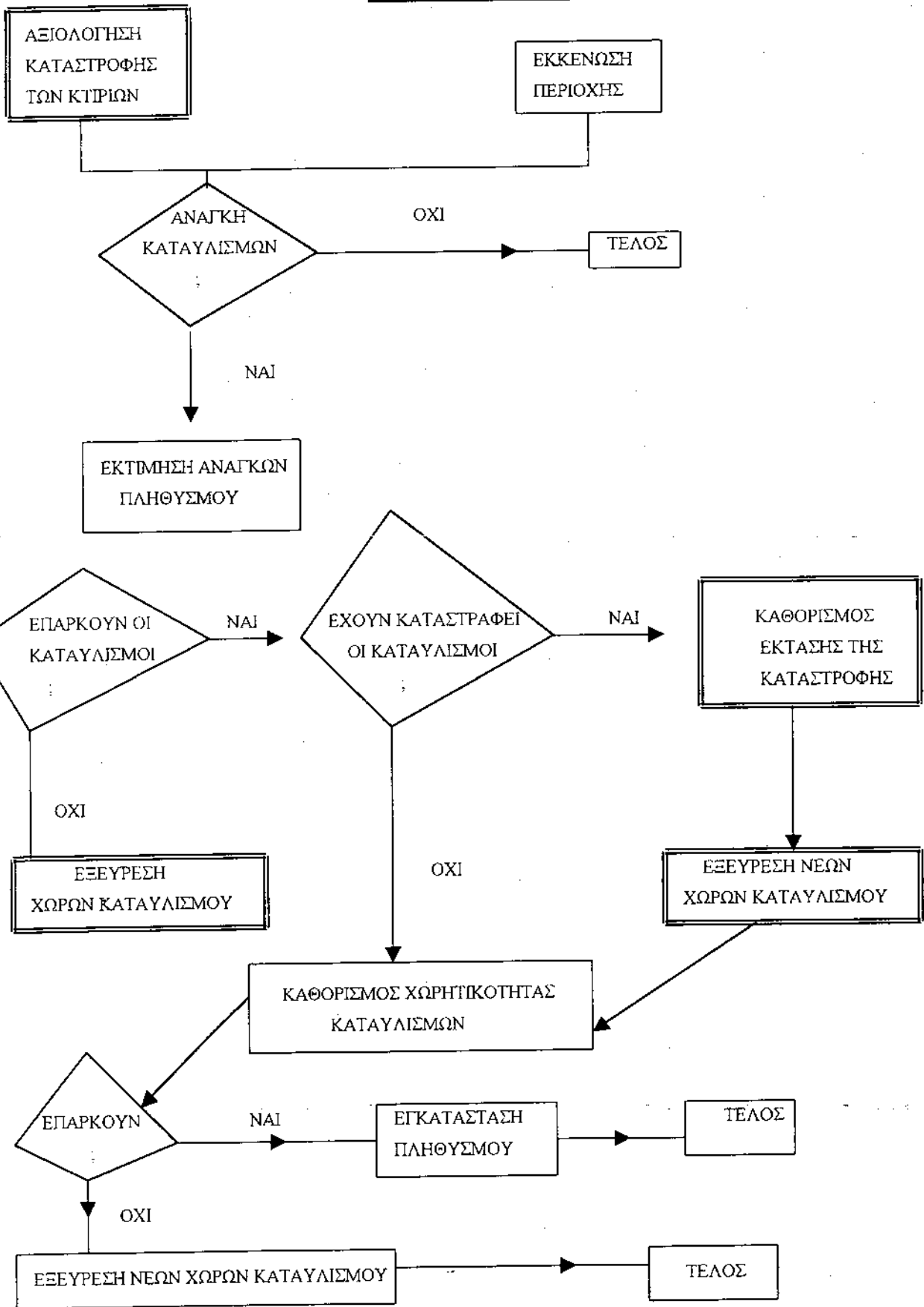
ΠΡΟ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ	ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ	ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ
<ul style="list-style-type: none"> • ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ - ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ • ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ • ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΠΙΝΑΚΑ ΣΤΕΛΕΧΩΝ • ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΠΟΡΩΝ: ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΙΔΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ ΥΛΙΚΟΥ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΠΙΝΑΚΩΝ ΠΗΓΩΝ ΒΟΗΘΕΙΑΣ • ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΠΑΡΕΜΦΕΡΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΕΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΚΤΟΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ 	<ul style="list-style-type: none"> • ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΑΝΑΓΚΩΝ-ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ • ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΜΕΘΟΔΩΝ ΚΟΙΝ. ΕΡΓΑΣΙΑΣ • ΠΑΡΟΧΗ-ΚΑΛΥΨΗ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ (Τροφή-Νερό-Στέγη) • ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ • ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ • ΕΜΠΛΟΚΗ-ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΠΛΗΓΕΝΤΩΝ • ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΜΕΤΡΩΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ • ΣΥΝΕΧΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΟΜΑΔΑ ΛΟΙΠΩΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΩΝ ΓΙΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ • ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ • ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ 	<ul style="list-style-type: none"> • ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ • ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ • ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗ & ΕΜΠΛΟΚΗ ΤΩΝ ΠΛΗΓΕΝΤΩΝ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ: *Αρμοδιότητες Κοινωνικής Υπηρεσίας Ε.Ε.Σ. σε έκτακτες ανάγκες*

ΠΙΝΑΚΑΣ: Σχεδιάγραμμα Υπηρεσιών Ε.Ε.Σ. για την αντιμετώπιση Εκτάκτων Αναγκών

ΚΑΤΑΥΛΙΣΜΟΙ

Η ΔΙΑΒΙΩΣΗ ΣΤΟΥΣ ΚΑΤΑΥΛΙΣΜΟΥΣ

Η προσωρινή εγκατάσταση του πληγέντος πληθυσμού σε καταυλισμούς είναι αποτέλεσμα των ζημιών που υπέστησαν οι κατοικίες, αλλά και του φόβου της επανάληψης του καταστροφικού φαινομένου. Οι καταυλισμοί οργανώνονται με σκηνές, τροχόσπιτα και προκατασκευασμένες κατοικίες, που προμηθεύουν οι κρατικές υπηρεσίες ή άλλοι φορείς κοινής ωφελείας. Στην Καλαμάτα μετά τους σεισμούς του 1986 χρησιμοποιήθηκε σαν χώρος καταυλισμού μεγάλο κρουαζιερόπλοιο, το οποίο για διάστημα 20 περίπου μηνών στάθμευσε στο λιμάνι της πόλης.

Οι καταυλισμοί διακρίνονται σε τυχαίους και οργανωμένους. Οι τυχαίοι καταυλισμοί δημιουργούνται σε μεγάλους ανοιχτούς χώρους, που βρίσκονται συνήθως κοντά στις κατοικίες των αστέγων. Δεν έχουν καμία υποδομή και πολλαπλασιάζονται καθημερινά ακολουθώντας το ρυθμό διανομής των σκηνών. Οι οργανωμένοι καταυλισμοί βρίσκονται σε προκαθορισμένους χώρους και πληρούν τους βασικούς κανόνες υγιεινής.

Οι προδιαγραφές οργάνωσής τους περιλαμβάνουν:

1. Χωροταξική οργάνωση των προσωρινών κατοικιών, ώστε να διευκολύνεται η μετακίνηση, η καθαριότητα και η τάξη.
2. Παροχή καλής ποιότητας ύδατος μέσω ασφαλούς εγκατάστασης ύδρευσης.
3. Επαρκείς διευκολύνσεις υγιεινής σε τουαλέτες για όλους τους κατοίκους.
4. Εγκατάσταση και συντήρηση πρόχειρου αποχετευτικού συστήματος.
5. Διάθεση μέσων για έγκαιρη απομάκρυνση των απορριμμάτων.
6. Φροντίδα για υγιεινή διάθεση τροφής και αποθήκευσης των υπολειπομένων τροφίμων.

7. Διευκολύνσεις για ασφαλή αποθήκευση διαφόρων αντικειμένων.
8. Σχεδίαση και εφαρμογή μεθόδων για την καταπολέμηση τρωκτικών και εντόμων.
9. Πρόγραμμα συντήρησης των προσωρινών καταλυμάτων.
10. Εγκατάσταση και συντήρηση συσκευών θέρμανσης.
11. Οργάνωση πυρασφαλείας.
12. Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος.
13. Οργάνωση τηλεφωνικού και ταχυδρομικού κέντρου.
14. Οργάνωση.....
15. Οργάνωση χώρων στάθμευσης αυτοκινήτων.
16. Τήρηση κανόνων κυκλοφορίας.
17. Έλεγχος θορύβων στον καταυλισμό κ.α.

Με το δεδομένο ότι ένας μεγάλος αριθμός κατοίκων θα παραμείνει στους καταυλισμούς για κάποιο χρονικό διάστημα, είναι απαραίτητο για την υγιεινή διαβίωσή τους να δοθούν οι κατάλληλες οδηγίες, που αφορούν τα εξής:

1. Το σωστό προσανατολισμό του προσωρινού καταλύματος.
2. Την προστασία του καταλύματος από τη βροχή, την υγρασία και τους ανέμους.
3. Την απορροή των ομβρίων υδάτων.

Στην πράξη όμως οι προδιαγραφές που προαναφέρθηκαν είναι σχεδόν αδύνατον να εφαρμοστούν στο σύνολό τους και επιπλέον όλοι οι τύποι των προσωρινών καταλυμάτων δημιουργούν προβλήματα. Οι σκηνές παρουσιάζουν δυσκολίες στην καθαριότητα και στον εξαερισμό τους. Οι αλλαγές των καιρικών συνθηκών κάνουν τις

συνθήκες διαβίωσης σ' αυτές ανυπόφορες και εκμηδενίζουν την ιδιωτική ζωή λόγω έλλειψης μόνωσης. Τα τροχόσπιτα λόγω της διαφοράς θερμοκρασίας με το εξωτερικό περιβάλλον συγκρατούν στο εσωτερικό τους την υγρασία σε υψηλά επίπεδα, δημιουργώντας συνθήκες ανάπτυξης μούχλας και εντόμων. Επιπλέον η στενή γειτνίαση με άγνωστα άτομα δημιουργεί συχνά παρεξηγήσεις και επεισόδια.

Έχει διαπιστωθεί ότι η παρατεταμένη διαμονή σε σκηνές και τροχόσπιτα δημιουργεί έντονες κεφαλαλγίες, αϋπνίες, δυσκολίες στην αναπνοή, αίσθημα γενικής κακουχίας και κλειστοφοβία. Έχουν παρατηρηθεί επίσης, ιδίως σε άτομα της τρίτης ηλικίας, κρίσεις άνοιας, αίσθημα πνιγμού, ταχυκαρδία και αύξηση της αρτηριακής πίεσης. Η στενή γειτνίαση με άγνωστα άτομα διαφορετικού φύλου προκαλεί συχνουρία, προβλήματα στην κανονικότητα της περιόδου των γυναικών, και αναστατώνει τις σεξουαλικές σχέσεις. Η οργάνωση καταυλισμών με προκατασκευασμένες κατοικίες αποτελεί την ιδανικότερη αλλά και την πλέον δύσκολη στην εφαρμογή της λύση.

Όσο περισσότερο παρατείνεται η διαμονή στους καταυλισμούς, τόσο τα προβλήματα αυξάνουν και μπορεί να οδηγήσουν τον πληθυσμό είτε σε απόλυτη αδιαφορία, είτε σε έκρυθμες και ανεξέλεγκτες καταστάσεις.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Ευαγ. Φ. Θεοδωράτος Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων Ι, Πάτρα 1994.
- [2] Ευαγ. Φ. Θεοδωράτος Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων Ι, Πάτρα 1994.
- [3] Ευαγ. Φ. Θεοδωράτος Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων Ι, Πάτρα 1994.
- [4] Δ.Μπουραντάς - Α.Βάθης - Χ.Παπακωνσταντίνου - Π.Ρεκλείτης, Αρχές Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων και Υπηρεσιών, Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, Αθήνα 1999.
- [5] Άλκης Ν. Αναγνωστόπουλος, Εισαγωγή στη Δημόσια Διοίκηση, Πάτρα.
- [6] Δ. Μπουραντάς - Α. Βάθης - Χ.Παπακωνσταντίνου - Π.Ρεκλείτης, Αρχές Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων και Υπηρεσιών, Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, Αθήνα 1999.
- [7] Άλκης Ν. Αναγνωστόπουλος, Εισαγωγή στη Δημόσια Διοίκηση, Πάτρα.
- [8] Άλκης Ν. Αναγνωστόπουλος, Εισαγωγή στη Δημόσια Διοίκηση, Πάτρα.
- [9] Άλκης Ν. Αναγνωστόπουλος, Εισαγωγή στη Δημόσια Διοίκηση, Πάτρα.
- [10] Σπύρος Α. Διονυσιάδης, Εγχειρίδιο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Περιστατικών και Καταστροφών, εκδόσεις «ΙΩΝ», Αθήνα 1993.
- [11] Π.Αντωνόπουλος, Πλημμύρες, εκδόσεις «ΙΩΝ», Αθήνα 1998.
- [12] Σπύρος Α. Διονυσιάδης, Εγχειρίδιο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Περιστατικών και Καταστροφών, εκδόσεις «ΙΩΝ», Αθήνα 1993.
- [13] Π. Αντωνόπουλος, Προστασία Δασών και Πυρκαϊές, εκδόσεις «ΙΩΝ», Αθήνα 1997.

- [14] Σπύρος Α. Διονυσιάδης, Εγχειρίδιο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Περιστατικών και Καταστροφών, εκδόσεις «ΙΩΝ», Αθήνα 1993.
- [15] Σπύρος Α. Διονυσιάδης, Εγχειρίδιο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Περιστατικών και Καταστροφών, εκδόσεις «ΙΩΝ», Αθήνα 1993.
- [16] Ο ρόλος της Κοινωνικής Υπηρεσίας σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Guidelines for Red Cross and Red Crescent Social Welfare Work, League of Red Cross and Red Crescent Societies Geneva 1989.
2. Παπαδοπούλου, «Αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών και Κοινωνική Εργασία», Περιοδικό ΕΚΛΟΓΗ, τεύχ. αριθμ. 70.
3. Παπαδοπούλου, «Ο ρόλος του Ερυθρού Σταυρού στις φυσικές καταστροφές», Έκδοση πρακτικών σεμιναρίου Τμήματος Ε.Ε.Σ. Θεσσαλονίκης, «Αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών – συνεργασία Ερυθρού Σταυρού – Κρατικών φορέων», Θεσσαλονίκη 1986.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
Δ/ΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ Α'

Γραφείο Αγωγής Υγείας
Ερμού 15, 101 85 Αθήνα

Πληροφορίες: Ματίνα Στάππα
Τηλέφωνο-Fax: 3235150
Fax: 3224249

e-mail: instappa@yppeth.gov.gr ΚΟΡΑΜΙΔΙΑΣ

Να διατηρηθεί μέχρι .....

Βαθμός Ασφαλείας .....
Αθήνα 23 - 09 - 1999
Αρ. Πρωτ. Γ.2 / 4264

ΑΡΧΙΒΟΛΟΓΙΟ	3458
ΕΠΙΣΤΕΥΣΗ	11-10-99

Βαθ. Προτερ. Εξ. Επείγον

270
5-11-99
Φ3(1)

ΠΡΟΣ: τα Γ.Γ. και Λύκεια της Χώρας
δια μέσω των Διευθύνσεων
και Γραφείων τους
ΚΟΙΝ: Ο.Α.Σ.Π.
Ξάνθου 32, Ν. Ψυχικό
154 51, Αθήνα

Θέμα: Προληπτικά μέτρα αντισεισμικής προστασίας

Σας διαβιβάζουμε:

α) μέρος του «Μεταβατικού Σχεδίου Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών που προέρχονται από σεισμούς, πλημμύρες κλπ», του Ο.Α.Σ.Π. (Οργανισμός Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας) για τους σεισμούς, το οποίο αφορά τις Περιφερειακές Υπηρεσίες αρμοδιότητας του ΥΠ.Ε.Π.Θ.

β) συνοπτικές οδηγίες και μέτρα αυτοπροστασίας σε περίπτωση σεισμού, του Ο.Α.Σ.Π.
γ) σχέδιο έκτακτης ανάγκης λόγω σεισμού στα σχολεία, του Ο.Α.Σ.Π. και

Παρακαλούμε τους Διευθυντές των σχολικών μονάδων, βάσει των παραπάνω εγγράφων

- να καταρτίσουν ένα σχέδιο έκτακτης ανάγκης λόγω σεισμού σύμφωνα με το συνημμένο σχέδιο, το οποίο μπορεί να διαμορφωθεί ανάλογα με τις ανάγκες της σχολικής μονάδας.
- να πραγματοποιήσουν ειδικά τους πρώτους μήνες της σχολικής χρονιάς και στη συνέχεια σε τακτά χρονικά διαστήματα ασκήσεις ετοιμότητας.

Επίσης σας γνωρίζουμε ότι ειδικοί επιστήμονες του Ο.Α.Σ.Π., κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς, θα επισκεφθούν τα σχολεία της χώρας για ενημέρωσή τους σχετικά με τους σεισμούς, δίνοντας προτεραιότητα στο Λεκανοπέδιο Αττικής λόγω του πρόσφατου σεισμού.

- Συν.: 1) μέρος μεταβατικού σχεδίου αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών (σελ.6)
2) συνοπτικές οδηγίες και μέτρα αυτοπροστασίας σε περίπτωση σεισμού (σελ.3)
3) ενδεικτικό σχέδιο -σχέδιο έκτακτης ανάγκης λόγω σεισμού στα σχολεία (σελ.12)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΧΗ ΗΛΕΙΑΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 3458

ΖΗΣΙΜΟΣ - ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ

Εσωτερική Διανομή:

1. Γραφείο Υπουργού
2. Γραφείο Υφυπουργού
3. Γραφείο Γενικού Γραμματέα
4. Γραφείου Ειδικού Γραμματέα κ. Παπαϊωάννου
5. Διεύθυνση Σπουδών Δ.Ε.
Γραφείο Αγωγής Υγείας

α. Έχουμε
4/10/99

Πιστό Αντίγραφο
ε πιστοποιημένης Τύπου
Διεύθυνσης & Πρωτοκόλλου

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΡΑΘΑΝ

ΕΠΙΣΥΝΑΜΜΑ «2»
ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΗΚΕΣ «Α», «Β»,
«Γ» & «ΣΤ»
ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΓΕΝ. ΣΧΕΔΙΟΥ
«ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ» ΤΟΥ
ΥΠΕΧΩΔΕ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΥΠ.Ε.Π.Θ.

Διευθύνσεις Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης

Αη ΦΑΣΗ (Ενέργειες από τώρα)

(1) Μετέχουν κατά λόγο αρμοδιότητας εφόσον κλιθούν στο Συντονιστικό Νομαρχικό Όργανο (Σ.Ν.Ο.) και εισηγούνται στο Νομάρχη λύσεις, για προβλήματα που αφορούν τη λειτουργία Σχολείων της περιοχής τους.

(2) Κοινοποιούν από τώρα σε συνεργασία και με τους Προϊσταμένους των Γραφείων Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης τις οδηγίες αντιμετώπισης σεισμών του Οργανισμού Αντισεισμικής Προστασίας ΠΡΟΣΘΗΚΗ «1» του παρόντος Επισυνάμματος, ώστε να γνωρίζουν από τώρα διδάσκοντες και διδασκόμενοι τι πρέπει να κάνουν σε κάθε έκτακτη ανάγκη και ιδιαίτερα σε περιπτώσεις σεισμού.

(3) Παρέχουν τις αναγκαίες οδηγίες στους Διευθυντές των σχολείων σε συνεργασία με τους Προϊσταμένους των μονάδων Πολιτικής Προστασίας των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων και τους Προϊσταμένους των Γραφείων Εκπαίδευσης για την καλύτερη οργάνωση της Πολιτικής Άμυνας των σχολείων με σκοπό την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση κάθε έκτακτης ανάγκης από τους διδάσκοντες και διδασκόμενους καθώς και για την κατάρτιση ενός Σχεδίου ή Μνημονίου Ενεργειών Ανάγκης σε κάθε σχολείο σύμφωνα και με τις οδηγίες του Ο.Α.Σ.Π., ώστε όλοι να γνωρίζουν τα καθήκοντά τους και τις υποχρεώσεις τους σε κάθε περίπτωση και ιδιαίτερα σε περιπτώσεις σεισμικών δονήσεων.

(4) Εκδίδουν οδηγίες για την εκπαίδευση των μαθητών σε θέματα αυτοπροστασίας και παροχής πρώτων βοηθειών σύμφωνα με τις οδηγίες του ΥΠΔΤ και του ΟΑΣΠ.

Βα ΦΑΣΗ (Ενέργειες κατά και μετά την εκδήλωση της συμφοράς)

(1) Κινητοποιούν τους εκπαιδευτικούς της περιοχής ευθύνης των για την εξύψωση του ηθικού του πληθυσμού της πληγείσης περιοχής, τη διαφύλαξη των Αρχείων των Σχολείων καθώς και των εποπτικών μέσων διδασκαλίας.

(2) Παρέχουν πληροφορίες στο Κέντρο Επιχειρήσεων του Συντονιστικού Νομαρχιακού Οργάνου (ΣΝΟ) για την εκτόση των ζημιών και εισηγούνται μέτρα για την αντιμετώπιση της συμφοράς (διακοπή μαθημάτων, σύμπτυξη των σχολείων, συστέγαση αυτών κλπ)

ΠΡΟΣΘΗΚΗ «1»
ΕΠΙΣΥΝΑΜΜΑΤΟΣ «2»
ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΘΗΚΕΣ «Α», «Β»,
«Γ» & «ΣΤ» ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΓΕΝ.
ΣΧΕΔΙΟΥ «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ»
ΤΟΥ ΥΠΕΧΩΔΕ

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΘΕΙΤΕ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΣΕΙΣΜΟΥΣ

1. Κίνδυνοι που προέρχονται από τους σεισμούς

Κατά τη διάρκεια ενός σεισμού η κίνηση του εδάφους σπάνια αποτελεί άμεση αιτία θανάτων ή τραυματισμών. Τα περισσότερα ατυχήματα είναι τυχαία και προκαλούνται από

- Καταρρέουσες τμημάτων κτιρίων και από κομμάτια υλικών που πέφτουν (τούβλα, τοίχοι, γυψώματα, θωράκια στέγης, καπναδόχοι, διακοσμητικά στοιχεία, πίνακες κλπ.)
- Σπασμένα τζάμια κυρίως από ψηλά κτίρια.
- Πτώση διαφόρων αντικειμένων, ανατροπές επίπλων, βιβλιοθηκών κλπ
- Πτώσεις στύλων και ηλεκτροφόρων καλωδίων.
- Πυρκαϊές που προκαλούνται από βραχυκυκλώματα, σπασμένες γραμμές γκαζιού κλπ
- Κατολισθήσεις χωμάτων και βράχων.
- Θαλάσσια κύματα που πιθανόν να φθάσουν στις παράκτιες περιοχές αρκετή ώρα μετά το σεισμό, και
- Κυρίως από πράξεις ανθρώπων που δημιουργεί ο ΠΑΝΙΚΟΣ.

2. Τι μπορείτε να κάνετε για να προστατευθείτε από τους σεισμούς

Υπάρχουν πολλές ενέργειες που μπορείτε να κάνετε για να μειώσετε τους κινδύνους από τους σεισμούς. Οι ενέργειες αυτές αναλύονται στη συνέχεια με αρκετή σαφήνεια.

2.1. Τι πρέπει να κάνετε από ΤΩΡΑ

- Πρέπει να ξέρετε από που και πως κλείνουν οι γενικοί διακόπτες του ηλεκτρικού ρεύματος, του γκαζιού και του νερού, ώστε μετά από σεισμό κλείνοντάς τους να προλάβετε ή να περιορίσετε βραχυκυκλώματα ή επικίνδυνες διαρροές.
- Πρέπει να υπάρχουν σε εμφανή θέση δίπλα ή πάνω στη συσκευή του τηλεφώνου τα χρήσιμα σε ώρα ανάγκης τηλέφωνα (Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, Αστυνομίας, Πρώτων Βοηθειών κλπ.).
- Πρέπει να έχετε προμηθευτεί μερικά πράγματα που είναι απαραίτητα σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης (φάρμακα, φορητό ραδιόφωνο μπαταρίας, σφυρίχτρα).
- Πρέπει να βάλετε σε χαμηλές θέσεις τα μεγάλα και βαριά αντικείμενα και όσα μπορούν εύκολα να σπάσουν. Να στερωσετε γερά τα ράφια και τις βιβλιοθήκες. Να στηρίζετε καλά τα ψηλά ή βαριά αντικείμενα ή επίπλα. Να μη κρεμάσετε βαριά πράγματα στους τοίχους.

- Μετά από ένα ισχυρό σεισμό ακολουθούν και μετασεισμοί, που πολλές φορές είναι κατά δυνατοί και μπορούν να προξενήσουν ζημιές.

Γι' αυτό μείνετε μακριά από κτίρια που έχουν πάθει βλάβες ή αν είναι απαραίτητο να μείνετε μέσα σ' αυτά, μη μείνετε πολλή ώρα. Οι μετασεισμοί μπορεί να προξενήσουν μεγαλύτερες βλάβες ή και τη κατάρρευσή τους.

2.4. Η προσωπική σας συμπεριφορά σε περίπτωση σεισμού

Οι ώρες που ακολουθούν ύστερα από ένα βλαβερό σεισμό είναι πολύ κρίσιμες. Είναι ώρες που απαιτούν ψυχραιμία, θάρρος και περίσκεψη.

- Πρέπει να κρατηθείτε ήρεμοι. Ο πανικός δημιουργεί θύματα. Σκεφθείτε όλες τις ανέπιεις που μπορεί να έχει κάθε ενέργειά σας.

- Μετά από σεισμό ακολουθείτε πιστά τις οδηγίες των δασκάλων ή καθηγητών σας των αρχών και των κρατικών μέσων ενημέρωσης.

- Μη δίνετε πίστη σε φημολογίες και μη τις διαδίδετε. Συχνά δημιουργούν συγχυση και πανικό.

- Ανταποκριθείτε στις εκκλήσεις για εθελοντική βοήθεια, αλλά μη πηγαίνετε στις εισμπόπληκτες περιοχές χωρίς να σας το ζητήσουν.

- Συνεργαστείτε με τους υπεύθυνους για την ασφάλεια του κοινού. Είναι αναγκαία.

- Συνεργαστείτε μεταξύ σας για να προλάβετε πυρκαϊές και για να βοηθήσετε αρρωματισμένους, ηλικιωμένους, αρρώστους και παιδιά. Είναι απαραίτητα.

- Και μη ξεχνάτε ποτέ ότι ο πιο αποτελεσματικός τρόπος να προστατευθείτε σε περίπτωση ισχυρού σεισμού είναι να είσαστε :

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΜΕΝΟΙ ΚΑΙ ΚΑΤΑΤΟΠΙΣΜΕΝΟΙ

Οδηγίες για τους διδάσκοντες :

Το έργο του διδάσκοντος σε περίπτωση σεισμού είναι μεγάλο και δύσκολο, γιατί ο διδάσκων πρέπει πρώτα να καταικήσει το δικό του φόβο και τις αυθόρμητες αντιδράσεις του για την τύχη της οικογενείας του και κατόπιν τις ορημητικές αντιδράσεις των μαθητών του.

Συνήθως ο διδάσκων πρέπει να δώσει το παράγγελμα : «Παιδιά σεισμός» οπότε όλα τα παιδιά για να προστατευθούν πρέπει να μπουν κάτω από τα θρανία τους και ο διδάσκων κάτω από την έδρα του.

Μόλις σταματήσουν οι δονήσεις και ηρεμήσουν τα πράγματα, το σχολείο πρέπει να εφαρμόσει το πρόγραμμα που υπάρχει για την εκκένωση των αιθουσών από τους μαθητές και τους διδάσκοντες.

Οδηγίες προς τον Διευθυντές των σχολείων :

Ο Διευθυντής κάθε σχολείου πρέπει :

- Να συντάξει από τώρα και να υποβάλλει στην Προϊσταμένη του αρχή σχέδιο ετοιμότητας, για το τι θα κάνει σε περίπτωση σεισμού και για το που και πως θα μεταφερθεί το σχολείο αν χρειασθεί.

- Να μεριμνήσει ώστε το αρχείο του σχολείου να βρίσκεται σε μέρος ασφαλές (π.χ. σε ακαμπτο μεταλλικό κουτί) και να υπάρχουν τώρα πυρρασβεστικά σημεία και φαρμακεία σε μέρη με άμεση και εύκολη προσπέλαση.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ & ΔΗΜ. ΕΡΓΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΝΤΙΣΕΙΣΜΙΚΟΥ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ & ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
«ΟΑΣΠ»

Ξάνθου 32, Ν. Ψυχικό,
15451, Αθήνα
Τηλ. : 6728000
Φαξ: 6779561

Από : Αλεξία Ροδίτου

Συνοπτικές Οδηγίες και Μέτρα Αυτοπροστασίας σε περίπτωση Σεισμού.

Ο πιο αποτελεσματικός τρόπος για να επιζήσουμε ενός καταστροφικού σεισμού είναι :
η ενημέρωση, προετοιμασία και ετοιμότητα.

α. Πριν από τον σεισμό

1. Έλεγχος του κτιρίου που ζούμε ή δουλεύουμε, για τη διαπίστωση βλαβών από προηγούμενο σεισμό ή άλλων αδυναμιών και πραγματοποιούμε τις απαιτούμενες τεχνικές παρεμβάσεις (επισκευή βλαβών, κατάλληλη ενίσχυση) σύμφωνα με τη συμβουλή μηχανικού.
2. Τοποθετούμε όλα τα βαριά αντικείμενα σε χαμηλές θέσεις ή τα στερεώνουμε γερά στον τοίχο (π.χ. θερμοσίφωνες, κλπ). Στερεώνουμε με σιδηρογωνιές τις βιβλιοθήκες και τα ράφια στον τοίχο, και δεν τοποθετούμε σ' αυτά αντικείμενα που ενδεχόμενα θα πέσουν από το σεισμό. Τροχήλατα μικρά έπιπλα ή άλλα αντικείμενα πρέπει να είναι έτσι τοποθετημένα στον χώρο, ώστε να μην εμποδίσουν την έξοδο διαφυγής μας από αυτόν.
3. Οι ενήλικες της οικογένειας πρέπει να γνωρίζουν που βρίσκονται και πως λειτουργούν οι γενικοί διακόπτες του νερού, του ηλεκτρικού ρεύματος και του φωταερίου ώστε να τους κατεβάσουν εύκολα αμέσως μετά το σεισμό. Στους χώρους εργασίας, ορίζονται δύο άτομα υπεύθυνα για τις ενέργειες αυτές.
4. Ορισμένα άτομα κάθε οικογένειας ή του χώρου εργασίας πρέπει να πάρουν μαθήματα πρώτων ιατρικών βοηθειών ώστε να παράσχουν τέτοιες βοήθειες σε περίπτωση καταστρεπτικού σεισμού.
5. Απαραίτητα εφόδια, των οποίων γνωρίζουμε τη θέση και είναι ευπρόσιτα είναι :

ακτή και να απομακρυνθούμε από την παραλία για να προστατευθούμε από το θαλάσσιο κύμα (τσουνάμι) που τυχόν θα δημιουργηθεί στην εστία του σεισμού.

γ. Μετά τον σεισμό

1. Δεν χρησιμοποιούμε το αυτοκίνητο για να φύγουμε, διότι θα δημιουργηθεί μπουλιάρισμα και θα εμποδιστεί έτσι η διέλευση ασθενοφόρων, πυροσβεστικών, και άλλων οχημάτων που παίρνουν μέρος στις επιχειρήσεις διάσωσης των εγκλωβισμένων ή την ανάληψη τραυματιών.
2. Αν υπάρχουν εγκλωβισμένοι στα ερείπια ή τραυματίες, ειδοποιούμε αμέσως την πυροσβεστική υπηρεσία και τα ιατρικά συνεργεία και βοηθούμε αν χρειάζεται το έργο τους.
3. Αν δεν μπορούμε ή δεν χρειάζεται να βοηθήσουμε τα ειδικά συνεργεία, παραμένουμε στον ανοικτό-ελεύθερο χώρο και παίρνουμε πληροφορίες από το ραδιόφωνο τόσο για τον σεισμό από υπεύθυνους επιστήμονες, καθώς και οδηγίες από υπεύθυνους κρατικούς εκπροσώπους.
4. Όταν βγούμε από το κτίριο, δεν περιφερόμαστε άσκοπα στους δρόμους, παραλία, διότι υπάρχει κίνδυνος τραυματισμού μας ή μπορεί να παρεμποδίσουμε το έργο των συνεργείων διάσωσης.
5. Πρέπει να γνωρίζουμε ότι, συνήθως μετά από ένα μεγάλο σεισμό ακολουθούν συχνά, αρκετά δυνατοί μετασεισμοί, που μπορεί να προξενήσουν ζημιές. Πρέπει να είμαστε ψυχολογικά έτοιμοι, και να μένουμε μακριά από κτίρια που έχουν ήδη πάθει ζημιές, διότι με τους μετασεισμούς μπορεί να προκληθούν μεγαλύτερες ζημιές ή και κατάρρευση αυτών.
6. Πρέπει να εξετάσουμε προσεκτικά το σπίτι ή το κτίριο εργασίας μας για να διαπιστώσουμε τυχόν βλάβες, ρωγμές στους τοίχους, κολώνες, δοκάρια, σκεπή, και θα μπούμε μόνιμα μέσα μόνον όταν αυτό θα επιτραπεί από την πολιτεία και μας βεβαιώσει υπεύθυνος μηχανικός ότι το κτίριο είναι ασφαλές.
7. Πρέπει να ερευνήσουμε προσεκτικά τις εγκαταστάσεις του ηλεκτρικού ρεύματος, νερού, υγραερίου και αποχέτευσης και, αν διαπιστώσουμε βλάβες, να ειδοποιήσουμε την αρμόδια υπηρεσία.
8. Επειδή μετά το σεισμό ο κίνδυνος πυρκαγιάς είναι μεγάλος, αποφεύγουμε να ανοιγοκλείνουμε άσκοπα τους διακόπτες του ηλεκτρικού ρεύματος, να ανάβουμε σπέρτα κεριά, αναπτήρες, γιατί μπορεί να ανάψει φωτιά από διαρροή υγραερίου, πετρελαίου ή άλλης εύφλεκτης ύλης. Γι' αυτό καθαρίζουμε αμέσως το χώρο από αντικείμενα που περιέχουν εύφλεκτη ύλη (σπασμένα μπουκάλια βενζίνης, κλπ.).

αύλειου χώρου καθορίζονται οι επί μέρους χώροι καταφυγής στους οποίους θα καταφύγουν μαθητές από συγκεκριμένες και προκαθορισμένες αίθουσες.

2. Καθορίζονται, και σχεδιάζονται οι ασφαλείς προσπελάσεις από τις αίθουσες προς τους χώρους συγκέντρωσης.
3. Αναγράφεται η σειρά εκκένωσης των αιθουσών
4. Επισημαίνονται με ειδικά σύμβολα τα πιθανά επικίνδυνα σημεία μέσα και έξω από το κτίριο. Σκόπιμο είναι να υπάρχει και η αντίστοιχη μόνιμη σηματοδότησή τους επί του κτιρίου ή όπου κρίνεται σκόπιμο στους χώρους συγκέντρωσης και τις διαδρομές διαφυγής.
5. Τα σημεία των κεντρικών παροχών των δικτύων ύδρευσης και ηλεκτρικού ρεύματος με σύντομες οδηγίες λειτουργίας τους.

Σε σκαρίφημα της ευρύτερης περιοχής του σχολείου καθορίζονται :

1. Χώροι καταφυγής-συγκέντρωσης των μαθητών εκτός σχολείου και κοντά σ' αυτό για την περίπτωση που ο αύλειος χώρος δεν προσφέρεται ή έχει καταστεί ακατάλληλος και επικίνδυνος για την παραμονή μαθητών μετά τον σεισμό. Κατάλληλοι χώροι για την χρήση αυτή είναι:

- Πλατείες.
- Αθλητικές εγκαταστάσεις.
- Προαύλεια εκκλησιών.
- Κενά οικόπεδα.

2. Συγκεκριμένες διαδρομές προσπέλασης προς τους εκτός του σχολείου χώρους συγκέντρωσης.

Σημείωση : Με ευθύνη των εκπαιδευτικών ενημερώνονται εγγράφως για τους εκτός σχολείου προεπιλεγμένους χώρους συγκέντρωσης οι οικογένειες των μαθητών.

Β. ΟΡΙΣΜΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΩΝ

Καθορίζονται εκπαιδευτικοί και οι αναπληρωτές τους στους οποίους ανατίθενται συγκεκριμένα καθήκοντα για την προετοιμασία, προπαρασκευή και κυρίως την υλοποίηση του σχεδίου εκτακτης ανάγκης μετά από ένα σεισμό. Ο σχετικός πίνακας ονομάτων θα πρέπει να ενημερώνεται σε περίπτωση αλλαγών και τροποποιήσεων. Αναλόγως του διαθέσιμου προσωπικού, του μαθητικού δυναμικού αλλά και της διάταξης του κτιρίου και του αύλειου χώρου ορίζονται από το εκπαιδευτικό προσωπικό :

ΑΣΚΗΣΗ ΑΝΤΙΣΕΙΣΜΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

1. Καθορισμός της ημερομηνίας διεξαγωγής της άσκησης και ανακοίνωση της στους μαθητές αρκετές ημέρες πριν από την διεξαγωγή της.

Η μεθόδευση αυτή αποσκοπεί να ελαχιστοποιήσει την πιθανότητα δημιουργίας ανησυχίας από τυχόν διάδοση φημών πρόγνωσης επικείμενου σεισμού. Προς αυτή την κατεύθυνση θα βοηθήσει ο καθορισμός της ημερομηνίας της άσκησης για όλη την Ελλάδα υπό το Υπουργείο Παιδείας. Στην ημέρα διεξαγωγής της άσκησης θα μπορούσε να οριστεί η "Παγκόσμια Ημέρα Πρόληψης Καταστροφών", ή π.χ. κάθε δεύτερη Τετάρτη του Οκτωβρίου. Γενικά προτιμούνται οι εποχές που επικρατεί σχετική καλοκαιρία ώστε η άσκηση να διεξαχθεί απρόσκοπτα.

2. Την ημέρα διεξαγωγής της άσκησης πριν αρχίσουν τα μαθήματα, γνωστοποιούνται στους μαθητές τα ηχητικά σήματα που θα γίνουν με το σχολικό κουδούνι και θα σημαίνουν την έναρξη και την λήξη της σεισμικής δόνησης.

Αν οι καιρικές συνθήκες είναι δυσμενείς τότε η άσκηση αναβάλλεται για μερικές μέρες

3. Ηχηση του προκαθορισμένου σήματος έναρξης της σεισμικής δόνησης.

4. Ο διδάσκων λέει: " Σεισμός! Όλοι κάτω από τα θρανία "

5. Ο διδάσκων προφυλάσσεται κάτω από την έδρα και οι μαθητές κάτω από τα θρανία

6. Ηχηση του προκαθορισμένου σήματος λήξης της σεισμικής δόνησης.

7. Ο διδάσκων πηγαίνει και ανοίγει την πόρτα της αίθουσας.

8. Στέκεται σε θέση που να ελέγχει την εκκένωση των προηγούμενων από την δική του αίθουσών.

9. Δίνει εντολή στα παιδιά της πρώτης πτέρυγας να σηκωθούν και να πάρουν θέση εφ' ενός ζυγού.

10. Μόλις συμπληρωθεί η εκκένωση της προηγούμενης αίθουσας, δίνει το σύνθημα για την εκκένωση της από την πρώτη πτέρυγα υπευθυμίζοντας τον χώρο καταφυγής και τις ασφαλείς αποστάσεις από τα κτίρια και τους μανδροτοιχούς. Καθώς η πρώτη πτέρυγα αποχωρεί, προετοιμάζεται η δεύτερη κ.ο.κ.

11. Η εκκένωση από την αίθουσα προς τον διάδρομο γίνεται εφ' ενός ζυγού.

- 10 -

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΤΙΣΕΙΣΜΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

ΘΕΜΑ: Άρση επικινδυνότητας και σχέδιο εκκένωσης του
19ου Γυμνασίου Πάτρας.

A. ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΣΤΑΤΙΚΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ ΚΤΙΡΙΟΥ

Από την μακροσκοπική παρατήρηση του φέροντος οργανισμού (Ωπλισμένο Σκυρόδεμα) του κτιρίου, στο οποίο στεγάζεται το 19ο Γυμνάσιο, δεν προκύπτει να υπάρχει κάποιο πρόβλημα. Μάλιστα, ο Διευθυντής του Σχολείου μας πληροφόρησε ότι το 1990, έγινε ενίσχυση των υψοστυλομάτων (με μανδύες) και της θεμελίωσης.

B. ΑΡΣΗ ΕΠΙΚΥΝΔΥΝΟΤΗΤΩΝ

B' ΟΡΟΦΟΣ

1. Τα παράθυρα προς την εξωτερική από το σχολείο πλευρά, των αιθουσών με Νούμερα 1,2,3 και 4, έχουν σχετικά μεγάλα ανοίγματα, οπότε υπάρχει κίνδυνος να σπάσουν οι υαλοπίνακες κατά την διάρκεια ενός μεγάλου σεισμού. Αυτά θα αντικατασταθούν από πλεξιγκλάς που ήδη είχε παραγγελθεί κατά την ημέρα της αυτοψίας.

2. Οι πόρτες των αιθουσών με Νούμερα 4 και 5 κακώς ανοίγουν προς το εσωτερικό των αιθουσών. Θα πρέπει να αντικατασταθεί η πόρτα της αίθουσας Νο 4 έτσι ώστε, να ανοίγει προς τα έξω. Επειδή όμως, έξω από αυτές τις δύο αίθουσες μεσολαβεί στενός διάδρομος πριν από τον εξώστη, υπάρχει κίνδυνος έντονου συνωστισμού από την εκκένωση των δύο αιθουσών, μετά από ένα μεγάλο σεισμό. Γι' αυτό συνιστάται να καταργηθεί η υπάρχουσα πόρτα στην αίθουσα Νο 5 και να ανοιχθεί νέα πόρτα η οποία να συνδέει την αίθουσα κατ' ευθείαν με τον εξώστη.

A' ΟΡΟΦΟΣ - ΙΣΟΓΕΙΟ

1. Τα αυτά ισχύουν για τους υαλοπίνακες των αντιστοιχών αιθουσών, του Α' ορόφου και του ισόγειου.

2. Στο ισόγειο, τόσο στην αίθουσα του Χημείου, όσο και στο Αμφιθέατρο οι πόρτες ανοίγουν κακώς προς το εσωτερικό των αιθουσών. Θα

3. Θα πρέπει να γίνει ενιαία αρίθμηση (για όλα τα συστεγαζόμενα σχολεία) των αιθουσών ανά όροφο και να αναγραφεί αυτή σε ταμπέλα έξω από κάθε αίθουσα.

4. Καλόν θα ήταν να υπήρχε σε κάθε αίθουσα ένας φακός και μία σφυρίχτρα.

5. Την ώρα του σεισμού, πρέπει ο διδάσκων να διατηρήσει την ψυχραιμία του (όσο είναι δυνατόν) και να φωνάζει να μπου οι μαθητές κάτω από τα θρανία και ο ίδιος να μπει κάτω από το γραφείο του.

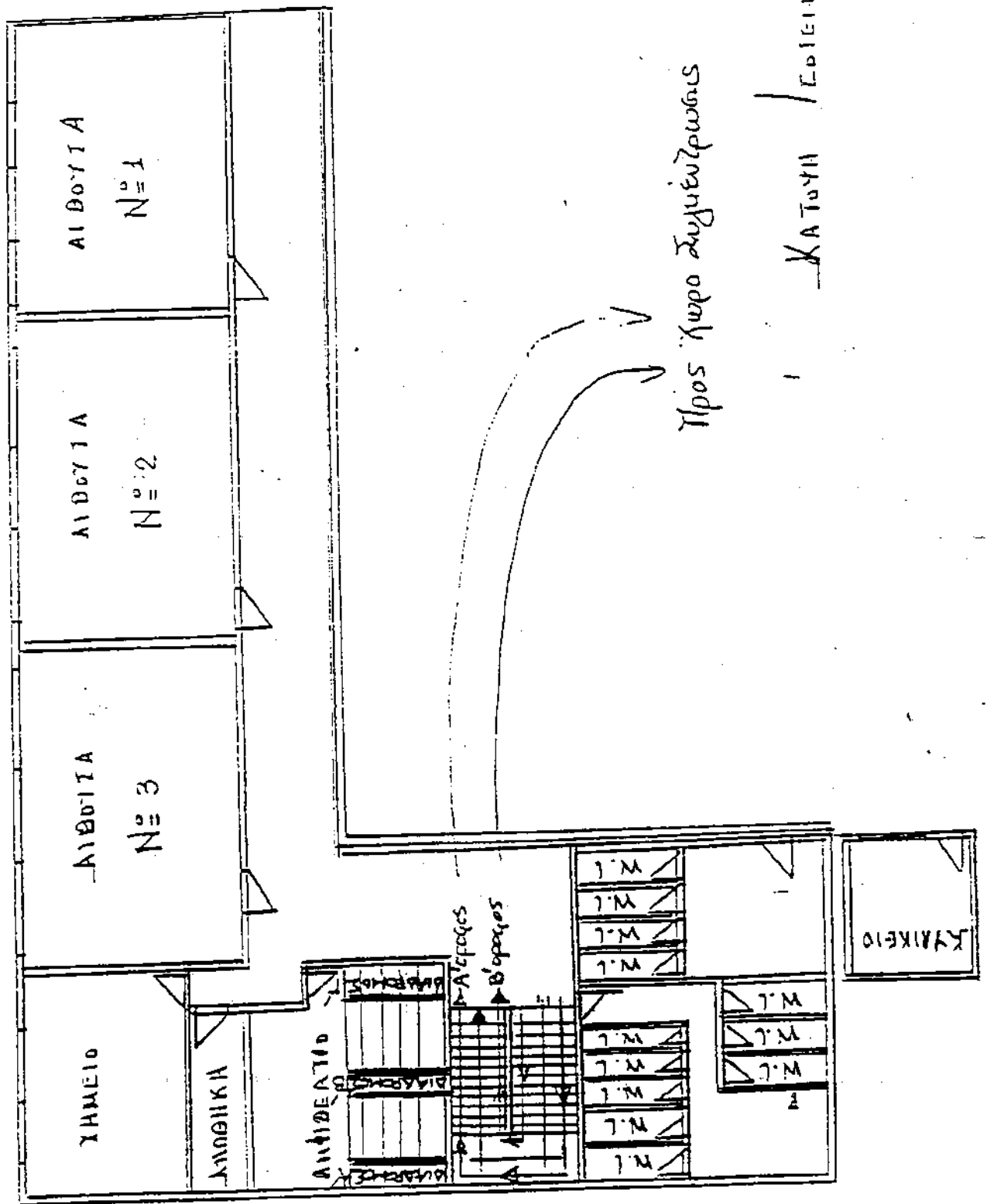
6. Μόλις τελειώσει ο σεισμός ο διδάσκων θα πρέπει να διατηρήσει την ψυχραιμία του και αφού πάρει οπωσδήποτε μαζί του το βιβλίο ύλης και το αποουσιολόγιο, να συγκρατήσει τους μαθητές σε τάξη, και να τους προστούνει επιτακτικά να ακολουθήσουν την προσχεδιασμένη πορεία, προκειμένου να κατέβουν στο προαύλιο μένοντας πάντα ο διδάσκων πίσω από αυτούς. Η κάθοδος πρέπει να γίνει με ψυχραιμία και όχι με μεγάλη ταχύτητα.

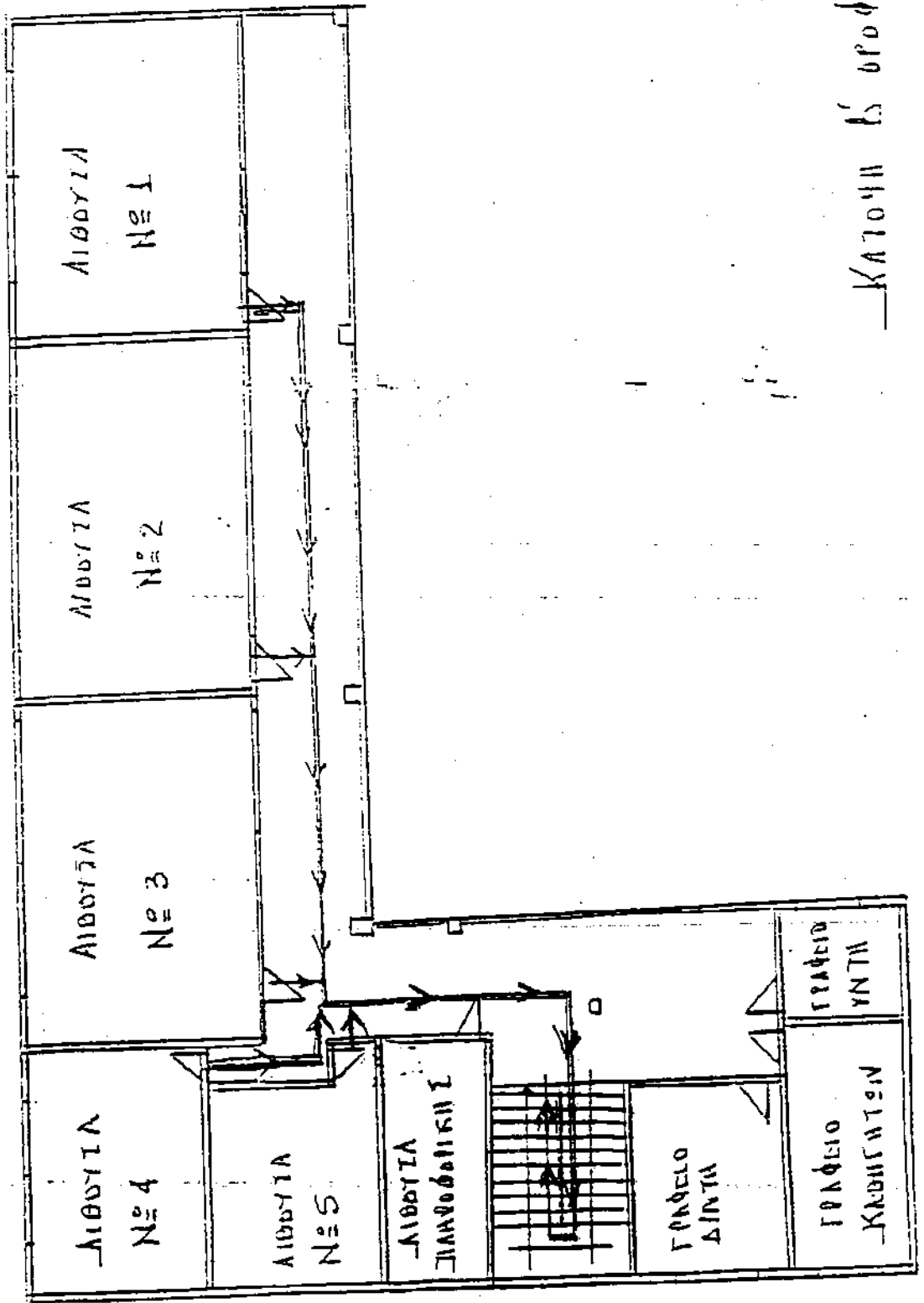
Πρέπει να τονισθεί ότι ο Β' όροφος θα κατεβεί από το δεξιό μέρος της σκάλας, ενώ ο Α' όροφος από το αριστερό, και τούτο για να αποφευχθεί ο συνωστισμός των μαθητών.

Το ισόγειο δεν έχει πρόβλημα καθόδου διότι έχει άμεση προσπέλασή στον αύλειο χώρο.

7. Αμέσως μετά την κάθοδο των μαθητών από τους Α' και Β' ορόφους, και την έξοδό τους μαζί με τους μαθητές των ισογείων αιθουσών στο προαύλιο, ο καθηγητής κάθε τμήματος συγκεντρώνει τους μαθητές του και παίρνει παρουσίες στην προκαθορισμένη συγκεκριμένη θέση (που ήδη έχει υλοποιηθεί με βάψιμο του δαπέδου του προαυλίου) προς την περίφραξη του αύλειου χώρου, επί της οδού 3ων Ναυάρχων.

8. Ο διδάσκων κάθε τμήματος θα κάνει ονομαστικό προσκλητήριο των μαθητών, προκειμένου να βεβαιωθεί αν όλοι οι παρόντες στην αίθουσα μαθητές βρίσκονται στο προαύλιο. Σε περίπτωση που λείπει μαθητής ή μαθητές θα πρέπει να ενημερωθεί ο Διευθυντής και μαζί με κάποιο καθηγητή θα πρέπει να ελέγξουν, τις τουαλέτες (που ευτυχώς είναι στο ισόγειο), τις σκάλες και τις αίθουσες για την ανεύρεση των τυχόν εναπομεινάντων μαθητών.

ΚΑΤΟΙΚΗ Ε. ΟΡΟΦΟΥ

12.